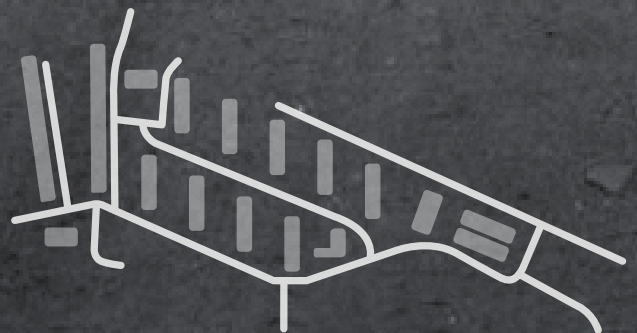

JAKOŚĆ ŻYCIA NA OSIEDLU PRZY UL. ZAMENHOFA I OPATA HACKIEGO W GDYNI

Podsumowanie badania opinii
mieszkańców Osiedla

JAKOŚĆ ŻYCIA NA OSIEDLU PRZY UL. ZAMENHOFA I OPATA HACKIEGO W GDYNI

Podsumowanie badania opinii
mieszkańców Osiedla

pracownia badań
i innowacji
społecznych

SPIS TREŚCI

WSTĘP |4|

OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII |7|

Dobór próby |7|

Kwestionariusz |8|

Realizacja |8|

CHARAKTERYSTYKA MIESZKAŃCÓW OSIEDLA |9|

SAMOORGANIZACJA I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA |19|

Stan samoorganizacji |20|

Co wpływa na stan samoorganizacji? |24|

RELACJE Z SĄSIADAMI |28|

OCENA OSIEDLA |31|

Wizerunek Osiedla |32|

Przestrzeń Osiedla |32|

Bezpieczeństwo na Osiedlu |38|

Spokój na Osiedlu |39|

Działalność służb mundurowych |40|

KORZYSTANIE Z OFERTY |41|

Centrum Aktywnego Mieszkańca |42|

**NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI
I WSTĘPNE REKOMENDACJE** |45|

ANEKSY |47|

Ważenie danych |47|

Źródła pytań w kwestionariuszu |48|

ZAŁĄCZNIKI |50|

WSTĘP

Raport jest podsumowaniem badania przeprowadzonego w 2015 r. na osiedlu¹ pomiędzy ulicami Zamenhofs i Opata Hackiego (ZOH) w Gdyni. Jego głównym elementem był zrealizowany wśród mieszkańców kwestionariusz dotyczący jakości życia na Osiedlu. Dodatkowo zorganizowane zostały trzy warsztaty podsumowujące wstępne wyniki: dwa z mieszkańcami Osiedla i jeden z instytucjami działającymi na ich rzecz.

Raport to cenne źródło wiedzy o problemach, potrzebach i priorytetach mieszkańców Osiedla

Dwa odbyły się w Centrum Aktywnego Mieszkańca, a jedno w siedzibie Stowarzyszenia Św. Mikołaja. Trzy kolejne zorganizowała Fundacja „Kreatywni”, jednak wnioski z nich

Ze względu na dość przekrojowe spojrzenie na mieszkańców Osiedla, raport może posłużyć różnym odbiorcom. Przede wszystkim jest to cenne źródło wiedzy o problemach, potrzebach i priorytetach mieszkańców – będzie to pożyteczny dokument dla tworzących miejskie i dzielnicowe polityki urzędników oraz pracowników instytucji działających na rzecz mieszkańców Osiedla (np. Dzielnicowego Ośrodka Pomocy Społecznej czy Centrum Aktywnego Mieszkańca koordynowanego przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni”). Dla tej grupy analiza treści raportu może być inspiracją do wzbogacenia oferty, przeformułowania działań lub przeniesienia ich akcentów. Zaś dla samych mieszkańców ciekawe może być przyjrzenie się temu swoistemu autoportretowi, zwłaszcza że negatywny wizerunek Osiedla zostaje w poniższym raporcie w wielu miejscach „odczarowany”, co może być dla wielu z nich pocieszającą perspektywą.

Warsztat z przedstawicielami instytucji działających na Osiedlu na rzecz mieszkańców, grudzień 2015 r.

plnące nie zostały włączone do raportu. Ankieta przeprowadzana była od maja do listopada, warsztaty odbyły się w grudniu 2015 r.

Badanie jest częścią projektu „Puls dzielnicy. Tu mieszkam, tu działam, tu zmieniam”. Sam trwający od lutego 2015 do marca 2016 r. projekt realizowany był przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni” przy wsparciu partnerów: Pracowni Badań Społecznych i Innowacji „Stocznia” oraz Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego

w ramach programu Obywatele dla Demokracji. Celem projektu realizowanego na terenie trzech dzielnic (Chylonia, Oksywie, Witomino) była obywatelska aktywizacja społeczności lokalnych w rejonach o dużej kumulacji problemów społecznych².

Elementem długofalowej miejskiej polityki w samej Chyloni są także działania z lokalną społecznością Osiedla w rejonie ul. Zamenhofs i Opata Hackiego. Ich celem od początku było rozbudzanie sąsiedzkiego potencjału i lokalnej toż-

Warsztat z mieszkańcami, grudzień 2015 r.

Wracając do realizowanego przez nas badania, głównym jego celem było przekrojowe spojrzenie na społeczność Osiedla. Chodziło więc o analizę czynników takich jak jakość życia, aktywność obywatelska, bezpieczeństwo czy opinia dot. oferty kierowanej do mieszkańców. Wybrana technika, czyli kwestionariusz panelowy, dodatkowo otwiera jeszcze jedną (póki co potencjalną) wartość – powtórzenie badania w kilkuletniej perspektywie pozwoli analizować efektywność poszczególnych składowych działań Miasta na rzecz mieszkańców.

Z przedstawionego powyżej punktu widzenia przeprowadzone działania wpisują się także w wieloletnią politykę rewitalizacyjną miasta, rozumianą w szerokim sensie (tj. przestrzennym, estetycznym, infrastrukturalnym, komunikacyjnym, gospodarczym, społecznym i funkcjonalnym). Opublikowany w lipcu 2015 r. przez władze Miasta raport dotyczący delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gdyni³ wyznacza trzy tereny nominowane w pierwszej kolejności do rewitalizacji – wszystkie znajdują się na terenach dzielnic objętych projektem „Puls dzielnicy”. Chylonia, Oksywie i Witomino rzeczywiście są najstarszymi demograficznie dzielnicami Gdyni, o dużym stopniu przestępczości, wysokim bezrobociu, relatywnie niskiej aktywności obywatelskiej, z dużą liczbą mieszkań socjalnych, a przez to również klientów pomocy społecznej.

samości. Dlatego też w 2009 r. powstało Centrum Aktywnego Mieszkańca, a prowadzenie go miasto Gdynia powierzyło Fundacji „Kreatywni” (w koalicji z MOPS-em, przy wsparciu Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego).

W 2014 r., aby w bardziej przemyślany sposób planować i oceniać działania prowadzone na Osiedlu, przygotowano dokument pt. „Plan ewaluacji Organizowania Społeczności Lokalnej na terenie ZOH”. W proces jego tworzenia zaangażowana była także Fundacja „Stocznia”. Jednym z rekomendowanych w tym dokumencie narzędzi, służących do planowania i oceny dotychczasowych działań, był panel obywatelski. Jego głównym celem było badanie efektywności polityki miejskiej wobec stworzonej na potrzeby raportu tzw. „wizji programu

² Więcej informacji na temat działań znajduje się na stronie projektu „Puls dzielnicy”: <http://fundajakreatywni.pl/projekt/puls-dzielnicy/>.

³ Dane na podstawie raportu dotyczącego delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gdyni, część II uzupełniająca, Gdynia 2015. Raport w styczniu 2016 r. został opublikowany pod tytułem „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla miasta Gdyni” i dostępny jest pod linkiem: http://www.gdynia.pl/g2/2016_01/104558_fileot.pdf

¹ W dalszej części raportu, mówiąc o osiedlu między ul. Zamenhofs i Opata Hackiego, będziemy używać skrótu „Osiedle”.

«Organizowania Społeczności Lokalnej»”. Struktura i pomysł na panel obywatelski, opisane w „Planie ewaluacji”, były dla nas podstawą do działania, determinując również główne cele badania.

Podtrzymując opracowane w ramach „Planu ewaluacji” założenia, przyjęliśmy, że badanie, którego podsumowaniem jest niniejszy raport, pozwoli określić szereg podstawowych cech społeczności Osiedla. Poniższy spis oddaje też podstawową strukturę raportu, porządkując go wedle kolejnych zagadnień:

- ogólna charakterystyka mieszkańców (wskaźniki społeczno-demograficzne);
- poziom życia mieszkańców, z uwzględnieniem samowystarczalności gospodarstw domowych, standardu mieszkań, standardu życia;
- społeczna charakterystyka mieszkańców, z uwzględnieniem stosunku do norm społecznych (stopnia znajomości oraz ich przestrzegania), rozwoju indywidualnego (hobby, czas wolny), stosunku do aktywności społecznej, relacji rodzinnych i sąsiedzkich (rodzaju i siły więzi), postawy obywatelskiej;
- stopień samoorganizacji mieszkańców oraz jej ocena, z uwzględnieniem pomocy sąsiedzkiej, istnienia grup nieformalnych, wolontariatu, uczestnictwa mieszkańców w organizacjach społecznych, uczestnictwa w spotkaniach na poziomie Osiedla i bloku, aktywności liderów społecznych;
- spójność społeczności Osiedla (występowanie podziałów czy konfliktów społecznych);
- tożsamość i wizerunek Osiedla (określenie czynników wpływających na wizerunek i ocena zmian zachodzących na Osiedlu);
- stosunek do przestrzeni (ocena jej stanu i odpowiedzialności za nią, poczucie wpływu na zmiany)⁴;

- poczucie bezpieczeństwa na Osiedlu (stopień i czynniki wpływające na poczucie bezpieczeństwa);
- ocena oferty Miasta kierowanej do mieszkańców (jej znajomość, różnorodność, dopasowanie do potrzeb).

Trzeba jednak pamiętać, że dopiero powtórzenie badania w perspektywie kilku najbliższych lat pozwoli w pełni ocenić efektywność polityki realizowanej przez miasto na terenie Osiedla, a zebrane przy okazji tego badania dane mogą być punktem wyjścia do tego rodzaju porównawczych analiz.

Podsumowując, pozwolimy sobie na ogólną konstatację dotyczącą rezultatów badania i sformułowanych przez nas tez. Jak już wspomnieliśmy, ze względu na alarmujące od wielu lat statystyki (dotyczące m.in. przestępczości, bezrobocia czy problemów społecznych), na Osiedlu koncentruje się zarówno uwaga, jak i środki finansowe Miasta. Jednak przedstawiony w niniejszym raporcie opis mieszkańców w wielu aspektach każe interpretować ich sytuację w znacznie bardziej zniuansowany sposób. Analizując podstawowe dane społeczno-demograficzne, wyłania się bowiem obraz dość przeciętnej w skali Polski społeczności, która jedynie w kilku aspektach (poczucie bezpieczeństwa, stosunek do przestrzeni wspólnej, zamożność) odbiega od średniej dla Polski. Wydaje się więc, że na wizerunek i statystyki Osiedla może wpływać mało liczna, a jednak mocno widoczna grupa mieszkańców. Z kolei na lepszą sytuację mają wpływ „miękkie” (czyli społeczne, relacyjne, dotyczące norm i wartości) efekty polityki Miasta, które jednak, może z racji trudnej „mierzalności”, nie były wcześniej dostrzegane. To tylko kilka możliwych interpretacji. Całą opowieść o mieszkańcach Osiedla należy także przefiltrować przez sytuację i specyfikę badania, w której mieszkaniowiec postawiony jest w obliczu bezpośredniej, indywidualnej rozmowy z ankietowanym. Niesie to za sobą potencjalne konsekwencje dla kształtowania w raporcie bardziej pozytywnego niż w rzeczywistości wizerunku Osiedla (czego źródłem mogą być odmowy ze strony „trudniejszych” respondentów, ukrywanie wstydliwych bądź negatywnych informacji itp.). W kolejnych rozdziałach raportu staramy się wskazywać miejsca, w których dodatkowy komentarz jest potrzebny.

⁴ W „Planie ewaluacji” ten punkt nie stanowił odrębnego wątku, jednak wynik zrealizowanych badań wpłynął na postawienie tej kwestii jako podstawowej dla badania.

OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII

W założeniu badanie ma mieć charakter panelowy tzn. zakłada powtarzanie sondażu w regularnych odstępach czasu, za pomocą tego samego (lub częściowo modyfikowanego) kwestionariusza oraz z tymi samymi respondentami, dzięki czemu można dokonywać rzetelnych porównań w czasie i monitorować zmiany w skali całego osiedla. Przeprowadzony sondaż należy więc traktować jako pomiar początkowy i pierwszy etap większego przedsięwzięcia badawczego⁵.

DOBÓR PRÓBY

Ze względu na potrzebę ekstrapolacji wyników badania na całą populację mieszkańców osiedla, zdecydowano się na przeprowadzenie go na reprezentatywnej,

losowej próbie mieszkańców, którzy ukończyli 13. rok życia (ta grupa stanowi ok. 93% populacji Osiedla). Ze względów praktycznych zastosowano schemat doboru warstwowego proporcjonalnego, dwustopniowego. Szczegóły doboru opisane są poniżej.

Osiedle w obszarze wyznaczonym przez ul. Opata Hackiego i Zamenhofa składa się z 17 budynków mieszkalnych zamieszkałych przez około 3 tys. osób. Podstawową jednostką badania jest mieszkaniowiec. Populacja mieszkańców została podzielona na warstwy – każdy budynek wyznacza jedną warstwę. Z każdej warstwy wylosowana została proporcjonalna liczba lokali (losowanie proste, bez zwracania). W sumie do badania zostały wylosowane 202 mieszkania.

Adres / warstwa	Założona liczba wywiadów	Zrealizowana liczba wywiadów
Zamenhofa 1	16	16
Zamenhofa 2	12	12
Zamenhofa 3	16	16
Zamenhofa 4	12	12
Zamenhofa 6	12	11
Zamenhofa 7	11	12
Zamenhofa 9	11	10
Zamenhofa 10	12	12
Zamenhofa 11	11	12
Zamenhofa 12	9	9
Zamenhofa 13	11	11
Zamenhofa 14	12	12
Opata Hackiego 23	11	12
Opata Hackiego 25	11	11
Opata Hackiego 27	11	11
Opata Hackiego 29	11	12
Opata Hackiego 31	11	11
Razem	200	202

⁵ Na wypadek kontynuacji badania bazę danych z badania oraz dane respondentów przechowuje Fundacja „Stocznia”.

W każdym z wybranych mieszkań ankietów losował jednego mieszkańca, który został zaproszony do badania. W tym celu ankietów tworzył listę wszystkich osób mieszkających pod danym adresem uporządkowaną według wieku i płci, a następnie spośród osób, które ukończyły 13 lat wybierał jedną, kierując się przygotowanym dla danego lokalu zestawem liczb losowych. Szczegółowy sposób losowania respondenta opisany jest w „Instrukcji dla ankietów” (załącznik nr 2 do raportu). W przypadku, gdy wywiad nie mógł być przeprowadzony pod danym adresem, losowany był adres zastępczy. Dla przyjętych założeń maksymalny błąd oszacowania frakcji dla całej populacji (np. odsetka mieszkańców osiedla należących do stowarzyszeń) wynosi +/- 7% (na poziomie ufności p=95%). Zwiększenie dokładności oszacowania wymagałoby zwiększenia liczebności próby.

KWESTIONARIUSZ

Badanie było prowadzone metodą wywiadów bezpośrednich z wykorzystaniem zestandaryzowanego, papierowego kwestionariusza. Kwestionariusz badania zawierał 79 pytań podzielonych na sekcje: o osiedlu; czas wolny; działania społeczne; samopoczucie; stosunki z rodziną, przyjaciółmi, sąsiadami; klub osiedlowy „Apteka”; metryczka. Zbierane były również podstawowe charakterystyki gospodarstwa domowego (tożsamość z mieszkaniem), m.in.: typ gospodarstwa domowego, źródło utrzymania, wyposażenie mieszkania. Kwestionariusz obejmował także formularz rekrutacyjny, służący do wyboru respondenta.

Aby zapewnić punkt odniesienia dla wyników, znaczna część pytań do kwestionariusza została zaczerpnięta z innych badań realizowanych na próbach ogólnopolskich (sondaże CBOS, Diagnoza społeczna, GUS, European Values Survey), dzięki czemu możliwe jest przedstawienie danych na temat Osiedla na tle danych dla całego kraju. Jako źródła wskaźników wykorzystano:

- › Europejskie ankietowe badanie zdrowia (EHIS – 2), dane dostępne w raporcie GUS „Stan zdrowia ludności Polski w 2009 r.”;
- › Diagnoza społeczna 2013;
- › CBOS:
 - › Zaufanie w relacjach międzyludzkich (CBOS 29/2014);
 - › Opinie o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania (CBOS 84/2014);
 - › ktywność społeczna Polaków (CBOS NR 60/2014);
 - › Poczucie wpływu na sprawy publiczne i zaangażowanie obywatelskie (CBOS BS/142/2012);
 - › Więzi rodzinne (CBOS BS/107/2013)
 - › Aktywność fizyczna Polaków (CBOS BS/129/2013);
 - › Kontakty z sąsiadami i inne więzi społeczne (CBOS BS/93/2012);
- › GUS – Uczestnictwo ludności w kulturze DS-58I (GUS-K);
- › European Values Survey (EVS)⁶.

Kwestionariusz badania stanowi załącznik nr 1 do raportu.

REALIZACJA

Część terenowa badania rozpoczęła się 22 maja i trwała do 6 listopada. 2015 r. Wywiady przeprowadziło 6 ankietów mających doświadczenie w kontaktach z wymagającymi większej wrażliwości ankietowanymi (byli wśród nich pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomoc Społecznej) oraz znających specyfikę badania (część była ankietami podczas przeprowadzania gdyńskiego panelu obywatelskiego z seniorami w 2012 r.). Do wylosowanych mieszkań skierowano zaproszenie zawiadamiające o badaniu i zachęcające do uczestnictwa (załącznik nr 3 do raportu). Ankietów odwiedzali wybrane lokale kilkakrotnie, w różnych dniach i o różnych godzinach.

W wyniku podjętych starań przeprowadzone zostały 202 wywiady. Ze względu na problemy z dotarciem do wylosowanych respondentów, dość często pierwotnie wylosowane adresy musiały być zastępowane adresami wybranymi w powtór-

nym losowaniu według zasad opisanych w punkcie poświęconym doborowi próby. Łącznie zastąpionych zostało w ten sposób 239 adresów. Oznacza to, że osiągnięto skuteczność realizacji wywiadów na poziomie 46%. Dzięki notatkom ankietów, w większości przypadków (222 adresy) możemy stwierdzić, jaka była przyczyna niezrealizowania wywiadu. W około 40% przypadków ankietów

spotkali się z odmową respondenta. W około 60%, ankietom nie udało się do respondenta dotrzeć. Przyczynami problemów z dotarciem były m.in.: nieobecność mieszkańców w czasie wizyt ankietów, niechęć mieszkańców do otwierania drzwi, lokale niezamieszkane, przekładanie terminu wywiadu, wakacje.

CHARAKTERYSTYKA MIESZKAŃCÓW OSIEDLA

Jak już wspomniano, tematem przeprowadzonego przez nas badania byli mieszkańcy bloków między ul. Zamenhofs i Opata Hackiego. Jest to część dzielnicy, która ma zostać objęta finansowaniem w ramach przygotowywanego Program Rewitalizacji. Zamieszkuje ją, według różnych szacunków, 3–3,4 tys. osób, co stanowi ponad 13% mieszkańców całej dzielnicy.

Osiedle ma raczej negatywny wizerunek zaniedbanej części miasta, zamieszkiwanej przez osoby borykające się z wieloma problemami społecznymi (np. ubóstwem, bezrobociem). Dzięki zrealizowanemu badaniu możemy nieco bliżej przyrzeć się charakterystyce mieszkańców tego Osiedla i spróbować odtworzyć warunki, w jakich mieszka ją. Zebrane w trakcie badania dane demograficzne staramy się odnieść do statystyk na temat populacji Gdyni oraz Polski. Dzięki takiemu porównaniu zebrana wiedza pozwala na lepsze zrozumienie uzyskanych informacji.

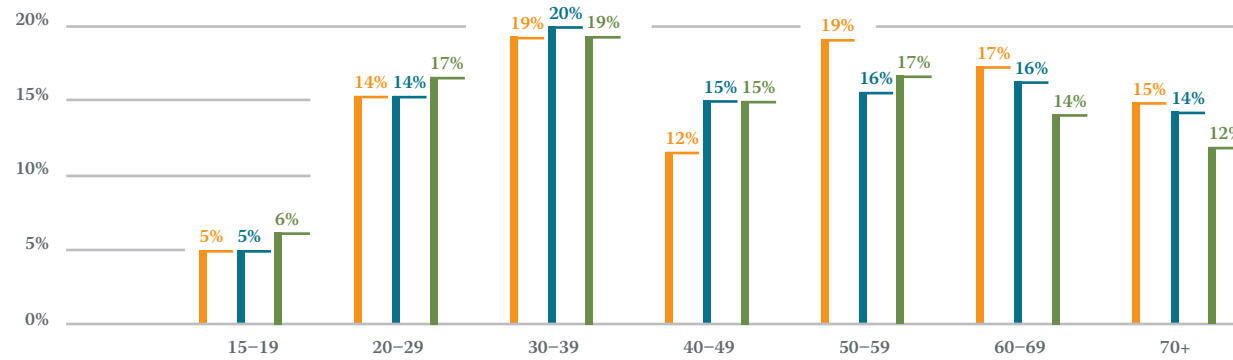
Profil mieszkańców Osiedla pod wieloma aspektami nie różni się znacząco od charakterystyki statystycznych Polaków.

Na zły wizerunek tej części Gdyni ma wpływ mało liczna grupa mieszkańców, ale borykająca się z bardzo poważnymi problemami w codziennym funkcjonowaniu

Wyraźnie widać, że na Osiedlu mieszka więcej osób starszych (powyżej 50. roku życia) niż w innych częściach Gdyni. W sumie 51% mieszkańców Osiedla stanowią osoby po 50. roku życia, podczas gdy w całej Gdyni stanowią oni 46% ogólnej populacji, a w Polsce 43%. W pozostałych grupach struktura wiekowa mieszkańców Osiedla jest zbliżona do gdyńskiej.

⁶ W dalszej części raportu, odwołując się do podanych badań, będziemy używać skrótowych nazw, np. dla raportu GUS – Uczestnictwo ludności w kulturze DS-58I z 2011 r., będziemy używać skrótu: GUS, 2011.

STRUKTURA WIEKU

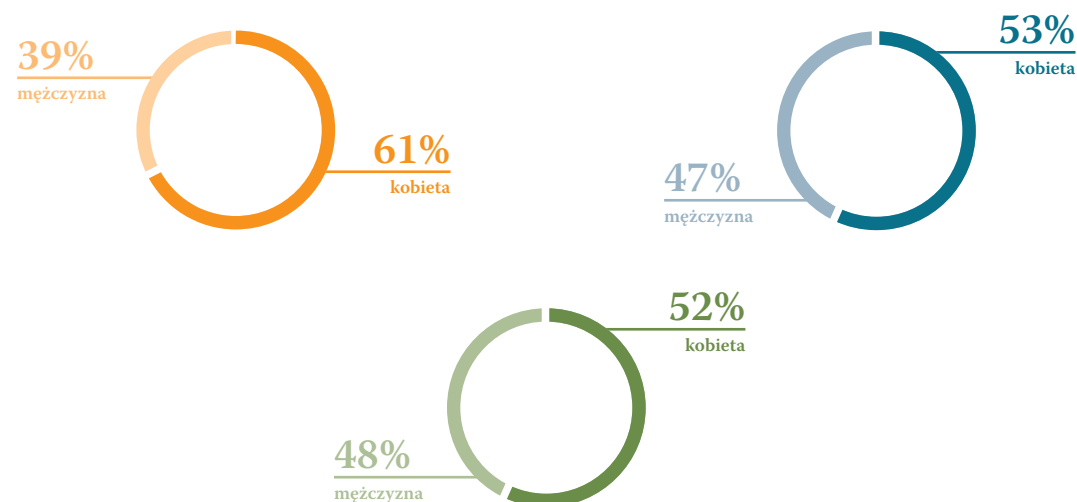
Wykres 1

Wiek na podstawie roku urodzenia respondenta.
Dane porównawcze (dla Polski i Gdyni): GUS, Bank danych Lokalnych 2014

Podobne różnice można zaobserwować w strukturze płci.

Wśród mieszkańców Osiedla przewaga kobiet jest o 8% większa niż wśród populacji całego miasta, a porównując je do Polski, różnica wzrasta do 9%.

STRUKTURA PŁCI

Wykres 2

Dane porównawcze (dla Polski i Gdyni):
GUS, Bank danych Lokalnych 2014

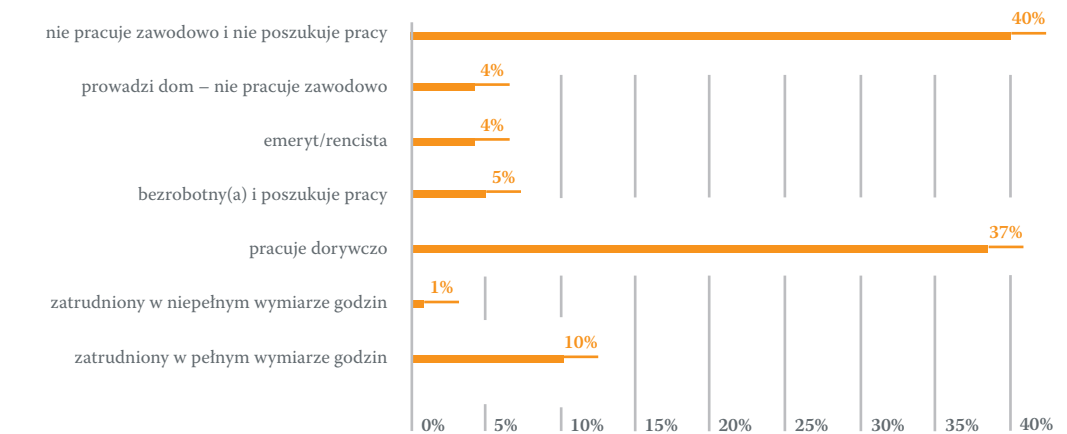
Badanej społeczności warto przyjrzeć się jeszcze pod względem dwóch cech demograficznych: wykształcenia i sytuacji zawodowej.

Jak już wspomniano, aby zapewnić możliwość porównania uzyskanych danych do tych zbieranych na poziomie ogólnopolskim, zdecydowano się wykorzystać pytania zadawane w cyklicznych Badaniach Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Zgodnie z przyjętą metodologią badani dzieleni są na dwie podstawowe kategorie: aktyw-

nych i biernych zawodowo. Do pierwszej z nich zalicza się osoby pracujące (bez względu na formę zatrudnienia) oraz osoby bezrobotne (ale szukające pracy).

Bierni zawodowo określani są jako „osoby nie wykonujące aktualnie żadnej pracy i nie poszukujące jej w sposób aktywny”. Warto więc pamiętać, że do tak określonej kategorii osób bezrobotnych mogą zaliczać się także osoby niezarejestrowane w Urzędach Pracy.

SYTUACJA ZAWODOWA

Wykres 3

Jaka jest obecnie Pana/Pani sytuacja zawodowa?
Dane porównawcze: GUS – Kwartalna informacja o rynku pracy.
25 listopada 2015.

Jak widać, najliczniejszą grupę wśród badanych stanowią osoby aktywne zawodowo – jest ich w sumie 53%, z czego jedynie 5% deklaruje się jako osoby bezrobotne, ale poszukujące pracy. Kolejną dość liczną grupę stanowią osoby pobierające świadczenia emerytalne lub rentowe, co ze względu na omówioną już przewagę mieszkańców powyżej 50. roku życia, nie powinno być zaskoczeniem.

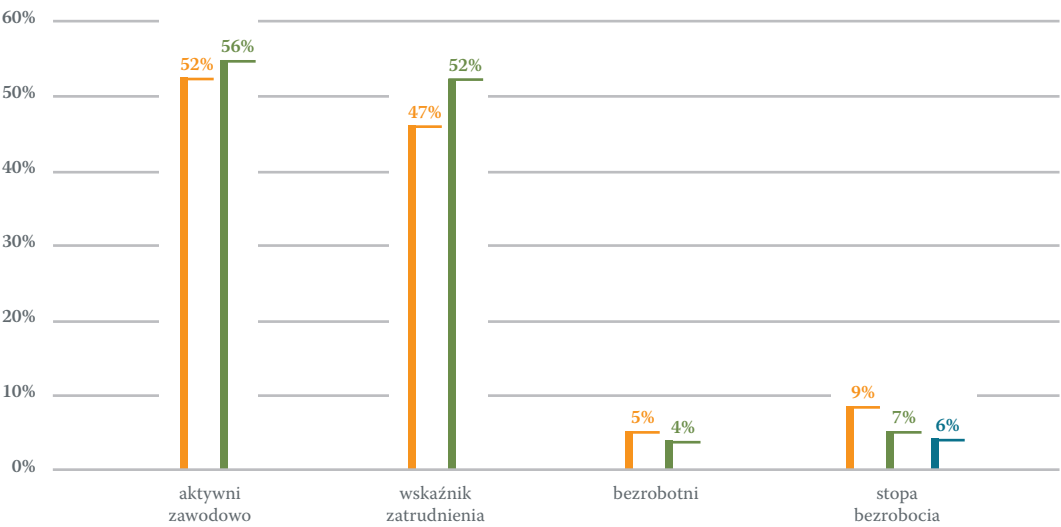
Dzięki zastosowaniu wspomnianej metodologii BAEL, możliwe jest odniesienie zgromadzonych danych do statystyk ogólnokrajowych i miejskich.

W każdej z prezentowanych statystyk widoczne są różnice wskazujące na trudniejszą sytuację zawodową mieszkańców Osiedla. Nie są one jednak bardzo duże. Na takie proporcje może mieć wpływ szeroki zakres danych odnoszących się do całego kraju (a więc uwzględniający również terytoria wiejskie). Dodatkowo, dzięki dostępnym danym zbieranym przez GUS, możliwe jest porównanie stopy bezrobocia również do sytuacji całej Gdyni. Udział bezrobotnych mieszkańców Osiedla w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo jest większy niż na terenie całego miasta.

Analizując sytuację zawodową badanych mieszkańców Osiedla, warto przyrzeć się również wartości jednego ze wskaźników używanych w trakcie procesu delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gdyni. Określa on proporcje osób długotrwale bezrobotnych (nie pracujących od co najmniej 12 miesięcy w okresie ostatnich 24 miesięcy) wśród wszystkich mieszkańców w wieku produkcyj-

nym. Wskaźnik ten, przybierający dla Gdyni wartość 1,51 (a dla całej Chyloni 2,05), na terenie badanego Osiedla osiąga wielokrotnie wyższą wartość – 7,4. Należy jednak przy tym wziąć pod uwagę wysoki odsetek braku odpowiedzi na pytanie o długość bezrobocia – w sumie 15% badanych (suma odmowy odpowiedzi, braku danych i wskazań „trudno powiedzieć”).

WSKAŹNIKI AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

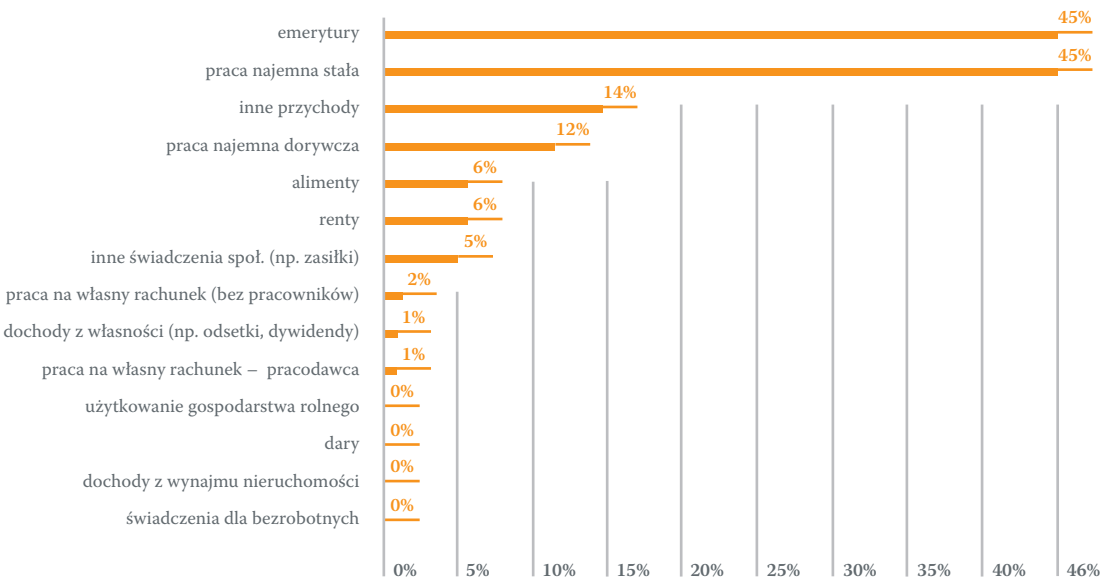

Wykres 4
Dane porównawcze: GUS – Kwartalna informacja o rynku pracy, 25 listopada 2015; Gdynia, NSP 2011.

Informacje na temat sytuacji zawodowej badanych mają również odzwierciedlenie w rankingu wskazywanych źródeł utrzymania w gospodarstwach domowych.

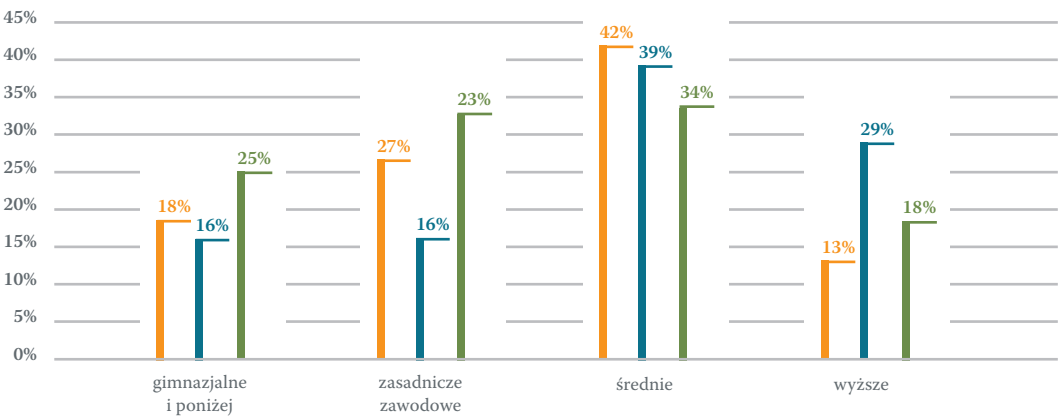
Przyglądając się z kolei strukturze wykształcenia mieszkańców Osiedla, łatwo można dostrzec, że odbiega ona od tej charakteryzującej mieszkańców całego miasta.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Wykres 5
Z jakich źródeł utrzymania korzysta Pana(i) gospodarstwo domowe? Proszę wziąć pod uwagę przychody wszystkich członków gospodarstwa.

WYKSZTAŁCENIE

Wykres 6
Jakie ma Pan(i) wykształcenie?
Dane porównawcze: GUS, Rocznik demograficzny, 2014, str. 170.

Wyraźnie widać, że odsetek mieszkańców Osiedla z wykształceniem wyższym jest dwukrotnie mniejszy niż wśród mieszkańców całej Gdyni. Równocześnie ponad jedna czwarta mieszkańców Osiedla posiada wykształcenie zawodowe.

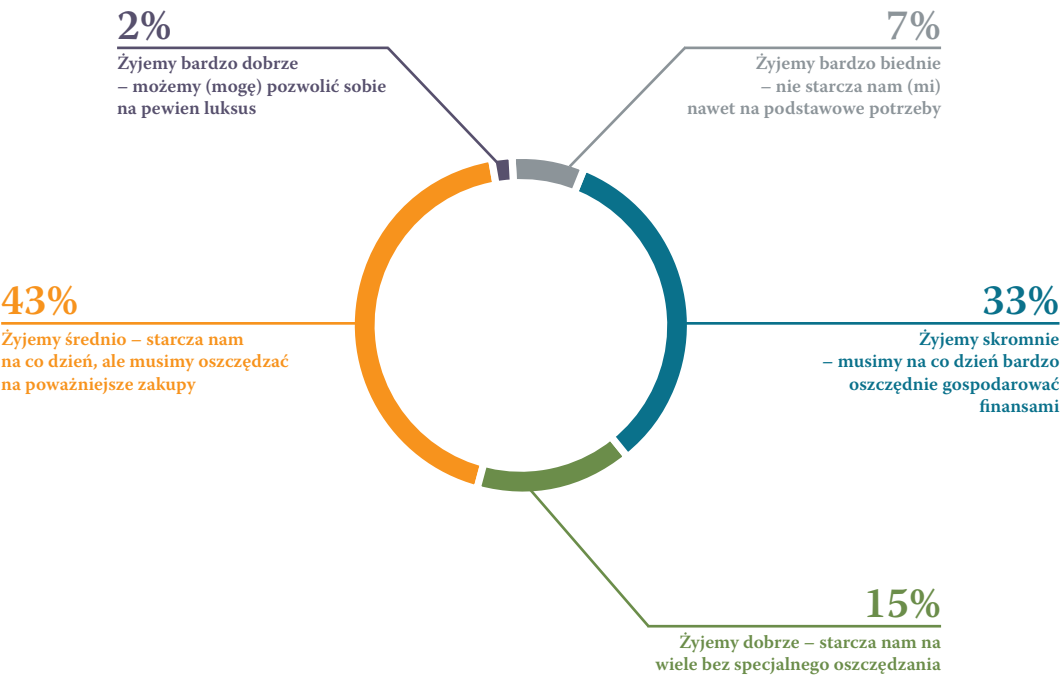
Próbując odtworzyć obraz mieszkańców Osiedla, warto przyjrzeć się również wskaźnikom odnoszącym się do jakości ich życia, a zwłaszcza warunków materialnych.

Zgodnie z wynikami badania, przeważająca większość osób (88%) mieszka z maksymalnie dwiema innymi osobami. Liczniejsze gospodarstwa domowe stanowią mniejszość (12%). Wśród osób mieszkających z tylko jedną osobą dominują dwa modele: para bez dzieci (68%) lub samotny rodzic z dzieckiem (16%). Z kolei wśród 3-osobowych gospodarstw domowych jest to zwykle para z dzieckiem (69%) lub samotny rodzic z dziećmi (20%). Wynik zaprezentowany w raporcie wzbudził duże

kontrowersje wśród obecnych na warsztatach przedstawicieli instytucji działających na terenie Osiedla, z których doświadczenia wynika wyższa średnia mieszkańców w lokalach, choć w ostatnich latach z tendencją spadkową. Należy wziąć pod uwagę zaniżanie statystyk przez respondentów, niechętnie przyznających się do przeludnienia lub chcących ukryć je w obawie przed prawnymi konsekwencjami.

Choć zgodnie z deklaracjami badanych trudne warunki lokalowe (zbyt duża liczba osób mieszkających na niewielkiej przestrzeni mieszkania) nie dotyczą wielu mieszkańców, to borykają się oni z innymi poważnymi problemami. 40% badanych ocenia sytuację materialną jako trudną (codzienne funkcjonowanie wymaga oszczędności), a kolejne 43% wskazuje na „średnie” warunki materialne. Tylko co piąty mieszkaniec jest zadowolony z warunków materialnych, w których funkcjonuje jego gospodarstwo domowe.

SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ

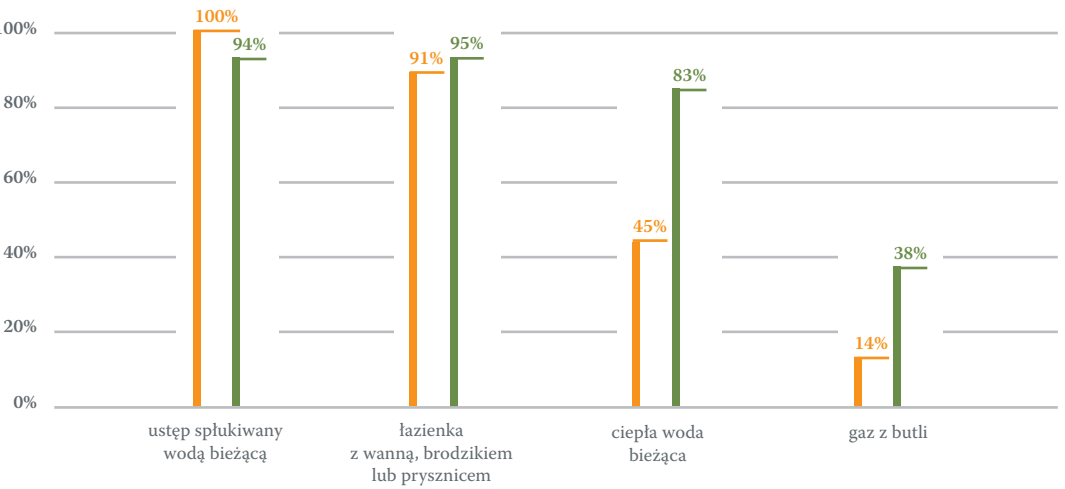
Wykres 7
Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Negatywną ocenę sytuacji materialnej badanych wzmacniają dane dotyczące posiadania oszczędności – 70% badanych deklaruje, że nimi nie dysponuje. W tym kontekście nie zaskakują również dane odnoszące się do poziomu zalegania z podstawowymi opłatami stałymi – 15% mieszkańców deklaruje opóźnienie w opłacaniu czynszu, a niemal jedna trzecia z nich zalega z tymi opłatami powyżej 12 miesięcy. Niestety nie mamy dostępu do danych administracyjnych, więc nie udało się tego wyniku zweryfikować. Choć takie odsetki mogą wydawać się niewielkie, są one znaczące w porównaniu z danymi ogólnopolskimi. Jąkałkolwiek zaległość w opłatach czynszowych deklaruje bowiem 5%

Polaków, z czego jedynie 0,7% przez czas dłuższy niż 12 miesięcy. Można więc zauważyć, że choć naprawdę poważne problemy ekonomiczne dotyczą tylko niewielkiego odsetka mieszkańców, to skala tego problemu jest trzykrotnie większa niż w kraju.

Trudną sytuację finansową, która dotyka wielu mieszkańców, wzmacniają ciężkie warunki zewnętrzne. Ponad połowa badanych nie ma dostępu do bieżącej ciepłej wody, a niemal co dziesiąty mieszkaniec nie dysponuje własną łazienką z wanną, brodzikiem lub prysznicem. Dane te, zwłaszcza w zestawieniu z ogólnopolskimi, wyraźnie pokazują skalę problemów infrastrukturalnych, z którymi borykają się osoby mieszkające tę część Gdyni.

WYPOSAŻENIE W INSTALACJE

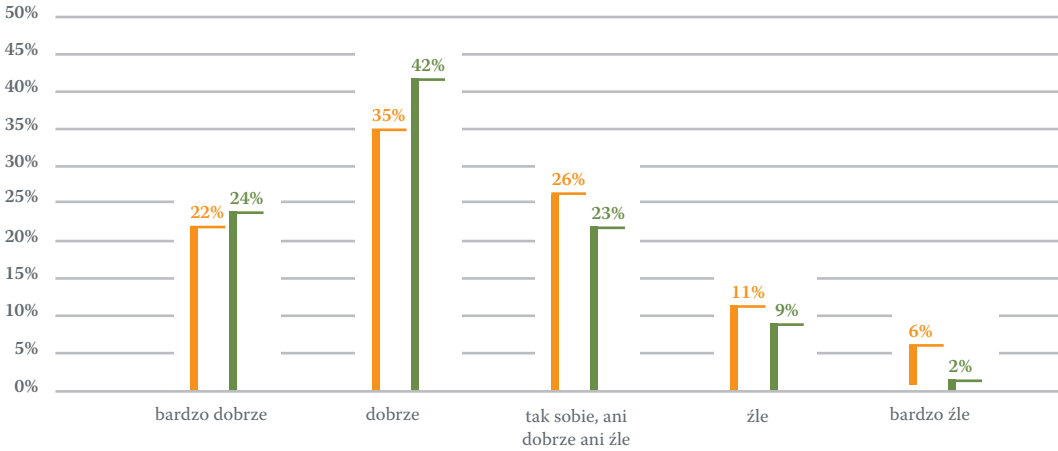

Wykres 8
Chcę zapytać Pana(nią) o wyposażenie Pana/i mieszkania w instalacje. Czy w mieszkaniu jest...;
Dane porównawcze: Diagnoza Społeczna 2015.

Sytuacja materialna mieszkańców Osiedla nie pozostaje bez wpływu na ich stan psychiczny i fizyczny. Osoby mieszkające w tej części Gdyni gorzej od ogółu Polaków oceniają swój stan zdrowia. Odsetek określający go jako dobry jest o 10% niższy niż w populacji całego kraju. Z kolei osób bar-

dzo negatywnie oceniających własne zdrowie jest trzykrotnie więcej niż w całej Polsce. Oczywiście analizując te dane, warto pamiętać o przeważającej wśród mieszkańców grupie wiekowej 50+, którą w sposób naturalny częściej dotyczą problemy zdrowotne.

SAMOOOCENA STANIU ZDROWIA

Wykres 9
Jak ogólnie ocenia Pan(i) swoje zdrowie?
Dane porównawcze: EHIS-2.

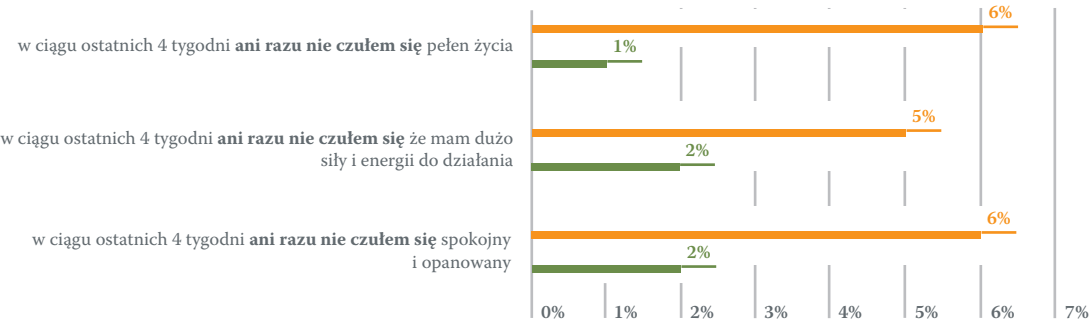
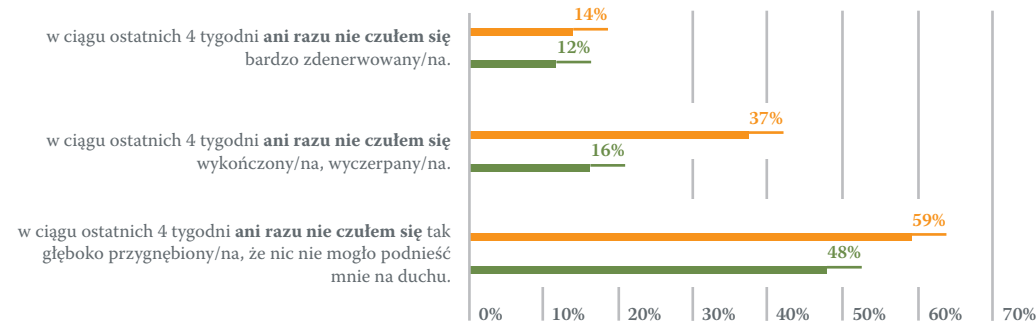
Przyglądając się dobrostanowi psychiczemu mieszkańców, można zauważyć podobne zależności jak w przypadku poważnych problemów finansowych. Choć (zgodnie z deklaracjami) negatywne zjawiska dotyczą niewielkiego odsetka mieszkańców, jest to grupa znacznie liczniejsza niż wśród ogółu Polaków.

W trakcie przeprowadzonego badania respondenci byli proszeni o ustosunkowanie się do stwierdzeń określających ich stan psychiczny. Zdania mówiące o trudnej sytuacji psychicznej (brak siły do życia i energii do działania) spotkały się z co najmniej dwukrotnie większym poparciem niż w ba-

daniu ogólnopolskim. Warto jednak pamiętać, że tego typu nastawienie do życia charakteryzuje bardzo niewielką grupę mieszkańców. Równocześnie wielu badanych cechuje się większą siłą psychiczną i odpornością niż przeciętni Polacy.

Być może takie postawy psychiczne wynikają z codziennych warunków, w jakich funkcjonują – większość uodporniła się psychicznie, a równocześnie w przypadku niewielkiej grupy, znajdującej się w bardzo trudnej sytuacji materialnej, codzienne problemy znacząco odbijają się na stanie psychicznym i nastawieniu do życia.

STAN PSYCHICZNY

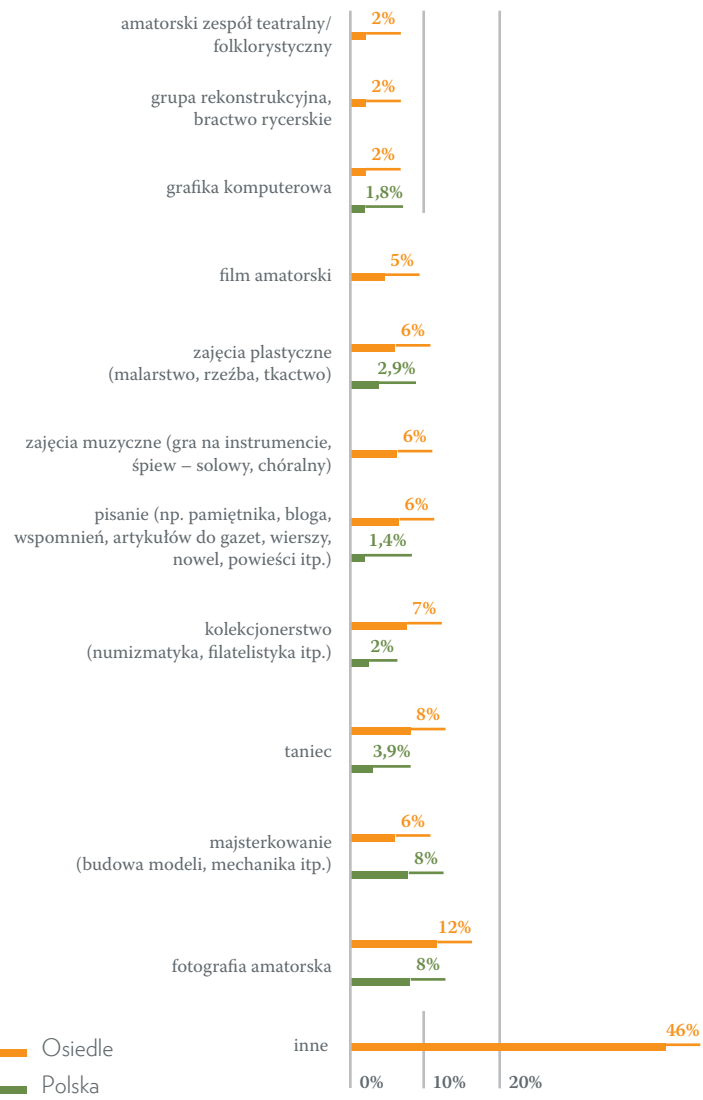
Wykres 10.2
Jak często w ciągu ostatnich 4 tygodni czuł/a się Pan(i)?
Dane porównawcze: EHIS-2.

Analizując charakterystykę mieszkańców i sposób, w jaki funkcjonują, nie należy zapominać o ich czasie wolnym i zainteresowaniach, które ich cechują. Co piąty mieszkaniec w ciągu poprzedzających badanie 12 miesięcy pojawił się choć raz w domu lub ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. To dwukrotnie liczniejsza grupa niż w przypadku ogółu Polaków. Wydaje się, że tak pozytywny wynik może być zasługą między innymi CAM „Apteka” i szerokiej oferty organizowanych zajęć.

Przyglądając się bliżej zainteresowaniom mieszkańców, trudno wskazać wyraźne prawidłowości. Większość badanych nie identyfikowała się z żadnym wymienionym w pytaniu hobby (choć ich wskazania i tak były częstsze niż w przypadku ogółu Polaków) i wskazywała na innego rodzaju zainteresowania.

Najczęściej wymieniany był sport. Jest to o tyle ciekawe, że (zgodnie z odpowiedziami na inne zadane pytanie) w ciągu ostatniego roku jakiegokolwiek ćwiczenia fizyczne wykonywała niecała połowa mieszkańców (48%), co jest wynikiem nie-

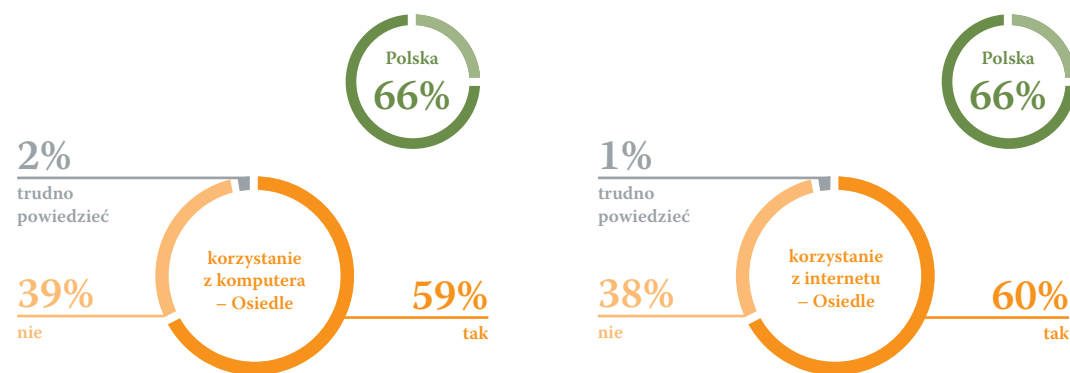
ZAINTERESOWANIA

Wykres 11
Wymienię teraz kilka form aktywności. Czy którąś z nich jest Pan(i) szczególnie zainteresowany/na, traktując ją jako hobby, któremu indywidualnie lub w grupie poświęca Pan(i) swój wolny czas?
Dane porównawcze: GUS 2009.

mal o 20% niższym od średniej dla kraju⁷. Może to sugerować, że rzeczywistym zainteresowaniem mieszkańców cieszy się nie tyle uprawianie sportu, co kibicowanie i jego oglądanie. Inne często wymieniane zainteresowania to czytanie, rozwiązywanie krzyżówek lub wizyty na działkach. Warto więc zauważyć, że większość z nich to takie, które nie pociągają za sobą konieczności ponoszenia większych nakładów finansowych.

KORZYSTANIE Z KOMPUTERA I INTERNETU

Wykres 12
Dane porównawcze: Diagnoza społeczna, 2013.

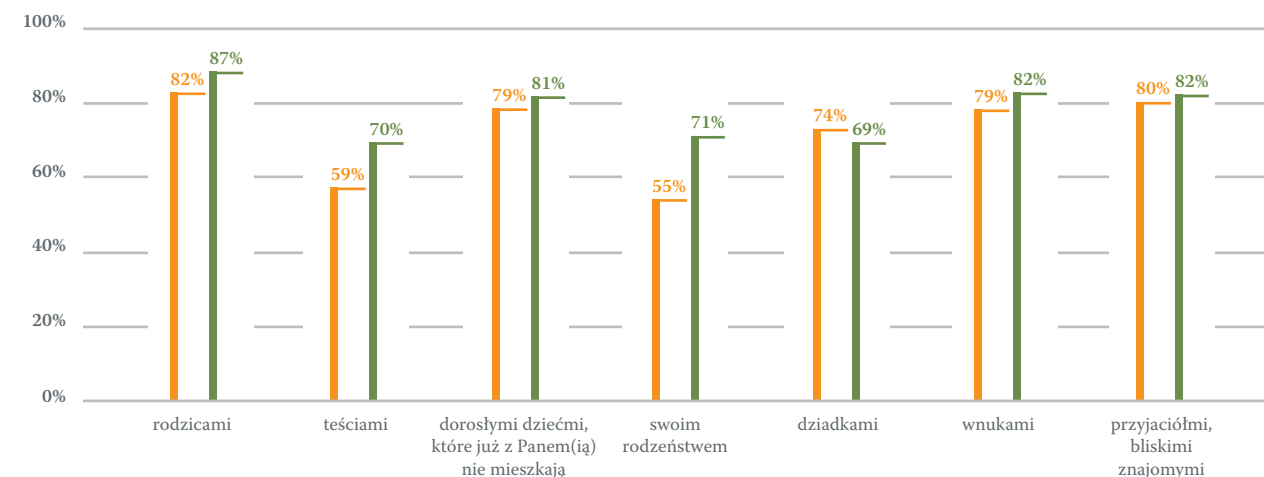
Ostatnim ważnym wymiarem charakterystyki mieszkańców Osiedla jest ich funkcjonowanie w relacjach z bliskimi i rodziną. Jednym z proberzy jakości tych relacji może być częstotliwość spotkań z poszczególnymi grupami krewnych. Odpowiedzi mieszkańców Osiedla nie odstają znacząco od tych udzielonych przez ogół Polaków. Różnice warte zauważenia dotyczą mniejszej częstotliwości kontaktów z teściami oraz rodzeństwem. Trudno jednak sformułować wyjaśnienie dla tych odstępstw

Podsumowując ogólną charakterystykę mieszkańców Osiedla Zamenhofa i Opata Hackiego,

W dzisiejszych czasach niezwykle ważnym elementem życia codziennego, w tym spędzania czasu wolnego, jest umiejętność korzystania z komputera oraz internetu. Pod tym względem mieszkańcy Osiedla niemal zupełnie nie różnią się od ogółu Polaków (zwłaszcza uwzględniając nieco inną strukturę wiekową mieszkańców tej części Gdyni).

można stwierdzić, że z wyjątkiem kilku cech demograficznych (takich jak wiek czy wykształcenie) mieszkańcy Osiedla nie różnią znacząco i wyraźnie od ogółu Polaków. Równocześnie jednak istotne negatywne zjawiska odnoszące się do ogólnej jakości życia, choć dotyczą niewielkiego odsetka osób, dotyczą grupy liczniejszej niż w przypadku ogółu Polaków. Na zły wizerunek tej części Gdyni ma więc wpływ mało liczna grupa mieszkańców, ale borykająca się z bardzo poważnymi problemami w codziennym funkcjonowaniu.

CZĘSTOTLIWOŚĆ KONTAKTÓW Z BLISKIMI

Wykres 13
Raz w miesiącu widuję się z...:
Dane porównawcze: CBOS BS/107/2013.

SAMOORGANIZACJA I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Samoorganizacja społeczności zajmuje we wspomnianym we wstępie programie „Organizowanie Społeczności Lokalnej na terenie ZOH” miejsce kluczowe. Według przyjętych założeń „w przyszłości mieszkańcy ZOH będą tworzyć dobrze zorganizowaną społeczność, która potrafi samodzielnie, oddolnie działać na rzecz swoich wspólnych interesów”⁸. Z jednej strony samoorganizacja jest środkiem do celu – ma pomagać w przezwyciężeniu głównych problemów Osiedla, związanych m.in. z zaniedbaniami przestrzeni, niskim poczuciem bezpieczeństwa, niższym standardem życia, wyższym odsetkiem beneficjentów pomocy społecznej itd.

– mieszkańcy, samoorganizując się, biorą na siebie część ciężaru rozwiązania problemów Osiedla i stają się partnerem dla Miasta. Z drugiej strony niektórzy patrzą na samoorganizację jako na cel sam w sobie – to ważny składnik upodmiotowienia spo-

Samoorganizacja to ważny składnik upodmiotowienia społeczności

⁸ „Plan ewaluacji” [w:] „Organizowanie Społeczności Lokalnej na terenie ZOH”, kwiecień 2014.

łeczności, który czyni ją lepiej przygotowaną na to, co przyniesie przyszłość⁹.

W programie samoorganizacja rozumiana jest dość szeroko – jako wszelkie działania podejmowane przez mieszkańców na rzecz Osiedla i jego mieszkańców. Mieści się w tej kategorii zarówno sąsiedzka samopomoc (np. podlewanie kwiatów) i działanie grup sąsiedzkich (np. rozwiązanie problemu hałasującego sąsiada), jak i współpraca w ramach bloku (np. by zainstalować monitoring), koła i kluby skupiające osoby o podobnych zainteresowaniach (np. kółko wędkarskie), działania osiedlowych grup interesu (np. w sprawie wspólnego parkingu) czy działania na rzecz całej społeczności (np. upominanie się o swoje interesy w Urzędzie Miasta). Samoorganizacja obejmuje działania formalne i niesformalizowane, jednorazowe (np. uporządkowanie ogródka), jak i bardziej trwale i zinstytucjonalizowane (np. zebranie „rady bloku”).

Na Osiedlu około 600 osób żywo interesuje się sprawami lokalnymi. Z punktu widzenia samoorganizacji jest to z pewnością znaczny potencjał

Urząd Miasta Gdyni wspiera samoorganizację na Osiedlu poprzez działania Centrum Aktywnego Mieszkańca Klubu Osiedlowego „Apteka” oraz działania Dzielnicowego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wśród nich można wyróżnić działania dotyczące organizowania społeczności lokalnej (OSL) na poziomie Osiedla (spotkania sąsiedzkie, spotkania wolontariuszy, spotkania ze wspólnotami), działania OSL na poziomie bloku (organizowanie spotkań sąsiedzkich – zazwyczaj raz w roku, tylko w blokach będących wspólnotami mieszkaniowymi; bezpośrednie wsparcie: np. napisanie pisma urzędowego), podnoszenie kom-

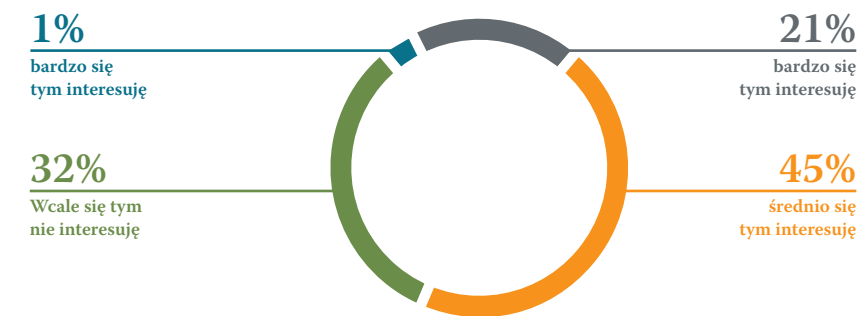
petencji do działań społecznych (szkolenia i wizyty studyjne), animowanie samopomocy sąsiedzkiej (zbiórki artykułów szkolnych, żywności, korepetycje) oraz udziału w szerszych akcjach społecznych (np. WOŚP). Działania te mają doprowadzić do zmian na kilku poziomach: mają zwiększyć zainteresowanie i wiedzę mieszkańców na temat spraw ich Osiedla i bloku; zwiększyć udział mieszkańców w działaniach na rzecz Osiedla oraz stworzyć prężną grupę liderów i działaczy, którzy będą zdolni samodzielnie wziąć sprawy Osiedla w swoje ręce i zainspirować innych.

STAN SAMOORGANIZACJI

Zacznijmy od zainteresowania sprawami lokalnymi. Na Osiedlu ZOH co piąty mieszkaniec „bardzo się nimi interesuje” (21%), ale co trzeci „wcale się nimi nie interesuje” (32%). Ze względu na brak punktu odniesienia, trudno ocenić, czy jest to dobry, czy zły wynik. Wprawdzie duża grupa nie interesuje się sprawami lokalnymi, jednak zdrowy rozsądek podpowiada, że nie można takiego zainteresowania oczekiwać od wszystkich. Istotne jest, czy grupa „zainteresowanych” jest na tyle duża, by działania na rzecz Osiedla znalazły wystarczające poparcie u mieszkańców. Na podstawie deklaracji można więc szacować, że na Osiedlu około 600 osób żywo interesuje się sprawami lokalnymi. Z punktu widzenia samoorganizacji jest to z pewnością znaczny potencjał.

Oczywiście nie wszyscy zainteresowani są rzeczywiście gotowi włączyć się w działania na rzecz społeczności Osiedla. Szacujemy, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy około 9% mieszkańców przynajmniej raz poświęcało swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji społecznej lub grupy mieszkańców działającej na terenie Osiedla, a około 5% robiło to wiele razy. W liczbach bezwzględnych oznaczałoby to, że w działania na terenie Osiedla przynajmniej raz włączyło się 250 osób, a wiele razy – około 140 osób, co pokazuje dobitnie, że jest to duża grupa jak na niewielkie osiedle. Deklaracje tego rodzaju trzeba oczywiście traktować z pewną rezerwą, jednak wskazują one, że na Osiedlu nie brakuje osób gotowych do działania i podejmujących działania dla wspólnego dobra.

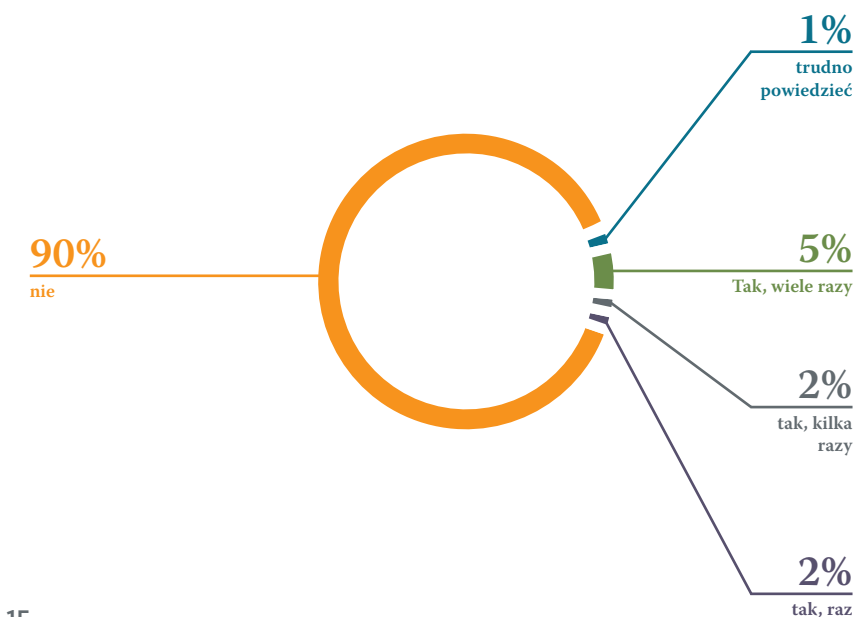
ZAINTERESOWANIE LOKALNYMI SPRAWAMI

Wykres 14

Czy generalnie rzecz biorąc, powiedział/a/by Pan(i), że interesuje się Pan(i) tym, co się dzieje w Pana/Pani okolicy, czy też nie interesuje się Pan(i) tym?

NIEODPŁATNA DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH ORGANIZACJI NA OSIEDLU

Wykres 15

A czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji społecznej lub grupie mieszkańców DZIAŁAJĄCEJ NA TERENIE OSIEDLA?

⁹ „jest to cel nadrzędny rozwoju społeczności [...] empowerment społeczności jest zarówno procesem, jak i produktem, a dzięki niemu można wprowadzać szersze zmiany w społeczności” [w:] Alan Barr, Stuart Hashagen, „Jak osiągnąć lepszy rozwój społeczności. Podręcznik do planowania i ewaluacji MODEL ABCD”, Centrum Aktywności Lokalnej 2013.

Samoorganizacja rozumiana jako sąsiedzka samopomoc jest naturalnie znacznie częstsza. Aż 48% respondentów zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcali swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz swoich sąsiadów. Trzeba tu jednak zwrócić uwagę, że taka pomoc może być bardzo drobną,

jednorazową, nieodwzajemnioną przysługą, zwykłym wyrazem sąsiedzkiej uprzejmości. Należy ją więc traktować najwyżej jako załączek możliwej samoorganizacji, która pojawia się, gdy tego rodzaju wzajemne świadczenie przysług staje się normą, rodzajem umowy utrwalonej przez zwyczaj.

NIEODPŁATNA POMOC NA OSIEDLU

Rysunek 1
Zaprezentowano tylko odpowiedzi „tak”.

Aby lepiej zrozumieć, w jaki sposób mieszkańcy uczestniczą w życiu Osiedlowej wspólnoty, zapytaliśmy ich o kilka możliwych form społecznej aktywności na terenie Osiedla (por. wykres 16). Rozróżniliśmy przy tym „łatwiejsze uczestnictwo” polegające na prostym „braniu udziału” oraz bardziej złożone formy aktywności, wymagające większego zaangażowania, polegające na „organizowaniu lub pomaganiu w organizacji” danej aktywności.

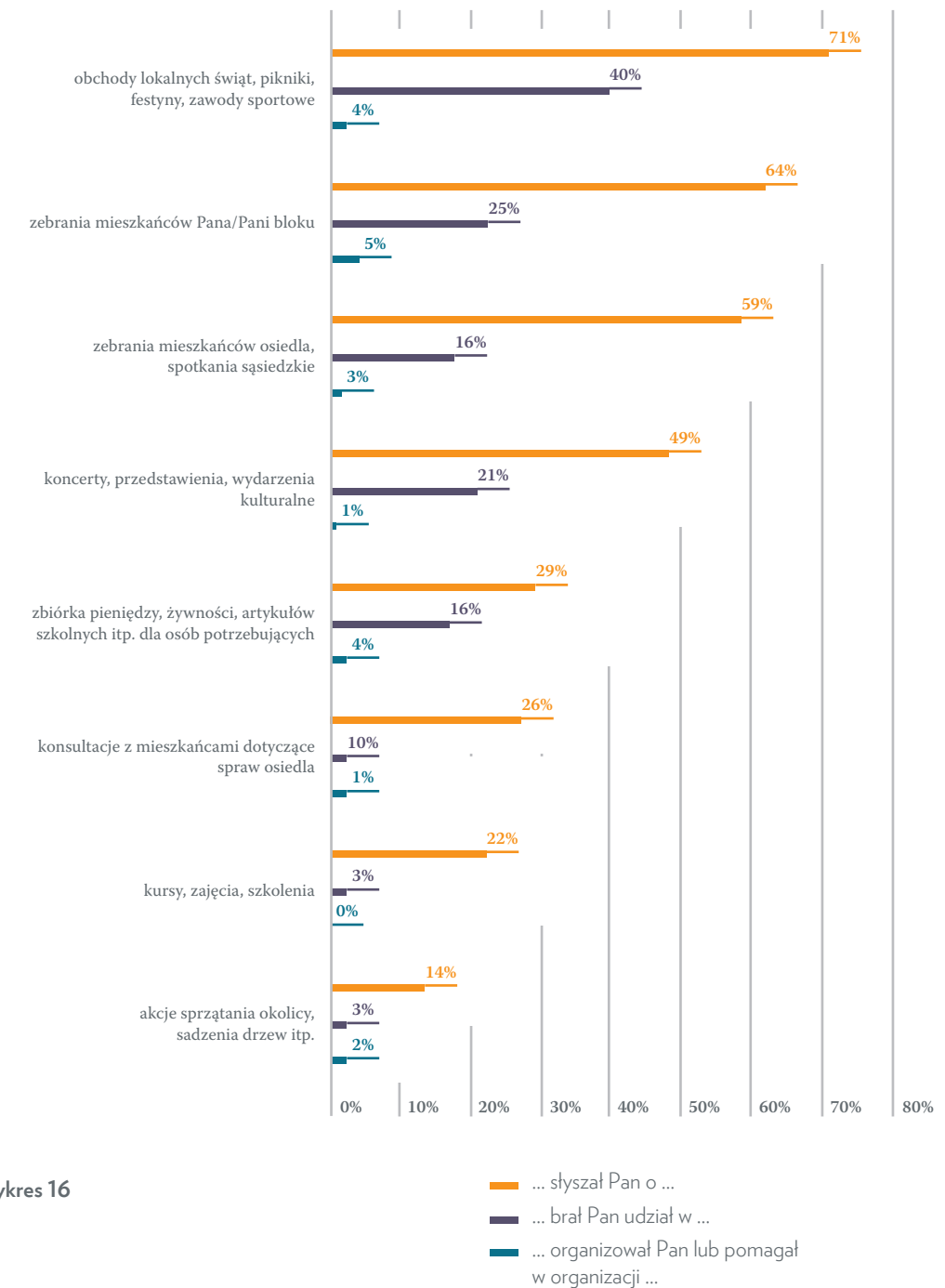
Wydaje się, że stosunkowo dużą grupę mieszkańców można określić mianem lokalnych „działaczy społecznych”, ponieważ włączają się oni w organizowanie zebrań mieszkańców bloku (5%) lub osiedla (3%), obchodów lokalnych świąt lub pikników (4%), zbiórek pieniędzy, żywności lub artykułów szkolnych (4%), akcji sprzątnięcia okolicy (2%), wydarzeń kulturalnych (1%) lub konsultacji z mieszkańcami (1%). Łącznie w organizowanie co najmniej jednej z tych aktywności włączyło się w ciągu minionych 12 miesięcy 10% mieszkańców, czyli około 300 osób. W omawianym kontekście osoby

te pełnią w społeczności ważną funkcję – bez nich samoorganizacja nie byłaby możliwa.

Na uwagę zasługuje również grupa mieszkańców, która „bierze udział” w działaniach na rzecz Osiedla i innych służących samoorganizacji lokalnej społeczności, tj. w zebraniach mieszkańców bloku (25%), zebraniach mieszkańców Osiedla (16%), konsultacjach (10%) lub akcjach wymagających pracy społecznej (3%). Ta grupa osób aktywnych i zaangażowanych, które faktycznie interesują się sprawami Osiedla i gotowe są włożyć pewien wysiłek w pracę na jego rzecz, stanowi około 34% mieszkańców (licząc osoby, które przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy podjęły taką aktywność). Są to osoby, które chcą dyskutować o sprawach Osiedla i najprawdopodobniej będą uczestniczyć w przyszłych procesach partycypacyjnych.

Kolejną grupą, którą można wyróżnić, są mieszkańcy, którzy „biorą udział” jako uczestnicy w aktywnościach o charakterze kulturalnym (lokalne święta, pikniki – 40%, wydarzenia kulturalne – 21%),

ZAANGAŻOWANIE W RÓŻNE AKTYWNOŚCI

Wykres 16

edukacyjnym (szkolenia – 3%) lub akcjach społecznych skierowanych poza Osiedle (zbiórki – 16%). Grupa ta stanowi 46% wszystkich mieszkańców.

Wszystkie omówione wyżej wskaźniki są stosunkowo wysokie – choć trudno tu o jednoznaczną ocenę ze względu na brak danych, mogących być

punktem odniesienia. Wytłania się z nich jednak obraz dość dobrze zorganizowanej i aktywnej społeczności lokalnej. Z pewnością duża w tym zasługa CAM i DOPS, które pełnią rolę faktycznych liderów organizujących większość z omawianych dotychczas aktywności. Widać, że praca ta przynosi wymierny efekt.

CO WPŁYWA NA STAN SAMOORGANIZACJI?

Dostęp do informacji

Na zaangażowanie mieszkańców z pewnością wpływa dostęp do informacji na temat działań podejmowanych na Osiedlu. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że nie wszystkie inicjatywy są równie dobrze znane mieszkańcom. Większość mieszkańców wie o odbywających się na Osiedlu lokalnych świętach i piknikach (71%) oraz zebraniach blokowych (64%) i Osiedlowych (59%). Słabiej znane są działania skupiające się wokół „Apteki”, takie jak wydarzenia kulturalne (49%), zbiórki pieniędzy i darów (29%), kursy i szkolenia (22%). Wydaje się, że warto włożyć nieco więcej wysiłku w ich nagłaśnianie. Niewiele osób słyszało też o odbywających się na Osiedlu akcjach takich jak sprzątanie okolicy itp. (14%) – widocznie miały one ograniczony zasięg. Stosunkowo niewielki odsetek osób słyszał (lub pamięta ten fakt) o konsultacjach z mieszkańcami dotyczących spraw Osiedla (26%), a takie procesy, i to na sporą skalę, miały miejsce w minionym roku.

Klub „Apteka” jest jednak dobrze rozpoznawalny jako organizacja działająca na Osiedlu. W odpowiedzi na ogólne pytanie o organizacje i grupy działające na Osiedlu 59% respondentów stwierdziło, że słyszało o takich organizacjach i grupach. Zapytani o nazwę organizacji najczęściej wymieniali „Aptekę”, dużo rzadziej kościół św. Mikołaja. Możemy na tej podstawie stwierdzić, że połowa

mieszkańców Osiedla (49%) na pewno wie o działaniu Klubu „Apteka” (więcej na temat oceny działań „Apteki” piszemy w rozdziale 7.1)

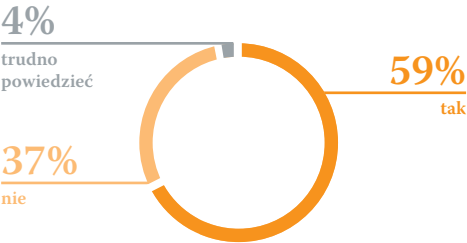
Aktywność społeczna

Samoorganizacja mieszkańców na terenie Osiedla zależy również w dużej mierze od tego, na ile mieszkańcy angażują się społecznie. Osoby aktywne społecznie i obywatelsko, które chcą i potrafią działać społecznie, chętniej włączają się będą również w działania na rzecz swojego Osiedla i jego mieszkańców. Dlatego ciekawe jest, jak wygląda poziom aktywności społecznej na ZOH na tle danych ogólnopolskich – wątek ten rozwijamy poniżej. Względnie mniejsza aktywność społeczna na ZOH oznaczałaby, że jest to społeczność, której trudniej będzie się samoorganizować.

Zebrane w sondażu dane pokazują jednak, że mieszkańcy ZOH są tak samo aktywni społecznie i obywatelsko jak Polacy (a na niektórych polach nawet bardziej). Porównując odpowiedzi respondentów z danymi CBOS, możemy stwierdzić, że odsetek osób, które w minionym roku pomagały swoim znajomym, członkom rodziny, sąsiadom, nieznanym oraz pracowały na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub swojej miejscowości, jest na Osiedlu podobny do tego w skali całego kraju.

Mieszkańcy Osiedla nieco częściej, niż by to wynikało z danych dla całego kraju, poświęcają swój czas na „wolontariat formalny” – pracę społeczną w organizacjach pozarządowych, kościelnych lub innych organizacjach społecznych lub politycznych.

ZNAJOMOŚĆ LOKALNYCH ORGANIZACJI

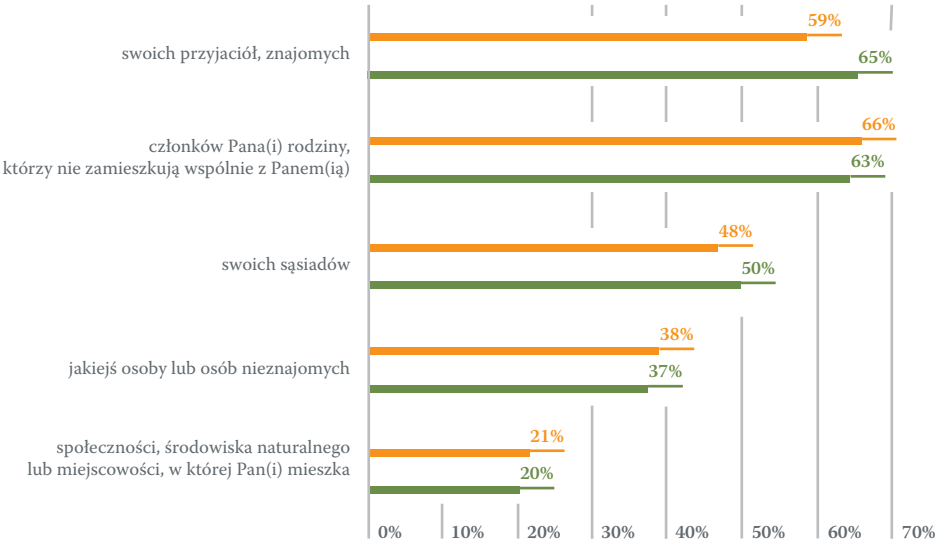
Wykres 17
Czy w Pana(i) najbliższej okolicy, NA TERENIE OSIEDLA, działają jakieś organizacje społeczne lub grupy mieszkańców?

ZNAJOMOŚĆ LOKALNYCH LIDERÓW

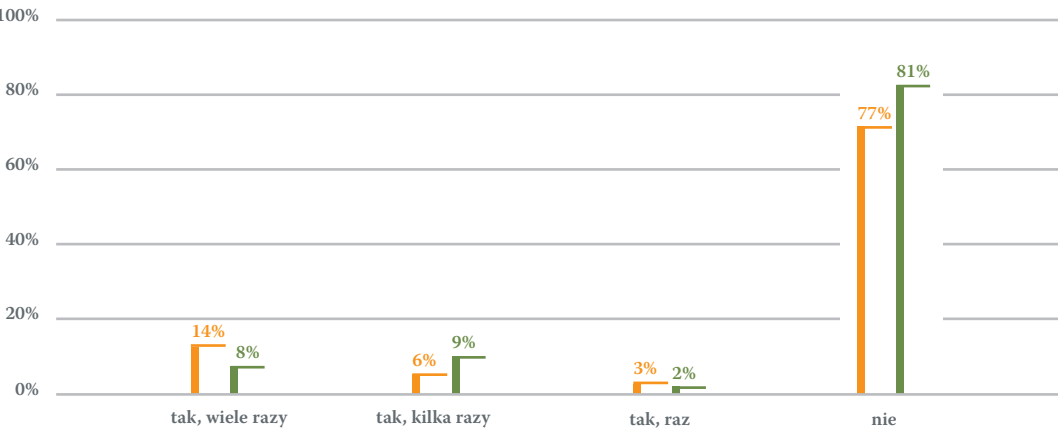
Wykres 18
A czy zna Pan(i) na osiedlu jakieś osoby, które cieszą się szacunkiem lokalnej społeczności, często angażują się w lokalne sprawy, mobilizują ludzi do działania?

NIEODPŁATNE DZIAŁANIA NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Wykres 19
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz [...]?
Połączono odpowiedzi: TAK, wiele razy; TAK, kilka razy; TAK, raz. W danych dla ZOH wyłączono z analizy braki danych i odpowiedzi „trudno powiedzieć”.
Dane porównawcze: CBOS, 2014.

WOŁONTARIAT

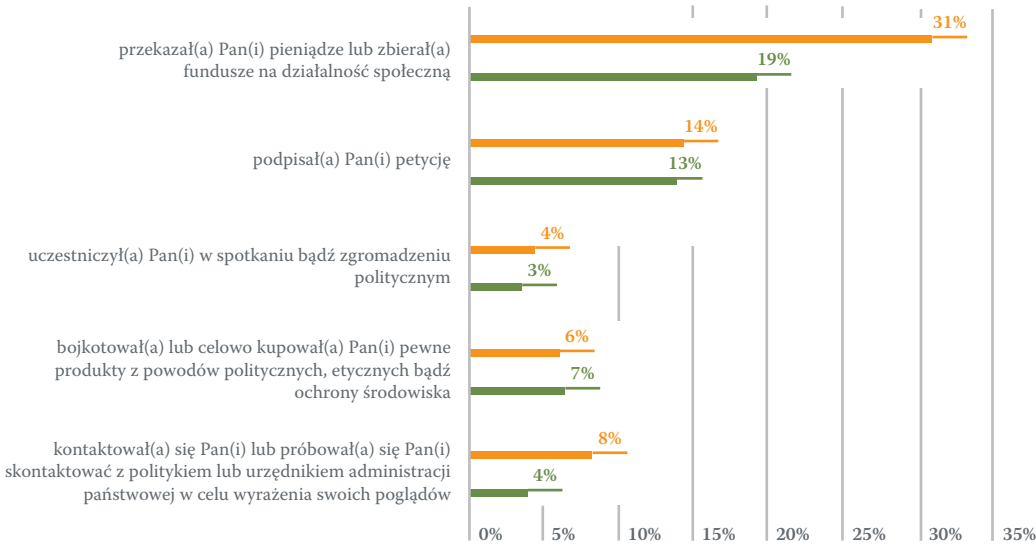

Wykres 20
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszenia lub fundacji), kościoła czy innej organizacji (np. w Komitecie Rodzicielskim, kole parafialnym, ochotniczej straży pożarnej, związku zawodowym, klubie, kole gospodyń wiejskich, wspólnocie mieszkaniowej, partii lub stronnictwie politycznym)?
Dane porównawcze: CBOS, 2014. W danych dla ZOH wyłączono z analizy braki danych i odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Również pod względem podstaw obywatelskich mieszkańcy Osiedla wyróżniają się raczej pozytywnie. W podobnym stopniu jak statystyczni Polacy podpisują petycje (14%), uczestniczą w spotkaniach politycznych (4%) czy świadomie robią zakupy (6%). Częściej natomiast przekazują pieniądze na działalność społeczną (31%) oraz próbują kontaktować się z politykami lub urzędnikami w celu

wyrażenia swoich poglądów (8%). Wyraźnie większy odsetek darczyńców na Osiedlu można chyba wyjaśniać aktywnością „Apteki” i organizowanymi przez Klub zbiórkami (choć jak wyżej pokazaliśmy, nadal nie ma zbyt dużo osób, które o tego typu akcjach słyszały). Z kolei częstszy kontakt z politykami i urzędnikami można wiązać z pracą włożoną w ubiegłych latach w konsultacje społeczne.

ZAANGAŻOWANIE OBYWATELSKIE

Wykres 21
Czy w ciągu ostatniego roku [...] Dane porównawcze: CBOS, 2012. W danych dla ZOH wyłączone z analizy braki danych i odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

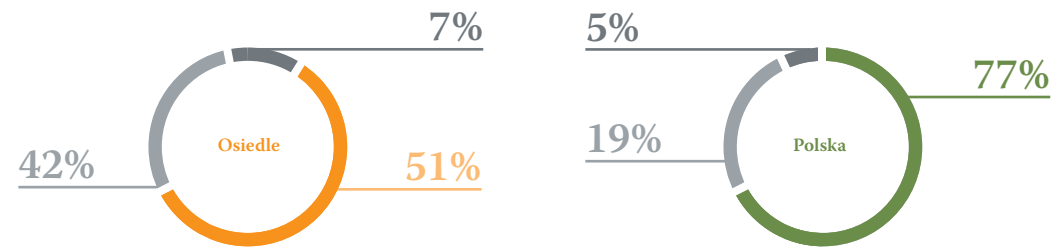
Wiara we współdziałanie

Ważnym czynnikiem psychologicznym, który kształtuje gotowość do działania na rzecz Osiedla i pośrednio wpływa na stopień jej samoorganizacji, są tzw. „oczekiwania dotyczące własnej skuteczności”.

Ludzie są bardziej skłonni do podejmowania trudnych zadań, kiedy są przekonani, że sobie z nimi poradzą. Brak wiary w swoją skuteczność może z kolei hamować chęć do działania¹⁰.

¹⁰ Albert Bandura, „Teoria społecznego uczenia się”, PWN 2015, str. 85.

PRZEKONANIE O SKUTECZNOŚCI WSPÓLNEGO DZIAŁANIA

Wykres 22
Przeczytałem Panu/Pani dwie opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana/Pani poglądom. Dane porównawcze na podstawie: CBOS, 2014. Kolorem ciemnoszarym oznaczono odpowiedź „trudno powiedzieć”

- Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta
- Ludzie tacy jak ja, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta

Badania CBOS pokazują, że na przestrzeni ostatnich lat polskie społeczeństwo bardzo zmieniło się pod względem przekonania o skuteczności wspólnego działania. W 2002 r. pogląd, że działając razem, można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojego środowiska lub społeczności lokalnej, podzielała połowa badanych (50%). W 2014 r. wyraziło go ponad trzy czwarte ankietowanych (77%)¹¹. Na tym tle Osiedle wypada niestety niekorzystnie – tylko 51% naszych respondentów zgodziło się z takim poglądem. Rzadsze przekonanie o swojej skuteczności, które obserwujemy wśród mieszkańców ZOH, może w pewnym stopniu powstrzymywać ich aktywność i skłonność do samoorganizacji. Jest to oczywiście tylko jeden z istotnych czynników, jednak możemy szacować, że gdyby Osiedle bardziej przypominało pod tym względem całą Polskę, to przykładowo odsetek osób „działających na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub swojej miejscowości” byłby o kilka punktów procentowych wyższy. Zgodnie z teorią psychologiczną, źródłem oczekiwań własnej skuteczności są przede wszystkim własne osiągnięcia, ale również obserwowanie innych, zwłaszcza podobnych sobie ludzi.

Jednym z powodów słabego przekonania o swojej skuteczności może być doświadczenie rozczarowania. Osiedle jest miejscem, w którym od wielu lat prowadzone są działania na rzecz poprawy jakości życia, za którymi, jak dotąd, nie szły duże inwestycje (szczególnie istotna wydaje się kwestia przestrzeni publicznej). Być może to właśnie zbyt mała widoczność rezultatów odbiera mieszkańcom wiarę w sens współdziałania.

Aby poprawić sytuację Osiedla pod tym względem, trzeba zatem dostarczać mieszkańcom więcej doświadczeń pozytywnego i skutecznego wspólnego działania (w tym zrealizować konsultowane inwestycje) oraz nagłaśniać dotychczasowe wspólne sukcesy. Zaplanowane na najbliższe lata działania rewitalizacyjne i inwestycje w infrastrukturę Osiedla mogą się do tego przyczynić.

¹¹ CBOS, „Aktywność społeczna Polaków”, maj 2014.

RELACJE Z SĄSIADAMI

Stosunki sąsiedzkie to ważna część nieformalnych kontaktów będących składnikiem kapitału społecznego Osiedla¹². Samoorganizacja jest łatwiejsza w środowisku bogatym w kapitał społeczny. Na poziomie lokalnym pierwszym krokiem do samoorganizacji mieszkańców jest poznanie się, przełamanie nieufności, nawiązanie oraz utrzymywanie przez sąsiadów dobrych stosunków.

Stan stosunków sąsiedzkich na Osiedlu możemy ocenić, porównując odpowiedzi naszych respondentów z wynikami badań ogólnopolskich. Porównanie to wypada niestety na niekorzyść Osiedla. Sąsiedzi częściej odnoszą się tutaj do siebie z pewną rezerwą. Zdaniem aż 70% naszych respondentów stwierdzenie: „staram się tak postępować, by nikt z sąsiadów nie miał do mnie pretensji”, dobrze odzwierciedla ich stosunki z sąsiadami.

RELACJE Z SĄSIADAMI

staram się tak postępować, by nikt z sąsiadów nie miał do mnie pretensji

Rysunek 2
Jak układają się Panu(i) stosunki z sąsiadami tu, gdzie Pan(i) mieszka? Czy następujące stwierdzenie odzwierciedla Pan(i) stosunki z sąsiadami czy też nie? „staram się tak postępować, by nikt z sąsiadów nie miał do mnie pretensji, ale trzymam się od nich na odległość”. Dane porównawcze na podstawie: CBOS, „Kontakty z sąsiadami i inne więzi społeczne”, lipiec 2012.
W analizie połączono odpowiedzi „Zdecydowanie tak” i „raczej tak”. W danych dla ZOH wyłączono z analizy braki danych.

¹² Robert D. Putnam, „Samotna gra w kręgle”, WAiP 2008, str. 158.

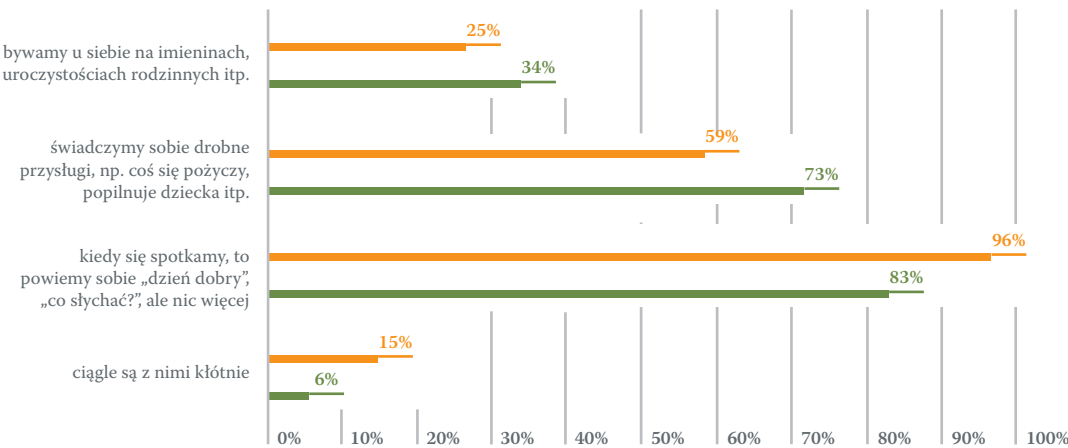
W porównaniu ze statystycznym Polakiem, stosunki mieszkańca Osiedla z sąsiadami częściej mają charakter konwencjonalny (96% – „mówimy sobie dzień dobry”), rzadziej natomiast świadczeniowy (59% – „świadczymy sobie drobne przysługi”) i towarzyski (25% – „bywamy u siebie”). Z punktu widzenia tworzenia kapitału społecznego stosunki towarzyskie i świadczeniowe mają oczywiście większą wartość. Mieszkańcy Osiedla znacznie częściej kłócą się z sąsiadami (15%). Ma to z pewnością wpływ na fakt, że Osiedle stosunkowo rzadko jest oceniane jako „bezpieczne i spokojne”, o czym piszemy w rozdziale 6. Wygląda na to, że kłótnie sąsiadów oraz z sąsiadami są na Osiedlu wyraźnym problemem, który z jednej strony psuje dobrosąsiedzkie stosunki, a z drugiej ob-

niża jakość życia na Osiedlu. Mieszkańcy Osiedla mają też do swoich sąsiadów nieco mniej zaufania niż odnotowuje się w badaniach ogólnopolskich.

Kłótnie sąsiadów oraz z sąsiadami są na Osiedlu wyraźnym problemem, który z jednej strony psuje dobrosąsiedzkie stosunki, a z drugiej obniża jakość życia na Osiedlu.

Nie odróżniają się pod kątem zaufania do rodziny, współpracowników ani znajomych. Jednak zaufanie do sąsiadów deklaruje tylko 66% w porównaniu z 76% w skali całego kraju.

CHARAKTER STOSUNKÓW SĄSIEDZKICH

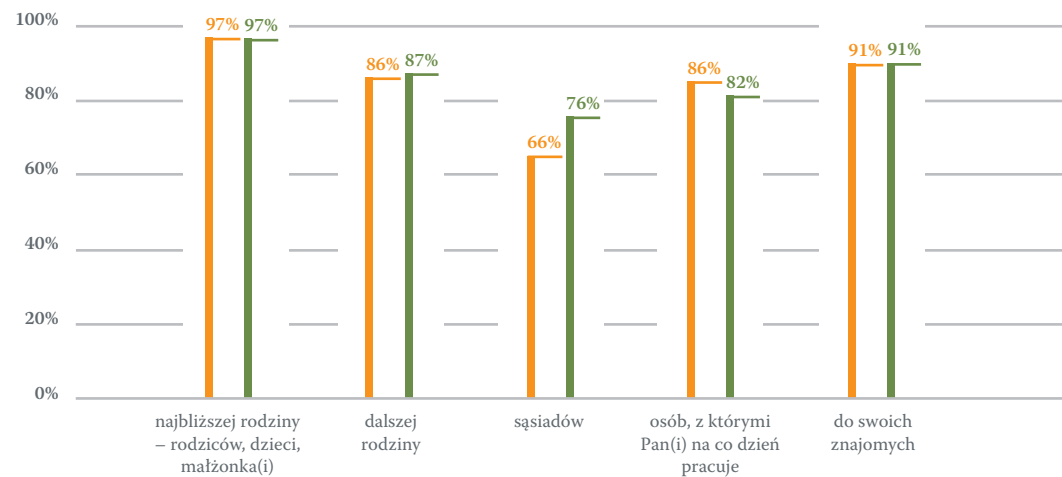
Wykres 23
„A jak układają się Panu/Pani stosunki z sąsiadami tu, gdzie Pani mieszka? Czy są tacy sąsiedzi, o których może Pan(i) powiedzieć, że [...]”. Dane porównawcze na podstawie: CBOS, „Kontakty z sąsiadami i inne więzi społeczne”, lipiec 2012.
W analizie połączono odpowiedzi „Są od 1 do 5”; „więcej, ale nie większość” oraz „większość”. W danych dla ZOH wyłączono z analizy braki danych i odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Osiedle
Polska

Pewnym problemem w relacjach sąsiedzkich może być istniejący podział na mieszkańców lokali własnościowych oraz komunalnych/socjalnych. Różnica typu prawa do lokalu jest niestety podstawą tworzenia stereotypu „lokatora komunalnego/socjalnego” i „lokatora własnościowego”. Znaczna

część mieszkańców Osiedla wierzy w prawdziwość tych stereotypów – aż 38% stwierdziło, że gdyby mogli wybierać, woliliby, żeby na ich piętrze przeżywały mieszkania własnościowe, a nie komunalne/socjalne. Dla 54% kwestia ta nie ma znaczenia.

ZAUFANIE DO INNYCH

Wykres 24

A czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie, czy też nie ma Pan(i) zaufania, do...;

Dane porównawcze na podstawie: CBOS, „Zaufanie w relacjach międzyludzkich”, luty 2014.

W analizie połączono odpowiedzi „Zdecydowanie mam zaufanie” i „raczej mam zaufanie”. W danych dla ZOH wyłączono z analizy braki danych oraz odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „nie dotyczy”.

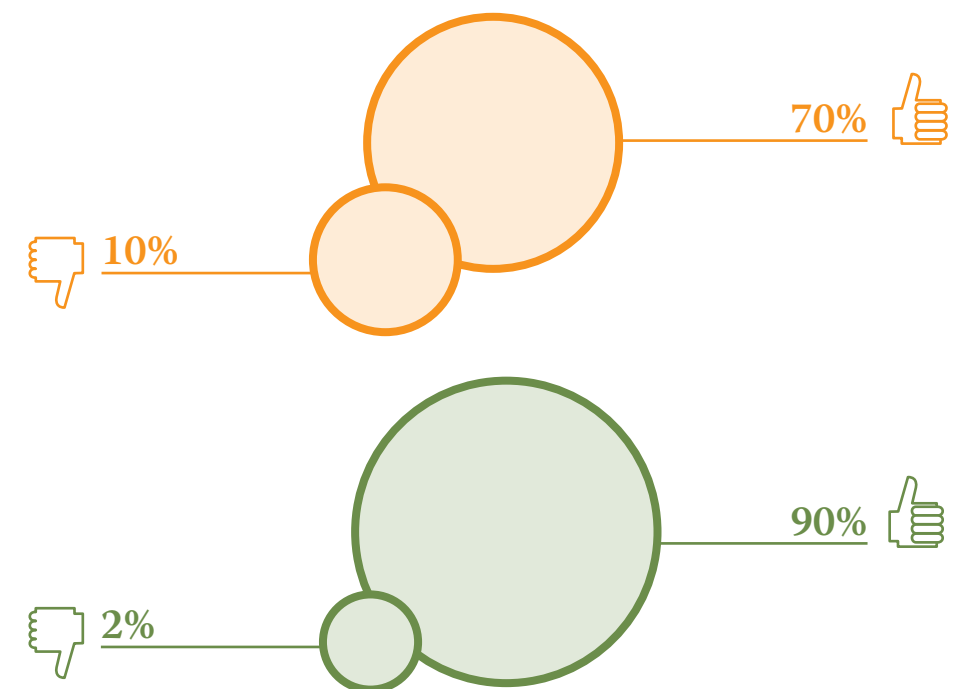
— Osiedle
— Polska

OCENA OSIEDLA

Na tle Polski, mieszkańcy Osiedla nie najlepiej oceniają swoje miejsce zamieszkania. 70% z nich (przy 90% dla Polski) jest zadowolonych, a aż 10% (5-krotnie mniej niż statystycznie w Polsce) jest wyraźnie niezadowolonych. Różnica względem średniej krajowej jest faktycznie znacząca i każe uważnie przyrzeć się problemom Osiedla. Z drugiej jednak strony, biorąc pod uwagę wszystkie wymienione wyżej fakty dotyczące trudnych warunków życia oraz opisane w tym rozdziale kwestie związane z przestrze-

nią i bezpieczeństwem, informacja, że zadowolonych mieszkańców jest aż 70%, jest zadziwiająca. Kilka czynników może mieć tu szczególny wpływ: przywiązanie do swojego stałego miejsca zamieszkania, przyzwyczajenie do warunków i przez to akceptacja dość niskiej jakości życia, trudność przyznania się ankieterowi do niezadowolenia (może też obawa przed negatywną oceną?).

ZADOWOLENIE ZE SWOJEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Rysunek 3

Czy ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) na tym Osiedlu?

Dane porównawcze: GUS, 2009.

— Osiedle
— Polska

WIZERUNEK OSIEDLA

Aby zrozumieć stosunek mieszkańców do swojego miejsca zamieszkania, dobrze jest spojrzeć na to, jaki jest w ich oczach jego wizerunek¹³. Zdaniem ankietowanych, rejon ul. Zamenhofa i Opata Hackiego faktycznie na tle Gdyni wyróżnia się negatywnie. To miejsce jest według mieszkańców w wielu aspektach bardzo zaniedbane. Co więcej, jest gorsze niż pozostałe gdyńskie Osiedla – bardziej niebezpieczne, biedniejsze, brzydsze. Świadomość tych różnic na pewno ma wpływ na poczucie niezadowolenia. Jest ono zapewne dodatkowo wzmacniane przez sytuację materialną osób zajmujących mieszkania socjalne, determinującą ich pozostanie na Osiedlu. Negatywny wizerunek przestrzeni jest zdaniem mieszkańców również powszechny wśród pozostałych gdyńian – 62% ankietowanych twierdzi, że inni boją się tu bywać

Zdaniem ankietowanych, rejon ul. Zamenhofa i Opata Hackiego faktycznie na tle Gdyni wyróżnia się negatywnie. To, co najmocniej rzutuje na zły wizerunek Osiedla, to jego ogólny wygląd, czyli zaniedbana przestrzeń.

Mimo tak negatywnego stosunku do wielu cech Osiedla, mieszkańcy czują się do niego bardzo przywiązani. Bardziej prawdopodobne, że to uczucie wiąże się z długotrwałością zamieszkania (ponad 60% osób mieszka tu powyżej 11 lat), a mniej z kwestią więzi z sąsiadami (tylko 28% z nich twierdzi, że ludzie trzymają się razem i sobie pomagają). Spośród powyżej wskazanych ocen, jedyna zarysowuje się szczególnie wyraźnie. To, co najmocniej rzutuje na zły wizerunek Osiedla, to jego ogólny wygląd, czyli zaniedbana przestrzeń. Potwierdzają to pytania porównujące Osiedle z innymi w Gdyni: jego ogólny wygląd (jedynie 5% mieszkańców uważa, że to miejsce jest ładniejsze

niż inne gdyńskie Osiedla) oraz poszczególne elementy – aż 62% stwierdza, że podwórka są w gorszym stanie niż w innych częściach miasta (zobacz rysunek 4, poniżej).

PRZESTRZEŃ OSIEDLA

Biorąc pod uwagę częstotliwość i charakter opinii wygłaszanych przez mieszkańców – zarówno w ankietach, jak i podczas warsztatów – najwięcej emocji wbudzały problemy związane z przestrzenią wspólną Osiedla.

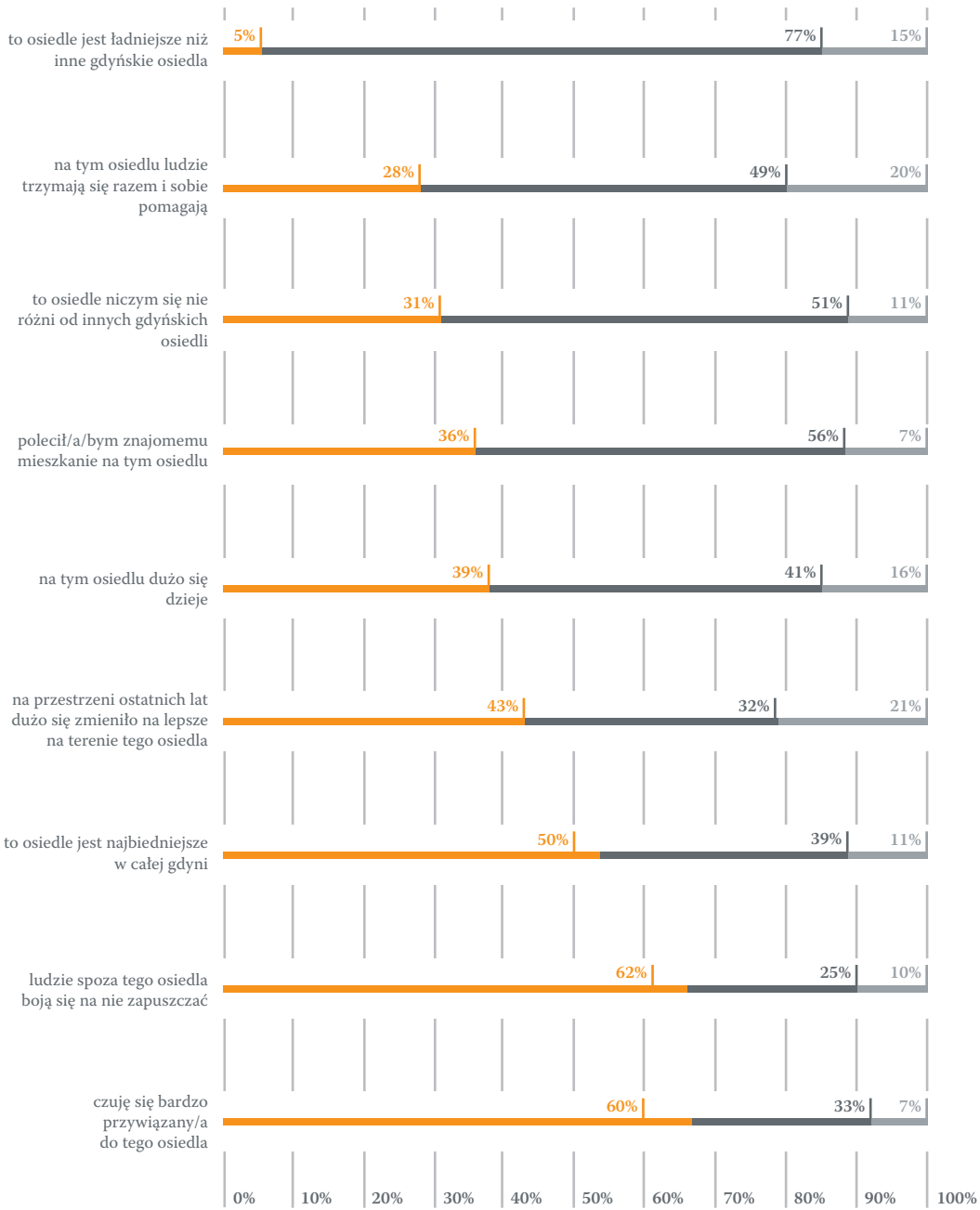
Mieszkańcom rejonu ul. Zamenhofa i Opata Hackiego ciężko myśleć o tej przestrzeni jako o takiej, z której są dumni. Prawie połowa z badanych nie potrafiła wskazać miejsc na Osiedlu, które uważają za wyjątkowe. A spośród wymienianych, powtarzały się tylko cztery lokalizacje: Park Kiloński (choć formalnie nie znajduje się on na terenie Osiedla), Stadion Checz, kościół św. Mikołaja i las. Są to miejsca o charakterze rekreacyjnym (i sakralnym). Co ciekawe, nie pojawił się np. Klub Osiedlowy „Apteka”, który jest dla mieszkańców ważny, jednak ewidentnie nie traktowany w kategoriach miejsca, z którego intuicyjnie jest się dumnym (szerzej o jego ocenie piszemy w podrozdziale 7.1).

Podczas warsztatów mieszkańcy wspomnieli jeszcze o wiacie, która stanowi codzienne i bardziej odświeżne miejsce spotkań sąsiadów. Ich zdaniem jednak pozytywny obraz tego miejsca burzą wieczorami pijący tam alkohol mieszkańcy. Fakt, że przestrzeń wiaty nie pojawiła się w odpowiedziach, może wskazywać na to, że miejsce to odwiedzane jest przez specyficzną grupę – pewnie bardziej otwartą na wspólne działania i animowanie lokalnej społeczności.

Bardzo dobrze oceniane jest położenie Osiedla – bliskość potrzebnych sklepów i skomunikowanie z innymi częściami miasta.

Kolejną wartą rozwinięcia kwestią jest zmiana. Faktycznie – na badanym terenie mieszkańcy dostrzegają zachodzące procesy i mówią o nich w charakterze pozytywnym. Głównymi aspektami są wzrost bezpieczeństwa, dzięki skupieniu miejskiej polityki socjalnej na Osiedlu, i rozwój oferty skierowanej bezpośrednio do mieszkańców. Wątki związane z ofertą zostały przez nas szerzej rozwinięte w rozdziale 7.

OCENA OSIEDLA I JEGO WIZERUNEK

Wykres 25
Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami na temat osiedla?

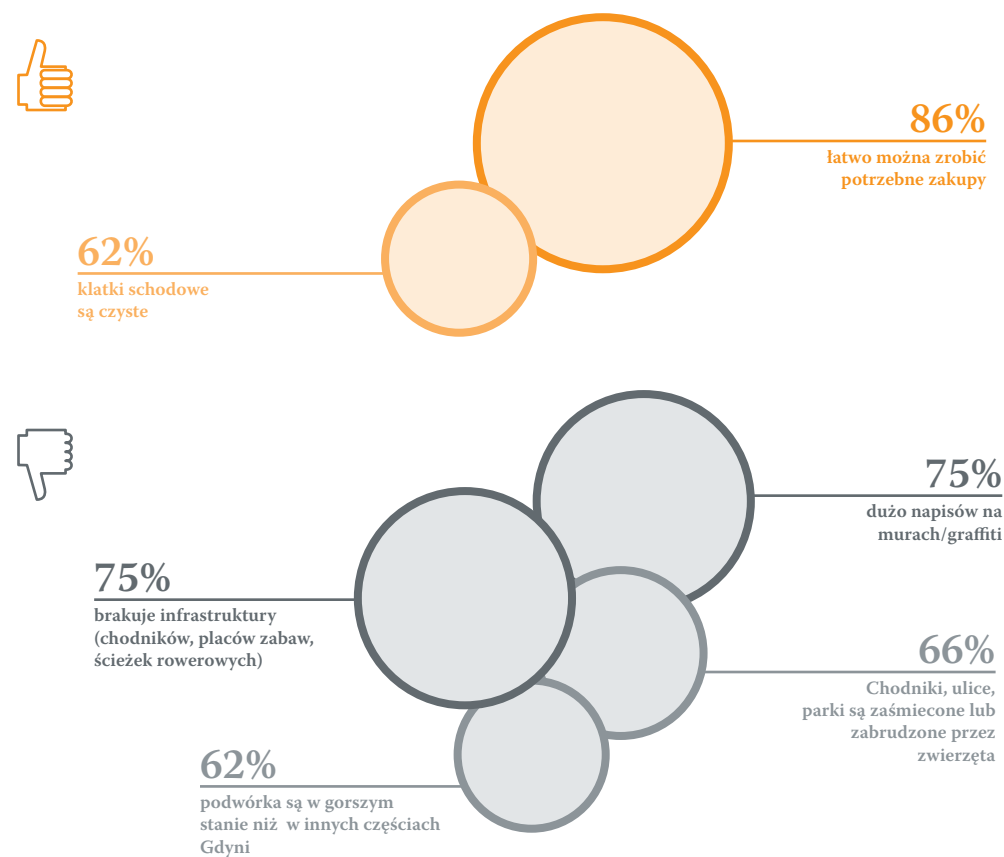
- Zgadza się
- Nie zgadza się
- Trudno powiedzieć

¹³ Pytania o wizerunek pokazują subiektywną wizję, dlatego też należy je traktować jako „obraz widziany oczami badanego”, a niekoniecznie stan faktyczny.

Wymienianie deficytów i wad przestrzeni sprawiało mieszkańcom dużo mniejszą trudność. Pytając w ankiecie, wskazaliśmy na różne przestrzenne aspekty Osiedla, głównie negatywne, i prosiliśmy o ich ocenę. Z większością wymienionych wad badani się zgodzili, a co równie istotne, byli ze sobą zgodni. Najbardziej przeszkadza im zaniedbana

przestrzeń wspólna. Poza problemem braku infrastruktury (chodników) czy ogólnego złego stanu podwórek, na pierwszy plan wysuwają się elementy, na których jakość wpływ mają sami mieszkańcy – graffiti na murach czy zaśmiecone lub zabrudzone przez psy przestrzenie. Ewidencja nadal problemem jest brak dbałości o to, co wspólne.

OCENA WSPÓLNEJ PRZESTRZENI

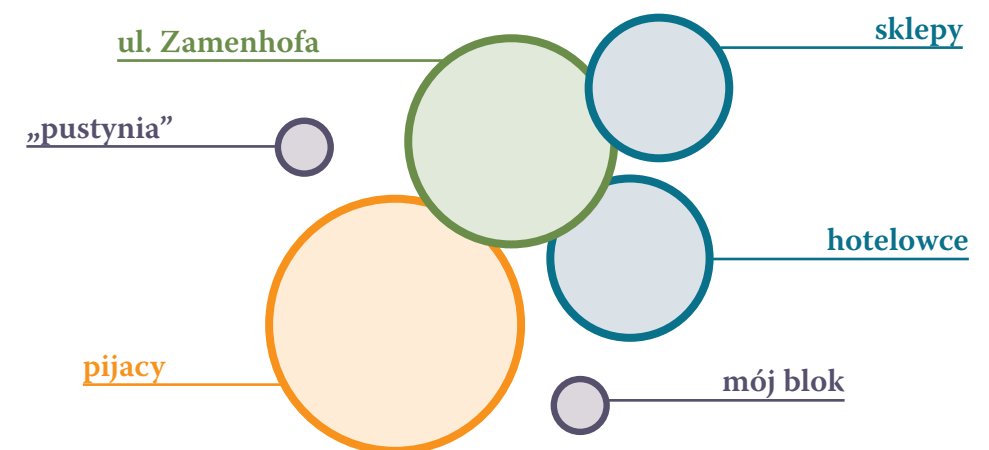
Rysunek 4
Odpowiedzi „zgadzam się” na stwierdzenia na temat wspólnej przestrzeni Osiedla.

— Ocena pozytywna
— Ocena negatywna

Daliśmy też możliwość wypowiedzi w pytaniach otwartych. Katalog miejsc i problemów jest bardzo rozległy, ponownie wzmocnił przekonanie o tym, że dla mieszkańców kluczowym problemem jest przestrzeń wspólna¹⁴. Pytaliśmy o konkretne miejsca (takie, których mieszkańcy nie lubią lub się ich wstydzą), jednak badani rzadziej je wskazywali, częściej odnosili się do bardziej ogólnych problemów Osiedla, do jego zaniedbania.

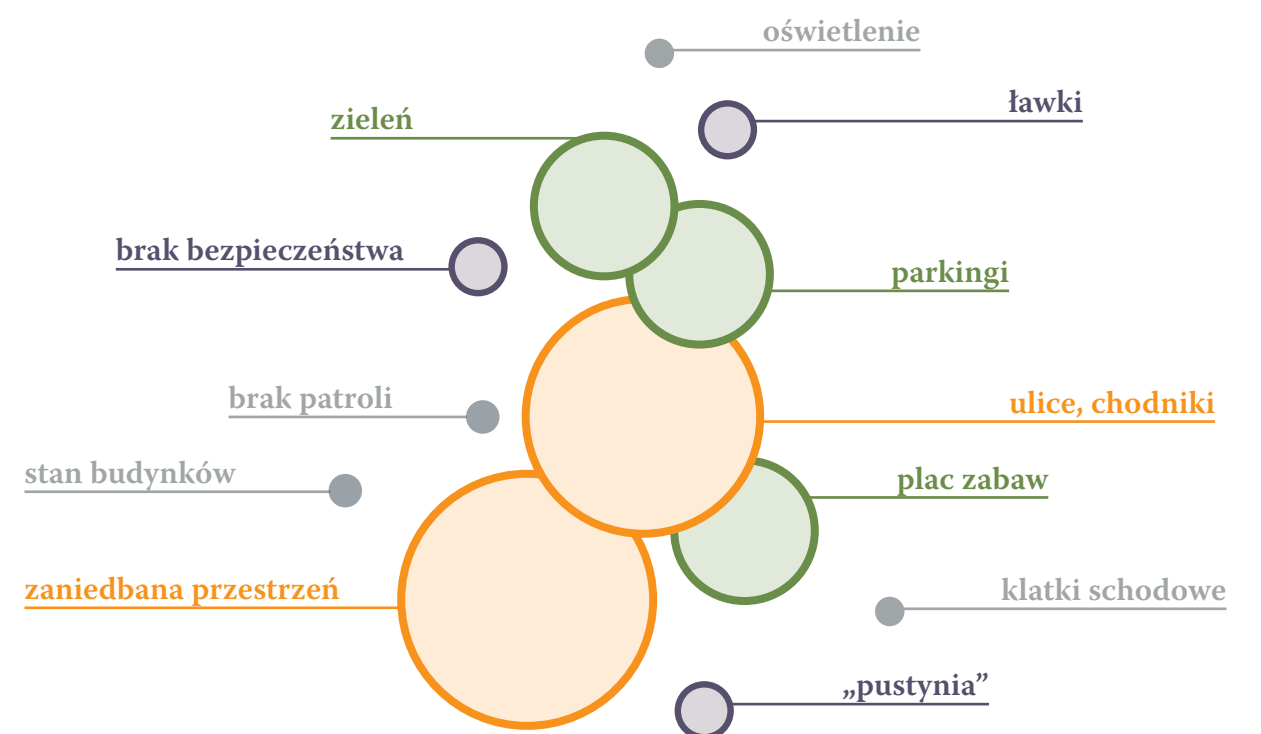
¹⁴ Poza kwestiami związanymi z przestrzenią, bardzo istotny był także rozległy wątek bezpieczeństwa i problemów związanych z obecnością osób nadużywających alkoholu. Został on szerzej opisany w następnych podrozdziałach.

„WSTYDLIWE” ELEMENTY OSIEDLA

Rysunek 5
Odpowiedzi na pytanie otwarte: „A czy jest tu na osiedlu jakieś miejsce, którego Pan(i) nie lubi lub którego się Pan(i) wstydzi?”.

ELEMENTY DO ZMIANY

Rysunek 6
Odpowiedzi na pytanie otwarte: „Czego Panu/Pani najbardziej brakuje na osiedlu? Co chciał(a)by Pan(i) tu zmienić?”, „Co trzeba zmienić na terenie Osiedla?”.

Bazując na odpowiedziach mieszkańców, wydaje się, że najbardziej dolegliwe są braki związane z przestrzenią wspólną:

- › Najbardziej brakuje utwardzonych i zadbanych traktów komunikacyjnych:
 - › dróg – szczególnie często wspomniano zbyt wąską i zniszczoną ul. Zamenhofa i dojazdy do bloków (obecnie dojazdy pod blok są niezgodne z prawem, co poza niewygodą, utrudnia także dojazd służbom, np. ambulansom),
 - › równych chodników dochodzących do klatek schodowych.
- › Niemal równie silnie doskwiera niezagospodarowana i zaniedbana centralna przestrzeń między blokami, czyli tzw. „patelnia”. Brakuje w niej:
 - › utwardzonej nawierzchni,
 - › zieleni,
 - › koszy na śmieci i psie odchody oraz wiat na śmietniki,
 - › ławek.
- › Brakuje utwardzonych parkingów.
- › Spośród rzadziej wymienianych były także:
 - › siłownia plenerowa (jej lokalizacja pod oknami bloków nie sprzyja intymności koniecznej do ćwiczeń, a wieczorami anektowana jest przez osoby spożywające alkohol),
 - › place zabaw (jest ich na Osiedlu kilka, jednak najwyraźniej nie spełniają oczekiwań).

Śmieci wokół sklepu «Lewiatan» – nie wiadomo, kto to ma sprzątać, więc nikt tego nie robi.

Mało zieleni, mało ławeczek, brak spokoju, brak bezpieczeństwa, bardzo dużo pijaków – boję się wyjść z domu.

Chodniki są krzywe i dziurawe, ulice wąskie i dziurawe. Brak porządných dróg, chodników, parkingów, zieleni.

Odpowiedzi na pytanie otwarte (P6) z kwestionariusza

Mniej uwagi mieszkańcy poświęcili w swoich odpowiedziach blokom i ich wyglądowi. Kwestie zaniedbanych klatek schodowych oraz stanu i wyposażenia budynków wymieniano rzadziej, co wskazuje, że znajdują się one niżej na liście priorytetów mieszkańców. Mimo to na uwagę zasługują wspomniane w ankietach i podczas warsztatów bloki socjalne¹⁵ – o dużo niższym standardzie (w części mieszkań brakuje bieżącej wody czy łazienki) i pilnych potrzebach wykonania prac remontowych, a na ich zaspokojenie brakuje funduszy i siły orga-

nizacyjnej wśród samych mieszkańców. Różnice w wyposażeniu i stanie między mieszkaniami własnościami a komunalnymi są bardzo widoczne i dotkliwe dla mieszkańców (o różnicach piszemy więcej na s. 30).

Nacisk na przestrzeń publiczną jest o tyle istotny, że nawet na tak zaniedbanym terenie blisko połowa mieszkańców Osiedla spędza czas wolny w przestrzeniach wspólnych. Prawdopodobnie na częstość przebywania na podwórku wpływa także silna potrzeba wyjścia z domu – mieszkańcy żyją w dużej ciasnocie, mając do dyspozycji lokale o metrażu 27 m².

¹⁵ Najczęściej wymieniane były tzw. hotelowce przy ul. Zamenhofa 1 i 3, oraz zapadający się przez brak odpowiednich fundamentów blok przy ul. Opata Hackiego 23.

CZAS WOLNY SPĘDZANY NA OSIEDLU

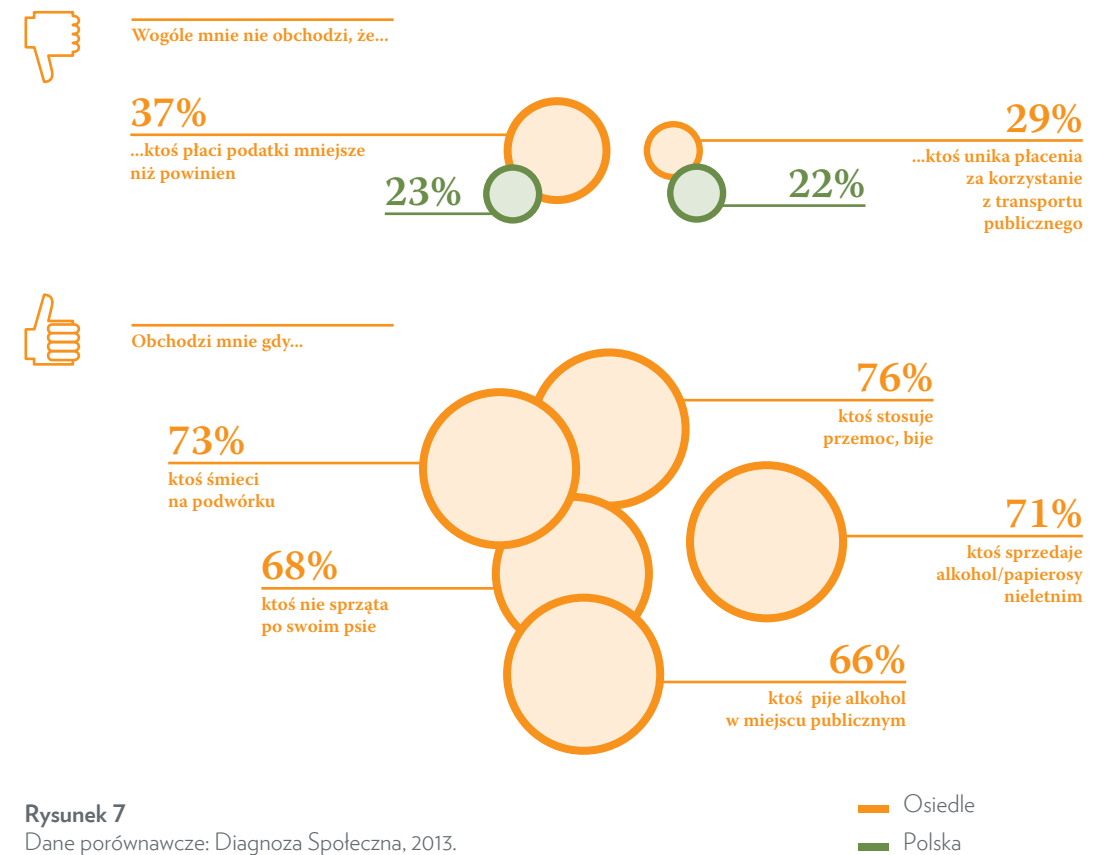

Wykres 26

„Czy zdarza się Panu/Pani spędzać Pan(i) czas na Osiedlu na świeżym powietrzu/na podwórku?”.

Dobłą prognozą na przyszłość jest stosunkowo małe przyzwolenie na łamanie norm społecznych dotyczących użytkowania przestrzeni wspólnej.

STOSUNEK DO NORM SPOŁECZNYCH

Rysunek 7

Dane porównawcze: Diagnoza Społeczna, 2013.

W kwestiach związanych z bardziej abstrakcyjnymi naruszeniami norm, jak niepłacenie podatków czy unikanie opłat za korzystanie z transportu publicznego, przyzwolenie jest większe (nawet niż wśród przeciętnych Polaków). Naruszenia dotyczące braku szacunku do wspólnego dobra w najbliższej okolicy są dużo mniej akceptowalne¹⁶.

Podczas warsztatów przedstawiciele instytucji działających na rzecz rejonu ul. Zamenhofa i Opata Hackiego podkreślili, że podejście mieszkańców zmieniło się na lepsze – również dzięki działaniom tychże podmiotów (np. Klubu „Apteka” czy MOPS-u). Nie można jednak zapomnieć, że pomiędzy „obchodzi mnie” a „robię coś z tym”, jest pewna różnica, której neutralizacja będzie wyzwaniem.

BEZPIECZEŃSTWO NA OSIEDLU

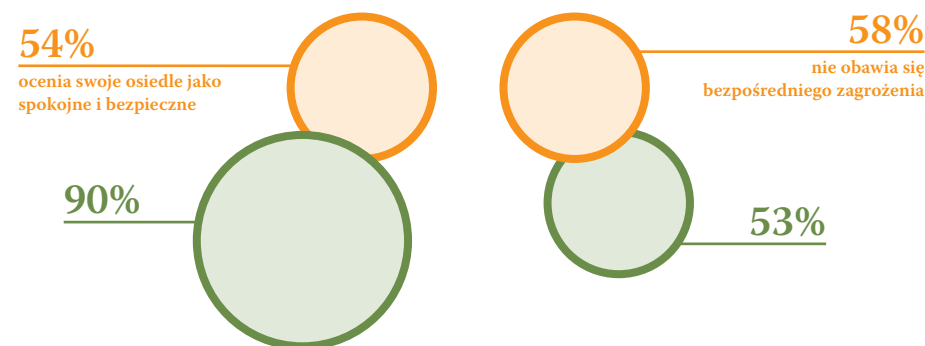
Przeciętnie 90% Polaków ocenia swoje miejsce zamieszkania jako bezpieczne i spokojne. W rejonie ul. Zamenhofa i Opata Hackiego – tylko 54%. Jednocześnie, jeśli chodzi o odczuwanie bezpośred-

niego zagrożenia – zarówno osobistego, jak i bliskich – ocena nie odbiega od wyników ogólnopolskich

Osiedle nie jest spokojne i bezpieczne. Wskazują na to też miejskie rankingi, pozycjonując ten rejon Chyloni wysoko w statystykach przestępczości¹⁷. A jednak, paradoksalnie, mieszkańcy nie czują się tu bezpośrednio zagrożeni – badany poziom tego poczucia jest zbliżony do średniej krajowej. Podobnie (brak większych różnic pomiędzy średnią dla Polski a Osiedlem) rzecz ma się w przypadku obawy, że ofiarą może stać się ktoś z najbliższej rodziny. Mimo to wśród mieszkańców Osiedla jest dość duża grupa osób (18% – ponad trzykrotnie więcej niż statystycznie w Polsce), która ma duże obawy związane z mieszkaniem na terenie Osiedla. Są to głównie jego najmłodsi (15–19) i najstarsi (pow. 70 roku życia) mieszkańcy – to także grupy najbardziej narażone na drobną przestępczość.

Jeśli chodzi o deklaratywne wskaźniki przestępczości, badani czterokrotnie częściej niż przeciętni Polacy byli okradani (8%), a dwukrotnie częściej napadani lub pobici (2%). Nadal jednak, gdy spojrzysz na wartości bezwzględne, są to liczby dość małe.

OCENA BEZPIECZEŃSTWA NA OSIEDLU

Rysunek 8

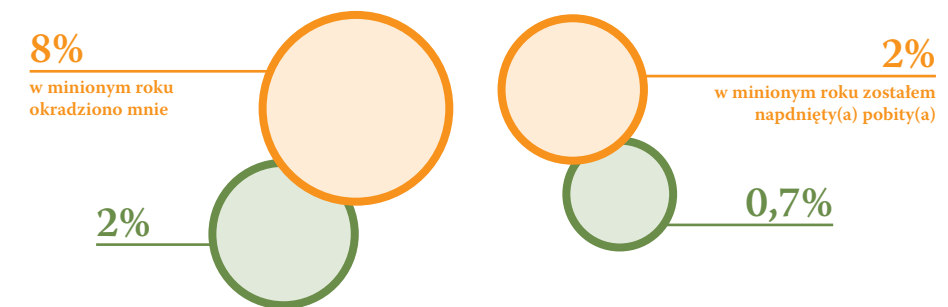
Dane porównawcze: CBOS, „Opinie o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania”, 2014.

— Osiedle
— Polska

¹⁶ Dane porównawcze istnieją tylko dla części odpowiedzi. Dla tych dotyczących przestrzeni wspólnej porównania brak.

¹⁷ Patrz: „Raport dotyczący delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gdyni”. Część II, uzupełniająca wstęp, Gdynia 2014, s. 7.

BYCIE OFIARĄ PRZESTĘPSTWA

Rysunek 9

Dane porównawcze: Diagnosta Społeczna, 2013.

— Osiedle
— Polska

Niską ocenę bezpieczeństwa i spokoju na Osiedlu, przy równoczesnym braku poczucia zagrożenia, można wytłumaczyć na kilka sposobów. Nie da się zaprzeczyć, że na Osiedlu dochodzi do różnych incydentów i wykroczeń. Być może więc mieszkańcy cechują się już na tyle predefiniowanymi normami społecznymi i po prostu przyzwyczaili się do sytuacji wykraczających poza prawo? A może nie obawiają się, ponieważ znają osoby odpowiedzialne za naruszanie porządku, więc są poza obszarem bezpośredniego zagrożenia?

Jednym z czynników obniżających poczucie bezpieczeństwa jest na pewno niedostateczne doświetlenie Osiedla, przez co, zwłaszcza po zmroku, bardzo spada poczucie bezpieczeństwa.

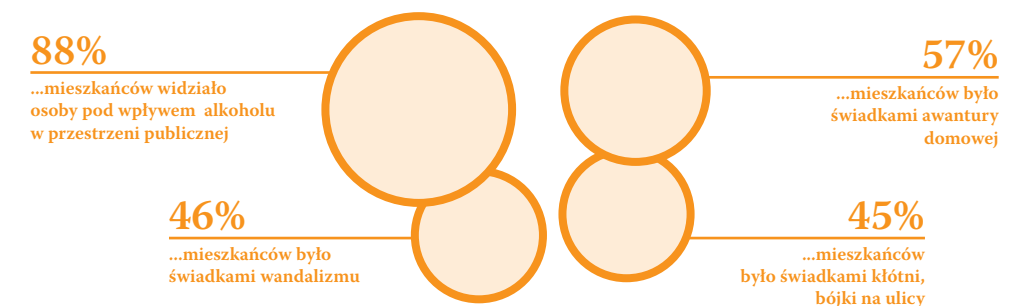
Mimo wszystko, wobec ogólnych statystyk miejskich, mówiących o dużej liczbie przestępstw na terenie Osiedla, zastanawiające jest, jak mało mieszkańców przyznało się do bycia ich ofiarą. Wpływ na odpowiedzi – lekko zaniżając statystyki – mogła mieć więc forma bezpośredniego wywiadu z ankieterem, niesprzyjająca wyznaniom. Nadal też, choć to zmienia się na lepsze, mieszkańcy boją się zgłaszać różnego rodzaju wykroczenia (więcej na ten temat piszemy w podrozdziale 6.5).

SPOKÓJ NA OSIEDLU

Pomimo wyżej wymienionych czynników, czyli subiektywizmu odczuć mieszkańców, jak i różnych aspektów badania, mogących wpływać na dość

NARAŻENIE NA WYKROCZENIA

W ciągu ostatnich 12 miesięcy...

Rysunek 10

— Osiedle

niskie deklarowane poczucie zagrożenia, jest jeden, który wydaje się najważniejszy. Czynnikiem wpływającym najmocniej na tak dużą rozbieżność w ocenie bezpieczeństwa Osiedla i subiektywnego poczucia zagrożenia jest brak spokoju. Jak wynika z odpowiedzi mieszkańców, styczność z sytuacjami zakłócania porządku, aktami wandalizmu czy drobnymi przestępstwami jest dużo częstsza niż z sytuacjami groźniejszych przestępstw, takich jak te wymienione na rysunku 9.

Czynniki, które zdaniem badanych najsilniej wpływają na brak spokoju na Osiedlu są następujące:

1. Osoby pod wpływem alkoholu

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, jednym z najistotniejszych problemów, wpływającym na jakość życia na Osiedlu i poczucie spokoju (a pośrednio także bezpieczeństwa), jest obecność osób nadużywających alkoholu. Wieczorami anektują oni określone fragmenty przestrzeni publicznej, odbierając je pozostałym mieszkańcom, pozostawiają po sobie śmieci, a pod wpływem alkoholu wywołują awantury – zarówno na podwórku, jak i te domowe¹⁸.

Ciekawy jest także wątek przestrzenny związany z obecnością osób nadużywających alkoholu. Spośród miejsc, których mieszkańcy na Osiedlu się wstydzą (patrz też podrozdział 6.1), ważną kategorią były te, w których przesiadują pijący alkohol. Szczególnie dotkliwa była obecność tej grupy mieszkańców w okolicach sklepów spożywczych, blaszaka na końcu ul. Zamenhofa, wspomnianej już wiaty na środku „patelni” i na siłowni plenerowej.

2. Mieszkania socjalne

Ważna jest też specyfika mieszkańców Osiedla. Ten obszar jest miejscem, w którym skumulowane są mieszkania socjalne, zajmowane przez

osoby o niskim statusie majątkowym, a często także kulturowym i z różnorodnymi problemami, np. nadużywające alkoholu, długotrwale bezrobotni, klienci pomocy społecznej itp. Z odpowiedzi mieszkańców wynika, że to właśnie bloki socjalne są miejscem kojarzonym z awanturami i częstą obecnością osób pod wpływem alkoholu.

3. Ciasnota na Osiedlu

Dużym, a przy okazji bardzo trudno rozwiązywalnym problemem, wpływającym na bezpieczeństwo i spokój na Osiedlu, jest ogólna ciasnota. Mieszkańcy mają do dyspozycji wspomniane już jednakowo małe 27-metrowe mieszkania w położonych w niewielkich odległościach blokach. Co prawda rzadziej niż kiedyś dochodzi do sytuacji przeludnienia w mieszkaniach, jednak komfort na tak małej przestrzeni jest niski nawet dla 2 osób. Bezustanna bliskość z innymi i pewien brak intymności może wpływać na gromadzenie się emocji i częstsze wybuchy agresji wśród mieszkańców.

DZIAŁALNOŚĆ SŁUŻB MUNDUROWYCH

Służby mundurowe mają w ręku trzy podstawowe mechanizmy dbania o spokój na Osiedlu: prewencję w postaci monitoringu, patrole oraz interwencje. Monitoring – mimo że objęta nim jest znaczna część terenu – nie jest dostrzegalny przez mieszkańców. W ramach odpowiedzi na jedno z pytań otwartych w kwestionariuszu, wielokrotnie zgłaszano rozwój monitoringu jako ważny krok do poprawy bezpieczeństwa na Osiedlu. Zarówno społeczna percepcja, jak i skuteczność tego narzędzia – jako przyspieszającego i usprawniającego interwencję – nie są zdaniem mieszkańców wystarczające.

Podczas warsztatów mieszkańcy zgłaszali także problemy z niską efektywnością działań służb mundurowych. Zdaniem mieszkańców przyjazdy do zgłoszenia, a także reakcja na sytuacje utrwalone na monitoringu zajmują policji i straży miejskiej zbyt dużo czasu, a efekty interwencji są mało dotkliwe dla osób będących źródłem problemów. Na pewno wynika to także ze specyfiki zgłoszeń – raczej drobnych naruszeń prawa niż poważniejszych przestępstw, a także bezradności funkcjonariuszy

wobec powtarzających się skarg na te same osoby, niemające szans na poprawę (np. alkoholików, którzy piją od wielu lat i raczej nie zapłacą kolejnego mandatu).

Niejasny dla badanych wydaje się jednak podział obowiązków między policję a strażą miejską. Klarowniejsze rozgraniczenie zadań i uświadomienie ich mieszkańcom mogłoby poprawić efektywność zgłoszeń. Jednak i to nie wystarczy, jeśli interwencje nie będą skuteczne.

Póki co nieskuteczne także wydają się warsztaty i szkolenia nakierowane na poprawę bezpieczeństwa prowadzone przez policję – według uczestniczącego w warsztatach funkcjonariusza nie cieszą się dużą popularnością.

We wszystkich powyższych kwestiach bardzo ważna wydaje się również praca nad budowaniem systemu norm społecznych – czyli braku zgody na łamanie prawa, wykroczenia czy agresję. Ukazane na rysunku nr 7 wskaźniki, opisane też w rozdziale o przestrzeni, dają nadzieję na zmianę nastawie-

nia do aktów łamania prawa wśród mieszkańców. Pozytywna jest niska wyrozumiałość na przemoc – 76% mieszkańców zauważa ten problem. Dobłą prognozą jest też to, że mieszkańców poruszają kwestie związane z alkoholem (jego sprzedaży nieletnim – 71%, i picia w miejscu publicznym – 67%). Powiększa się grono osób, które zgłasza sytuacje naruszania spokoju, np. awantur, czy zbyt głośno zachowujących się mieszkańców pijących alkohol w miejscach publicznych. Teraz – zdaniem uczestników warsztatów – większym problemem jest niska skuteczność interwencji, osłabiająca obywatelski zapal i wobec braku kary, zachęcająca do naruszania norm.

Pomimo wielu zarzutów, ogólnie mieszkańcy są coraz bardziej zadowoleni z poziomu bezpieczeństwa na Osiedlu. Wskazując na więcej patroli policji i mniejszą liczbę osób nadużywających alkoholu w przestrzeni wspólnej, potwierdzają, że to właśnie ten aspekt jest jednym z kluczowych dla zajścia pozytywnych zmian na Osiedlu w ostatnich latach¹⁹.

KORZYSTANIE Z OFERTY

Urząd Miasta Gdynia od wielu lat koncentruje swoje działania na terenie Chyloni, w ostatnich latach także na terenie Osiedla, pracując nad poprawą bezpieczeństwa, polityką socjalną, pracą nad wzmacnianiem więzi sąsiedzkich i kształtowaniem lokalnych liderów. Od 2009 r. przy ul. Opata Hackiego działa też „Apteka”, prowadzona przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni” na zlecenie Miasta.

Mieszkańcy dostrzegają ten wysiłek. Niemal połowa z nich (43%) zauważa, że w ciągu ostatnich

lat wiele zmieniło się tu na lepsze, a blisko 40%, że na Osiedlu wiele się dzieje²⁰. Poza wspomnianą wyżej (w rozdziale 6) kwestią poprawy bezpieczeństwa, ten wynik świadczy o skuteczności działań

¹⁸ Co istotne – a na taką ewentualność uczulali nas podczas warsztatów przedstawiciele instytucji działających na rzecz Osiedla – być może problem, z którym borykają się mieszkańcy Osiedla, nie dotyczy dużej grupy, a jedynie kilku notorycznie pijących i głośniejszych osób. Organizując kolejne monitorujące działania na rzecz bezpieczeństwa, warto przyjrzeć się temu problemowi.

¹⁹ Na podstawie warsztatów z mieszkańcami podsumowujących badania.

²⁰ Na podstawie wykresu wykresu 25 ze strony 33 niniejszego raportu.

instytucji kierujących swą ofertę do mieszkańców Osiedla. W tym kontekście warto bliżej przyjrzeć się, z których elementów oferty najczęściej korzysta się na terenie Osiedla²¹.

Ewidentnie na Osiedlu nie brakuje różnego rodzaju pikników i festynów. Są one zarówno dobrze znane (słyszało o nich 71% mieszkańców), jak i popularne (co czwarty mieszkaniec brał w nich udział w ostatnim roku). Widać tu animacyjną rolę „Apteki”, połączoną ze skuteczną informacją o tego rodzaju inicjatywach. Zdaniem mieszkańców, tego typu wydarzeń nigdy nie jest za wiele. Ale – zważywszy na podane w rozdziale 5 dane dotyczące relacji sąsiedzkich i poziomu zaufania do innych mieszkańców – rola festynów na świeżym powietrzu jako inicjatyw integrujących sąsiadów nie jest już tak oczywista.

Co zaskakujące, ale z punktu widzenia budowania społeczności na lokalnym szczeblu bardzo cenne, blisko dwie trzecie mieszkańców wie o spotkaniach na poziomie bloku i Osiedla. Gdy połączyć się to z informacją, że co czwarty z nich brał udział w blokowych, a co piąty w osiedlowych spotkaniach wylania się obraz dość dobrze obywatelsko zorganizowanej społeczności (więcej na ten temat pisaaliśmy w rozdziale 4).

Tę wizję zmieniają jednak wnioski z warsztatów. Spotkania na poziomie bloku odbywają się tylko raz do roku, co jest zdaniem uczestników warsztatów zbyt rzadkie. Są też ograniczone do wspólnot mieszkaniowych (w związku z czym nie obejmują bloków socjalnych), a prawo głosu mają na nich tylko właściciele mieszkań. W przekonaniu uczestników warsztatu warto by to zmienić. Z kolei zebrania osiedlowe organizowane są wokół różnych spraw zdecydowanie częściej. Wsparciem dla ich oddolnej organizacji może być wiata stojąca na środku „patelni” – wspomniana przez uczestników warsztatów jako miejsce osiedlowych spotkań. Wydaje się jednak, że póki co jest głównie wykorzystywana przez aktywniejszych mieszkańców (np. stale związanych z działaniami „Apteki”). Warto więc uczynić z niej miejsce aktywności lokalnej dla szerszej grupy osób.

Trochę mniej osób (49%) kojarzy i bywa na różnego rodzaju koncertach i wydarzeniach kulturalnych. Jest to – zdaniem uczestników warsztatów – rodzaj oferty, której na Osiedlu brakuje.

Za mało jest także akcji na rzecz otoczenia – zarówno nakierowanych na pomoc innym (różnego rodzaju zbiorów charytatywnych), jak i na rzecz przestrzeni Osiedla (sprzątanie okolicy, sadzenie drzew itp.).

Mieszkańców mniej interesują kursy i regularne zajęcia – tylko 3% z nich korzysta z tego rodzaju oferty. Niemniej dla dwóch grup odbiorców, czyli dzieci i młodzieży oraz seniorów, regularne zajęcia są wielką wartością dodaną (więcej na ten temat piszemy w podrozdziale 7.1). Zauważając to pozostali mieszkańcy, poświadczając sensowność tego elementu oferty.

Podczas warsztatów uzupełniony został także wątek osób, do których z różnych względów warto w przyszłości dotrzeć z działaniami. Silnie wybrzmiał problem kobiet po 50. roku życia – żon mężczyzn nadużywających alkoholu, często w depresji, nie wychodzących z domu. Lepsze rozpoznanie grup potrzebujących lepiej dopasowanej oferty (zarówno pomocowej, jak i rozrywkowej), wymaga głębszej analizy, na którą w poniższym badaniu zabrakło miejsca.

CENTRUM AKTYWNEGO MIESZKAŃCA

Duży fragment ankiety poświęcony był bezpośrednio „Aptece” i jej ofercie. Wynikało to z potrzeby i chęci sprawdzenia efektywności takiego modelu kształtowania lokalnej polityki społecznej. Formalnie CAM podzielone jest na dwa budynki i instytucje: klub osiedlowy i młodzieżowy, jednak w ramach badania nie wyróżniliśmy poszczególnych jednostek.

Większość (58%) respondentów wie, że na terenie Osiedla pracują organizacje działające na rzecz mieszkańców. Dopytani, o jakie instytucje chodzi, trzy czwarte z nich wskazało na „Aptekę”, pozostała część – na stowarzyszenie działające przy kościele św. Mikołaja. To dwie najsilniejsze organizacje zlokalizowane na terenie Osiedla, przy czym dominująca jest tu rola „Apteki”, którą wymienioną z nazwy, rozpoznaje na Osiedlu większość badanych (82%). Na jej mocną pozycję wskazuje też

inny wątek z kwestionariusza. Zadaliśmy pytanie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy badani uczęszczali do centrum, domu lub ośrodka kultury, klubu albo świetlicy. 21% z nich odpowiedziało twierdząco – prawie trzy razy częściej niż statystyczni Polacy (8%). To ewidentny sukces CAM.

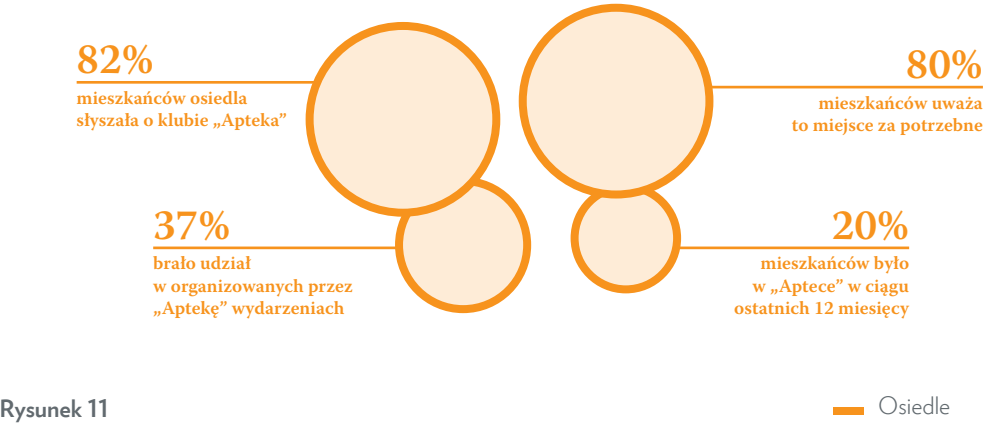
W percepcji mieszkańców, „Apteka” jest bardzo ważną i potrzebną instytucją.

Wskazując na swoje potrzeby, mieszkańcy wspominają głównie o organizowanych przez „Aptekę” wydarzeniach – brało w nich udział 37% badanych. Dodatkowo pytani o najbardziej pożądany element oferty, właśnie tę formę wybierają. Co piąty ankietowany odwiedził też siedzibę CAM

w ciągu ostatniego roku, a już tylko 3% uczestniczyło w regularnych zajęciach (patrz wykres 16).

Jednak, gdy przyjrzeć się temu, co mieszkańcy cenią w „Aptece”, na pierwszy plan wysuwa się jej wartość społeczna – doceniany jest przede wszystkim fakt, że CAM przeciwdziała samotności wśród seniorów, a dla dzieci i młodzieży stanowi odskocznnię od wyjątkowo trudnych domowych sytuacji. Wspominano też o aspekcie integracyjnym oraz wsparciu dla mieszkających na Osiedlu osób potrzebujących (poprzez różne zbiórki). 80% badanych uważa to miejsce za potrzebne (67% – za zdecydowanie potrzebne), myśląc głównie o poniższych aspektach:

ZNAJOMOŚĆ I OCENA „APTEKI”

Rysunek 11

Ludzie się integrują, mogą coś zmienić, polepszyć, poprawić.

Człowiek nie czuje się osamotniony.

Dla dzieci i młodzieży mają co robić w wolnym czasie w bezpiecznych warunkach (mogą oderwać się niektóre przynajmniej od swoich patologicznych rodzin)”; Wspaniała integracja dzieci, ktoś potrafi zainteresować dzieci np. z rodzin patologicznych.

Odpowiedzi na pytanie otwarte (P61) z kwestionariusza

²¹ Na podstawie wykresu 16 ze strony 23.

ulica Zamenhofs

ulica Opata Hackiego

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI I WSTĘPNE REKOMENDACJE

Poniżej zebraliśmy najważniejsze wnioski wynikające z badania. W kilku miejscach staramy się też podpowiedzieć możliwe rozwiązania lub nadać im formę rekomendacji. Zdajemy sobie jednak sprawę, że ostatecznie najlepsze rozwiązania zostaną wypracowane w gronie osób działających na co dzień na miejscu na rzecz mieszkańców Osiedla.

1. Społeczność Osiedla w ogólnych cechach społeczno-demograficznych nie różni się bardzo od Gdyni i Polski. Na zły wizerunek Osiedla wpływ ma mało liczna, ale borykająca się z bardzo poważnymi problemami w codziennym funkcjonowaniu grupa mieszkańców. Nie bez znaczenia wydaje się linia podziału między mieszkaniami socjalnymi a własnościowymi. Planując działania i tworząc ofertę, należy pamiętać o tym, by wyraźnie różnicować charakter wsparcia, pomiędzy wyróżnionymi dwiema grupami i dwoma typami potrzeb.
2. Mieszkańcy Osiedla są dużo mniej zadowoleni ze swojego miejsca zamieszkania niż przeciętni Polacy. Mają poczucie stygmatyzacji i „gettoizacji” tego terenu, które może być wzmacniane także opłakany stan przestrzeni publicznej i częstym doświadczaniem sytuacji naruszania prawa. Polityka Miasta skierowana na poprawę jakości życia powinna uwzględniać odczarowanie powszechnego, negatywnego stereotypu Osiedla, punktowo wskazując jego problemy (mówiąc np. o terenie z problemem przeludnienia czy alkoholizmu, a nie ogólnie trudnym).
3. Rejon ul. Zamenhofs i Opata Hackiego jest miejscem określanym jako niespokojne. Różnym wykroczeniom i awanturom sprzyja częsta oraz intensywna obecność osób nadużywających al-

koholu. Praca na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi jest trudna, jednak z punktu widzenia poprawy jakości życia i bezpieczeństwa na Osiedlu, wydaje się decydująca. Na większe poczucie bezpieczeństwa (a pośrednio też spokój) może wpłynąć zadbanie o doświetlenie Osiedla i uporządkowanie przestrzeni w tych miejscach, w których zawłaszczają ją pijący alkohol.

Poniżej zebraliśmy najważniejsze wnioski wynikające z badania. W kilku miejscach staramy się też podpowiedzieć możliwe rozwiązania lub nadać im formę rekomendacji

4. Pomimo różnorodnych działań, wśród mieszkańców nadal dość niski jest poziom zaufania do sąsiadów, często też wybuchają między nimi kłótnie. Wydaje się, że ważną rzeczą będzie lepsze dopasowanie oferty, by działania mogły prowadzić do rozwiązywania problemów trudnych relacji między mieszkańcami i służyć ich lepszej integracji. Niestety, przeprowadzone badanie nie daje możliwości sprawdzenia celowości poszczególnych składowych instytucjonalnych działań na rzecz mieszkańców. Aby to ocenić, należałoby zastosować inne metody wchodzące w skład „Planu ewaluacji”. Warto też w tym kontekście zastanowić się także, z czego mogą wynikać awantury sąsiedzkie – być może ich analiza wskaże schemat powtarzających się przyczyn, dzięki temu możliwe będzie nadanie bardziej zorganizowanych ram prewencji.
5. Na Osiedlu widać wpływ wieloletnich działań Miasta na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców:

- › Mieszkańcy Osiedla są aktywni społecznie, w niektórych aspektach nawet przekraczając średnią dla Polski. Jednak nadal w dużo mniejszym stopniu niż Polacy wierzą w siłę współdziałania.
 - › Dobrze rozpoznawalna i za swój rys „prospołeczny” mocno doceniana jest „Apteka”. Z katalogu jej działań dla mieszkańców najbardziej rozpoznawalne i pożądane są wydarzenia o animacyjnym charakterze, choć zważywszy na niski stopień zaufania do sąsiadów, nieoczywisty jest ich integracyjny charakter.
 - › Coraz mniejszy jest stopień przyzwolenia na łamanie norm społecznych – głównie tych związanych z najbliższą przestrzenią, stosowaniem przemocy i spożywaniem alkoholu. Działania wzmacniające internalizowanie norm społecznych powinny dalej być elementem polityki miasta, ponieważ przynoszą dobre korzyści. Problemem jest jednak niezbyt zdecydowana postawa służb mundurowych – nadal nie mają one opracowanych skutecznych sposobów reagowania na sytuacje łamania prawa na Osiedlu. Konieczna wydaje się więc zmiana polityki interwencyjnej służb mundurowych, by nie zaprzepaścić rodzącego się potencjału poprawy.
 - › Na terenie Osiedla wytworzyła się i jest dość dobrze rozpoznawalna grupa lokalnych liderów.
 - › Mieszkańcy dość aktywnie uczestniczą w lokalnych spotkaniach (na poziomie bloku i Osiedla), choć odbywają się dość rzadko i są w pewnym stopniu elitarne (przeznaczone tylko dla właścicieli mieszkań własnościowych). Niestety społeczna aktywizacja nie idzie w parze z widocznymi zmianami w przestrzeni publicznej i infrastrukturze, które zdaniem mieszkańców już od wielu lat są koniecznością i jako problem do rozwiązania stawiane były w ankiecie na pierwszym miejscu. Aby poprawić jakość życia, a być może także przywrócić wiarę w aktywność obywatelską, należy jak najszybciej zadbać o wygląd i stan przestrzeni wspólnej na Osiedlu. Rzecz jasna odpowiedź na ten deficyt będą zaplanowane na najbliższe lata działania rewitalizacyjne.
- Planując działania na rzecz mieszkańców, trzeba też cały czas myśleć o włączaniu mniej aktywnych grup mieszkańców. Może w tym pomóc mocny i rozpoznawalny społecznie zastęp lokalnych liderów.
6. Nadal należy też inwestować w integrowanie działań pomiędzy różnymi instytucjami działającymi na rzecz mieszkańców. Warsztaty podsumowujące badania, na które zaprosiliśmy przedstawicieli tych instytucji unaocznili potrzebę wymiany informacji, wzajemnej edukacji i dzięki temu lepszą koordynację działań.

ANEKSY

WAŻENIE DANYCH

Dla zebranych w badaniu danych opracowane zostały wagi analityczne odpowiadające przyjętemu schematowi doboru próby.

W przypadku, gdy jednostką analizy jest mieszkanie, przy zastosowanym schemacie doboru próby (losowanie warstwowe) nieobciążony estymator średniej liczony jest według wzoru²¹:

$$\bar{y} = \sum \frac{N_h}{N} \times \bar{y}_h$$

Gdzie: L – liczba warstw (budyneków), h – indeks warstwy (budynku), N – liczebność populacji (liczba mieszkań na osiedlu), Nh – liczebność warstwy h w populacji (liczba mieszkań w budynku h), $\bar{y}_h$ – estymator średniej w warstwie h (średnia wartość zmiennej w próbie w budynku h).

W analizach na poziomie mieszkania każdemu mieszkaniu w próbie przypisana została waga liczona według wzoru:

$$w = \frac{N_h}{N} \times \frac{n}{n_h}$$

Gdzie: n – liczebność próby (liczba mieszkań w próbie), nh – liczebność próby w warstwie h (liczba mieszkań w budynku h w próbie), N – liczebność populacji (liczba mieszkań na osiedlu), Nh – liczebność populacji w warstwie h.

W przypadku, gdy jednostką analizy jest mieszkaniec osiedla, przy zastosowanym schemacie doboru próby (losowanie dwustopniowe w warstwach) nieobciążony estymator średniej liczony jest według wzoru²²:

$$\bar{y} = \sum_{h=1}^L \frac{N_h}{N} \sum_{i=1}^{N_h} \frac{M_i}{n_h M_h} \times \bar{y}_h$$

Gdzie: L – liczba warstw (budyneków), h – indeks warstwy (budynku), N – liczebność populacji (liczba mieszkańców osiedla), Nh – liczebność warstwy h w populacji (liczba mieszkańców budynku h), nh – liczba jednostek pierwszego stopnia (mieszkań) w warstwie (budynku) h w próbie, n – całkowita liczba jednostek pierwszego stopnia (mieszkań) w próbie, Mi – liczba jednostek drugiego stopnia w i-tej jednostce

pierwszego stopnia (liczba osób w mieszkaniu i), $\bar{M}_h$ – średnia liczba osób w mieszkaniu w warstwie (bloku) h, yi – wartość zmiennej dla jednostki drugiego stopnia wylosowanej w i-tej jednostce pierwszego stopnia (wartość zmiennej dla respondenta i-tego mieszkania).

Każdemu respondentowi przypisana została waga liczona według wzoru:

$$w = \frac{N_h}{N} \times \frac{n}{n_h} \times \frac{M_i}{\bar{M}_h}$$

Przyjęto następujące wartości n i nh dla poszczególnych budynków.

Adres	Zakładana liczba mieszkań w blokach (nh)
Zamenhofa 1	120
Zamenhofa 2	88
Zamenhofa 3	120
Zamenhofa 4	88
Zamenhofa 6	88
Zamenhofa 7	85
Zamenhofa 9	85
Zamenhofa 10	88
Zamenhofa 11	85
Zamenhofa 12	72
Zamenhofa 13	85
Zamenhofa 14	88
Opata Hackiego 23	85
Opata Hackiego 25	85
Opata Hackiego 27	85
Opata Hackiego 29	85
Opata Hackiego 31	85
Razem	1517

²¹ William G. Cochran, „Sampling Techniques”, John Wiley & Sons, 1977.

²² Dz. cyt.

Ze względu na małą wiarygodność danych meldunkowych (brak osób zameldowanych w 177 mieszkaniach) liczebność populacji (mieszkańców) N oraz wartości N_h i $\bar{M}_h$ zostały oszacowane na podstawie danych zebranych w badaniu. Średnią liczbę mieszkańców na lokal na osiedlu ($\bar{M}$) oszacowano

na 2,005. Przyjęto równą wartość średniej liczby mieszkańców na lokal w poszczególnych blokach ($\bar{M}_h = \bar{M}$). Wartość N i N_h oszacowano, mnożąc średnią liczbę mieszkańców na lokal przez odpowiednią liczbę lokali. Liczbę mieszkańców na całym osiedlu oszacowano w ten sposób na około 3040 osób.

ŹRÓDŁA PYTAŃ
W KWESTIONARIUSZU

Numer pytania	Źródło pytania
P10, P11, P12	CBOS 84/2014 – Opinie o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania
P14	Diagnoza społeczna 2013
P15	CBOS NR 60/2014 – Aktywność społeczna Polaków
P17-P20	Diagnoza społeczna 2013
P21-P23	GUS – Uczestnictwo ludności w kulturze DS-58l
P26-P28	CBOS NR 60/2014 – Aktywność społeczna Polaków
P35	CBOS BS/142/2012 – Poczucie wpływu na sprawy publiczne i zaangażowanie obywatelskie
P36	Diagnoza społeczna 2013
P37	European Values Survey
P38-P45	Europejskie ankietowe badanie zdrowia (EHIS – 2). Dane dostępne w raporcie GUS „Stan zdrowia ludności Polski w 2009 r.”. Badanie powtórzone w 2014 r., dane zostaną udostępnione w czerwcu 2016 r.
P46	CBOS BS/107/2013 – Więzi rodzinne
P49-P50	CBOS BS/93/2012 – Kontakty z sąsiadami i inne więzi społeczne
P54	CBOS 29/2014 – Zaufanie w relacjach międzyludzkich
P56	Diagnoza społeczna 2013
P74-P79	Diagnoza społeczna 2013
Opata Hackiego 29	85
Opata Hackiego 31	85

Człowiek nie czuje się
osamotniony.

ZAŁĄCZNIKI

KWESTIONARIUSZ BADANIA PANELOWEGO

FORMULARZ REKRUTACYJNY

ID ankietera:

Lp. mieszkania według próby:

Adres mieszkania:

Ulica:

☐ Zamenhofa

☐ Opata Hackiego

Numer budynku:

Numer mieszkania:

Data pierwszej próby kontaktu:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Data drugiej próby kontaktu:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Data trzeciej próby kontaktu:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Jeśli nie przeprowadzono wywiadu proszę podać przyczynę:

☐ nikogo nie zastano w domu

☐ gospodarstwo odmówiło udziału w badaniu

☐ inne przyczyny, proszę podać jakie:

Ile osób mieszka pod tym adresem (w tym mieszkaniu)?

Spis wszystkich osób mieszkających pod tym adresem - w tym mieszkaniu (definicja „mieszkańca” w instrukcji):

[ANKIETER: Aby wylosować osobę do wywiadu muszę stworzyć listę osób mieszkających pod tym adresem. Proszę wymienić mieszkańców od osoby najstarszej do najmłodszej. Teraz wylosuję osobę do wywiadu. Chciał(a)bym przeprowadzić wywiad z (...)]

Lp. osoby	Płeć (K-kobieta, M-mężczyzna)	Rok urodzenia	Czy osoba ukończyła 13 rok życia?	Liczba losowa z próby	Wylosowana osoba
1	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
2	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
3	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
4	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
5	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
6	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
7	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
8	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐

Data pierwszej próby kontaktu z respondentem:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Data drugiej próby kontaktu z respondentem:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Data trzeciej próby kontaktu z respondentem:

Dzień

Miesiąc

Godzina

:

Jeśli nie przeprowadzono wywiadu proszę podać przyczynę:

☐ respondenta nie zastano w mieszkaniu

☐ respondent odmówił udziału w badaniu

☐ inne przyczyny, proszę podać jakie:

Dzień dobry. Pracuję dla Urzędu Miasta Gdyni i przychodzę do Pana/i, ponieważ prowadzimy badanie dotyczące tej okolicy. Trafiłem do Pana/i mieszkania za sprawą losowania.

Chcielibyśmy dowiedzieć się, co mieszkańcy osiedla przy ul. Zamenhofa i Opata Hackiego sądzą o tym miejscu: jak im się tu żyje, co im się podoba a co nie, jak spędzają czas, jak układają im się stosunki z sąsiadami, czy mają wpływ na swoje otoczenie itp.? Informacje te pozwolą Urzędowi Miasta planować działania na rzecz tej okolicy tak, aby były one jak najbardziej pożyteczne. Chcę Pana/iq poprosić rozmowę na ten temat..

Proszę o szczerą odpowiedź. Nasze badanie jest całkowicie anonimowe, a wszystkie uzyskane w nim odpowiedzi będą wykorzystane wyłącznie do analiz statystycznych.

O OSIEDLU

Zacniemy od pytań dotyczących osiedla, na którym Pan(i) mieszka. Mam na myśli obszar w rejonie ulic Zamenhofa i Opata Hackiego. Podczas całego wywiadu, gdy będę mówił o „osiedlu” będzie mi chodziło o ten obszar.

P1. Od ilu lat mieszka Pan(i) na tym osiedlu?

-7

☐ trudno powiedzieć

P2. Porozmawiajmy teraz o Pana/Pani osiedlu i o tym, jak się tutaj żyje. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) na tym osiedlu?

1 ☐ Bardzo zadowolony(a)

2 ☐ Raczej zadowolony(a)

3 ☐ Raczej niezadowolony(a)

4 ☐ Bardzo niezadowolony(a)

-7 ☐ trudno powiedzieć

P3. Czy jest tu na osiedlu jakieś miejsce, które uważa Pan(i) za wyjątkowe, z którego jest Pan(i) dumny/a - takie, które chciał(a)by Pan(i) pokazać osobom, które tu przyjeżdżają?

1 ☐ Tak -> przejdź do P4

2 ☐ Nie -> przejdź do P5

-7 ☐ trudno powiedzieć

P4. Co to za miejsce/a?

ANKIETER: staraj się doprecyzować odpowiedzi, by osoba spoza osiedla mogła je łatwo odnaleźć. Dopytaj: jakieś jeszcze?

P5. A czy jest tu na osiedlu jakieś miejsce, którego Pan(i) nie lubi lub którego się Pan(i) wstydzi?

1 ☐ Tak -> przejdź do P6

2 ☐ Nie -> przejdź do P7

-7 ☐ trudno powiedzieć

P6. Co to za miejsce/a?

ANKIETER: staraj się doprecyzować odpowiedzi, by osoba spoza osiedla mogła je łatwo odnaleźć. Dopytaj: jakieś jeszcze?

P7. Czego Panu/Pani najbardziej brakuje na osiedlu? Co chciał(a)by Pan(i) tu zmienić?

ANKIETER: pokaż kartę 8.

P8. Przeczytam teraz Pan(i) kilka stwierdzeń na temat wspólnej przestrzeni na Pan(i) osiedlu. Proszę powiedzieć, w jakim stopniu się Pan(i) z nimi zgadza lub nie zgadza?

Zdecydowanie się zgadzam

Raczej się zgadzam

Raczej się nie zgadzam

Zdecydowanie się nie zgadzam

trudno powie dzieć

a. Bloki na osiedlu są w dobrym stanie

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

b. Klatki schodowe są czyste

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

c. Podwórka są ładne i zadbane

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

d. Zieleń na osiedlu jest uporządkowana i zadbana

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

e. Podwórka na osiedlu są w gorszym stanie niż w innych częściach Gdyni

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

f. Na osiedlu łatwo można zrobić potrzebne zakupy

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

g. Na osiedlu brakuje infrastruktury (np. chodników, placów zabaw, ścieżek rowerowych)

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

h. Na osiedlu jest dużo szpecących napisów na murach / graffiti

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

i. Chodniki, ulice, parki, skwery, drogi są zaśmiecone lub zabrudzone przez zwierzęta

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

-7 ☐

| 50 |

ZAŁĄCZNIKI

| 51 |

ANKIETER: pokaż kartę 8.

P9. Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami na temat osiedla?

Zdecydo
wanie
się
zgadzam

Raczej
się
zgadzam

Raczej
się nie
zgadzam

Zdecydo
wanie
się nie
zgadzam

trudno
powie
dzieć

a. Czuję się bardzo przywiązany/a do tego osiedla

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

b. Polecit/a/bym znajomemu mieszkanie na tym osiedlu

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

c. To osiedle niczym się nie różni od innych gdyńskich osiedli

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

d. To osiedle jest najbiedniejsze w całej Gdyni

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

e. Ludzie spoza tego osiedla boją się na nie zapuszczać

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

f. Na tym osiedlu dużo się dzieje

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

g. To osiedle jest ładniejsze niż inne gdyńskie osiedla

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

h. Na tym osiedlu ludzie trzymają się razem i sobie pomagają

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

i. Na przestrzeni ostatnich lat dużo się zmieniło na lepsze na terenie tego osiedla

1☐

2☐

3☐

4☐

-7☐

ANKIETER: pokaż kartę 10.

P10. Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (osiedle) można nazwać bezpiecznym i spokojnym?

1☐ Zdecydowanie tak

2☐ Raczej tak

3☐ Raczej nie

4☐ Zdecydowanie nie

-7☐ trudno powiedzieć

ANKIETER: pokaż kartę 11

P11. A czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?

1☐ W ogóle się tego nie obawiam

2☐ Raczej się tego nie obawiam

3☐ Obawiam się, ale nie tak bardzo

4☐ Bardzo się tego obawiam

-7☐ trudno powiedzieć

ANKIETER: pokaż kartę 11

P12. Niezależnie od tego, czy obawia się Pan(i) o siebie samego, to czy obawia się Pan(i) że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?

1☐ W ogóle się tego nie obawiam

2☐ Raczej się tego nie obawiam

3☐ Obawiam się, ale nie tak bardzo

4☐ Bardzo się tego obawiam

-7☐ trudno powiedzieć

ANKIETER: pokaż kartę 13

P13. Wymienię teraz różne sytuacje, z którymi można się czasami spotkać. Proszę powiedzieć, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zetknął/ęła się Pan(i) z taką sytuacją tu na osiedlu – np. słyszał/a Pan(i) o niej, widział/a ją czy doświadczył/a jej?

TAK,
wiele
razy

TAK, raz
lub dwa
razy

NIE

trudno
powie
dzieć

a. awantury domowe

1☐

2☐

3☐

-7☐

b. kłótnie, bójki na ulicach

1☐

2☐

3☐

-7☐

c. osoby pod wpływem alkoholu w miejscach publicznych (na ulicach, przystankach, pod sklepem)

1☐

2☐

3☐

-7☐

d. rozboje, napaści

1☐

2☐

3☐

-7☐

e. kradzieże

1☐

2☐

3☐

-7☐

f. przypadku wandalizmu - zniszczone przystanki, ławki, witryny, znaki drogowe itp.

1☐

2☐

3☐

-7☐

ANKIETER: pokaż kartę 14

P14. Proszę spojrzeć na poniższe stwierdzenia i powiedzieć, które Pana/Pani dotyczą. W minionym roku ...

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

a. okradziono mnie

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

b. zostałem/am napadnięt/y/a i pobit/y/a

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

c. włamano się do mojego domu lub samochodu

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

d. zostałam oskarżon/y/a o czyn, za który grozi kara więzienia lub grzywna

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

e. byłam zatrzyman/y/a przez policję

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

f. zostałam oskarżon/y/a w sprawie cywilnej

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

g. bliska mi osoba została aresztowana lub miała kłopoty z prawem

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

h. zostałam uderzon/y/a

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

i. uderzył/em/am kogoś

1☐ Tak

2☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

CZAS WOLNY

P15. Czy w ciągu ostatniego roku uprawiał/a Pan/i jakiś sport lub ćwiczenia fizyczne?

1☐ Tak, regularnie

2☐ Tak, sporadycznie

3☐ Nie

-7☐ trudno powiedzieć

P16. Czy zdarza się Panu/Pani spędzać Pan(i)czas na osiedlu na świeżym powietrzu / na podwórku?

1☐ Codziennie

2☐ Kilka razy w tygodniu

3☐ Kilka razy w miesiącu

4☐ Kilka razy w roku

5☐ Wcale

-7☐ trudno powiedzieć

P17. Czy korzysta Pan(i) z komputera?

1☐ Tak -> przejdź do P18

2☐ Nie -> przejdź do P19

-7☐ trudno powiedzieć

P18. Ile godzin w ostatnim tygodniu spędził/a Pan/i przy komputerze?

|_|_| godzin

-7☐ trudno powiedzieć

P19. Czy korzysta Pan(i) z Internetu?

1☐ Tak -> przejdź do P20

2☐ Nie -> przejdź do P21

-7☐ trudno powiedzieć

P20. Ile godzin w ostatnim tygodniu korzystał/a Pan/i z internetu?

|_|_| godzin

-7☐ trudno powiedzieć

ANKIETER: pokaż kartę 21

P21. Jak często czyta Pan(i) gazety codzienne...

a. ... w wersji papierowej?

b. ... w wersji cyfrowej?

a. nie czytam

1☐

1☐

b. rzadziej niż raz w tygodniu

2☐

2☐

c. raz lub kilka razy w tygodniu

3☐

3☐

d. codziennie

4☐

4☐

e. trudno powiedzieć

-7☐

-7☐

ANKIETER: pokaż kartę 22

P22. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy uczęszczał(-ła) Pan(i) do centrum kultury, domu lub ośrodka kultury, klubu albo świetlicy?

1☐ nie uczęszczałem(-łam)

2☐ 1 – 4 razy w roku

3☐ częściej niż 4 razy w roku

-7☐ trudno powiedzieć

Uwaga. Pytanie dotyczy także innych instytucji organizujących działalność kulturalną – szkół, bibliotek, ośrodków sportu i rekreacji itp.

| 52 |

ZAŁĄCZNIKI

| 53 |

P23. Wymienię teraz kilka form aktywności. Czy którąś z nich jest Pan(i) szczególnie zainteresowany/na, traktując ją jako hobby, któremu indywidualnie lub w grupie poświęca Pan(i) swój wolny czas?

a. fotografia amatorska

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

b. film amatorski

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

c. grafika komputerowa

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

d. pisanie (np. pamiętnika, bloga, wspomnień, artykułów do gazet, wierszy, nowel, powieści itp.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

e. zajęcia plastyczne (malarstwo, rzeźba, tkactwo itp.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

f. zajęcia muzyczne (gra na instrumencie, śpiew – solowy, chóralny)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

g. taniec

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

h. działalność w amatorskim zespole teatralnym, folklorystycznym

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

i. działalność w grupie zajmującej się rekonstrukcją wydarzeń historycznych, w bractwie rycerskim

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

j. kolekcjonerstwo (numizmatyka, filatelistyka itp.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

k. majsterkowanie (budowa modeli, mechanika itp.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

l. Inne. Jakie?

DZIAŁANIA SPOŁECZNE

P24. Czy generalnie rzecz biorąc powiedział/a/by Pan(i), że interesuje się Pan(i) tym co się dzieje w Pana/Pani okolicy, czy też nie interesuje się Pan(i) tym?

1☐ Bardzo się tym interesuję
2☐ Średnio się tym interesuję
3☐ wcale się tym nie interesuję
-7☐ *trudno powiedzieć*

P25. Czy powiedział/a/by Pan(i), że jest Pan(i) dobrze czy słabo poinformowany/a o tym, co dzieje się w Pana/i okolicy?

1☐ Bardzo dobrze
2☐ Raczej dobrze
3☐ Raczej słabo
4☐ Bardzo słabo
-7☐ *trudno powiedzieć*

P26. Przeczytam Panu/Pani dwie opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana/Pani poglądom.

1☐ Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta
2☐ Ludzie tacy jak ja, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta
-7☐ *trudno powiedzieć*

ANKIETER: pokaż kartę P27

P27. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz [...]?

TAK, wiele razy

TAK, kilka razy

TAK, raz

Nie

trudno powie dzieć

a. swoich przyjaciół, znajomych

1☐ 2☐ 3☐ 4☐ -7☐

b. członków Pana(i) rodziny, którzy nie zamieszkują wspólnie z Panem(ią)

1☐ 2☐ 3☐ 4☐ -7☐

c. swoich sąsiadów

1☐ 2☐ 3☐ 4☐ -7☐

d. jakiejs osoby lub osób nieznanomych

1☐ 2☐ 3☐ 4☐ -7☐

e. społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której Pan(i) mieszka

1☐ 2☐ 3☐ 4☐ -7☐

ANKIETER: pokaż kartę 27

P28. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszenia lub fundacji), kościoła czy innej organizacji (np. w komitecie rodzicielskim, kole parafialnym, ochotniczej straży pożarnej, związku zawodowym, klubie, kole gospodyń wiejskich, wspólnocie mieszkaniowej, partii lub stronnictwie politycznym itp.)?

1☐ Tak, wiele razy
2☐ Tak, kilka razy
3☐ Tak, raz
4☐ Nie
-7☐ *trudno powiedzieć*

P29. Czy w Pana(i) najbliższej okolicy, NA TERENIE OSIEDLA, działają jakieś organizacje społeczne lub grupy mieszkańców?

1☐ Tak -> *przejdź do P30*
2☐ Nie -> *przejdź do P31*
-7☐ *trudno powiedzieć*

P30. Co to za organizacje lub grupy? Czym się zajmują?

ANKIETER: pokaż kartę 27

P31. A czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcał(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji społecznej lub grupie mieszkańców DZIAŁAJĄCEJ NA TERENIE OSIEDLA?

1☐ Tak, wiele razy
2☐ Tak, kilka razy
3☐ Tak, raz
4☐ Nie
-7☐ *trudno powiedzieć*

P32. Wymienię teraz różne rodzaje działań lub wydarzeń. Proszę powiedzieć, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy:

ANKIETER: Pokaż kartę 32. Dla każdego wiersza zadaj kolejno pytania A, B i C. Jeśli w pytaniu padła odpowiedź „nie”, przejdź do następnego wiersza

a. Słyszał/a Pan(i) o takich działaniach na terenie osiedla?

b. Brał/a Pan(i) udział w tych działaniach?

c. Organizował/a lub pomagał/a Pani/w organizacji tych działań

a. zebrania mieszkańców osiedla, spotkania sąsiedzkie

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

b. zebrania mieszkańców Pana/Pani bloku

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

c. obchody lokalnych świąt, pikniki, festyny, zawody sportowe

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

d. akcje sprzątania okolicy, sadzenia drzew itp.

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

e. koncerty, przedstawienia, wydarzenia kulturalne

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

f. kursy, zajęcia, szkolenia

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

g. zbiórka pieniędzy, żywności, artykułów szkolnych itp. dla osób potrzebujących

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

h. konsultacje z mieszkańcami dotyczące spraw osiedla

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

0☐ nie 1☐ tak ->

P33. A czy zna Pan(i) na osiedlu jakieś osoby, które cieszą się szacunkiem lokalnej społeczności, często angażują się w lokalne sprawy, mobilizują ludzi do działania?

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *trudno powiedzieć*

P34. Czy brał/a Pan(i) udział w ostatnich:

a. Wyborach samorządowych (w 2014 r.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

b. Wyborach parlamentarnych (w 2011 r.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

c. Wyborach prezydenckich (w 2015 r.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

d. Wyborach do Parlamentu Europejskiego (w 2014 r.)

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

P35. Czy w ciągu ostatniego roku:

a. przekazał(a) Pan(i) pieniądze lub zbierał(a) fundusze na działalność społeczną

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

b. podpisał(a) Pan(i) petycję

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

c. uczestniczył(a) Pan(i) w spotkaniu bądź zgromadzeniu politycznym

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

d. bojkotował(a) lub celowo kupował(a) Pan(i) pewne produkty z powodów politycznych, etycznych bądź ochrony środowiska

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

e. kontaktował(a) się Pan(i) lub próbował(a) się Pan(i) skontaktować z politykiem lub urzędnikiem administracji państwowej w celu wyrażenia swoich poglądów

1☐ Tak 2☐ Nie -7☐ *nie pamiętam*

| 54 |

ZAŁĄCZNIKI

| 55 |

ANKIETER: pokaż kartę 43

P43. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy wypił/a Pan(i) przy jednej okazji większą ilość alkoholu (np. 3 lub więcej półlitrowych butelek piwa, 6 lub więcej kieliszków wina, 4 lub więcej kieliszków wódki lub innego napoju spirytusowego)?

☐

Ani razu

☐

Rzadziej niż 1 raz na miesiąc

☐

Raz na miesiąc

☐

Raz na tydzień

☐

Codziennie lub prawie codziennie

☐

nie wiem

☐

odmowa odpowiedzi

P44. Czy osobiście zna Pan(i) osoby, które używają marihuany lub haszyszu?

☐

Tak

☐

Nie

☐

nie wiem

☐

odmowa odpowiedzi

P45. Czy osobiście zna Pan(i) osoby, które używają innych narkotyków, takich jak kokaina, amfetamina, ekstazy, grzybki halucynogenne, LSD, heroina lub inne podobne substancje?

☐

Tak

☐

Nie

☐

nie wiem

☐

odmowa odpowiedzi

STOSUNKI Z RODZINĄ, PRZYJACIÓŁMI, SĄSIADAMI

ANKIETER: pokaż kartę 46

P46. Jak często widuje się Pan(i) z: ...

Co najmniej raz w tygodniu

Co najmniej raz w miesiącu

Kilka razy w roku

Raz w roku

Raz na kilka lat

Nie widziałe(a)m ich co najmniej pięć lat

Nie wiem co się z nimi dzieje

Nie dotyczy (nie ma)

trudno o powie dzieć

a. rodzicami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

b. teściami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

c. dorosłymi dziećmi, które już z Panem(ią) nie mieszkają

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

d. swoim rodzeństwem

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

e. dziadkami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

f. wnukami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

g. przyjaciółmi, bliskimi znajomymi

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

P47. Jak układają się Pana/Pani relacje z:

Są bardzo dobre

Są dość dobre

Są dość trudne

Są bardzo trudne

Nie dotyczy (nie ma)

trudno powie dzieć

a. Rodzicami (opiekunami)

☐

☐

☐

☐

☐

☐

b. Mężem / żoną / partnerem / partnerką

☐

☐

☐

☐

☐

☐

c. Dziećmi (podopiecznymi)

☐

☐

☐

☐

☐

☐

d. Dziadkami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

e. Wnukami

☐

☐

☐

☐

☐

☐

P48. Ilu sąsiadów mieszkających na tym osiedlu zna Pan(i) z imienia lub nazwiska? Proszę oszacować.

|_|_|osób

☐

trudno powiedzieć

P49. Jak układają się panu(i) stosunki z sąsiadami tu, gdzie Pan(i) mieszka? Czy następujące stwierdzenie odzwierciedla Pan(i) stosunki z sąsiadami czy też nie?: „staram się tak postępować, by nikt z sąsiadów nie miał do mnie pretensji, ale trzymam się od nich na odległość”

☐

Zdecydowanie tak

☐

Raczej tak

☐

Raczej nie

☐

Zdecydowanie nie

☐

trudno powiedzieć

Projekt „Puls dzielnicy. Tu mieszkam, tu działam, tu zmieniam” realizowany jest w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG

INSTRUKCJA DLA ANKIETERÓW

PULS DZIELNICY - EDYCJA 1/2015

INSTRUKCJA DLA ANKIETERA

O BADANIU

Badanie w Chylonii realizowane w ramach projektu „Puls dzielnicy. Tu mieszkam, tu działam, tu zmieniam” jest pomyślane jako długoletnie przedsięwzięcie, w którym osoby mieszkające na terenie Chylonii w rejonie ulic Zamenhoffa i Opata Hackiego będą angażowane w dialog z władzami miasta i przedstawicielami instytucji działających na ich rzecz nt. działań Gdyni nakierowanych na poprawę jakości życia mieszkańców. Mieszkańcy osiedla są tu traktowani jako eksperci, których opinie pozwolą lepiej projektować to, na co ma wpływ samorząd i instytucje działające na terenie Dzielnicy. Docelowo mogłoby ono stać się trwałym mechanizmem partycypacji mieszkańców osiedla, pozwalającym dopracowywać politykę miasta, instytucji i organizacji w kwestiach dotyczących jakości życia w Chylonii.

Przedsięwzięcie ma charakter sondażu na próbie panelowej, a więc okresowo powtarzanego badania stałej grupy 200 osób mieszkających na terenie Chylonii w rejonie ulic Zamenhoffa i Opata Hackiego. Respondenci zostaną dobrani losowo na podstawie miejsca zamieszkania (losowanie z puli mieszkań).

| 56 |

ZAŁĄCZNIKI

| 57 |

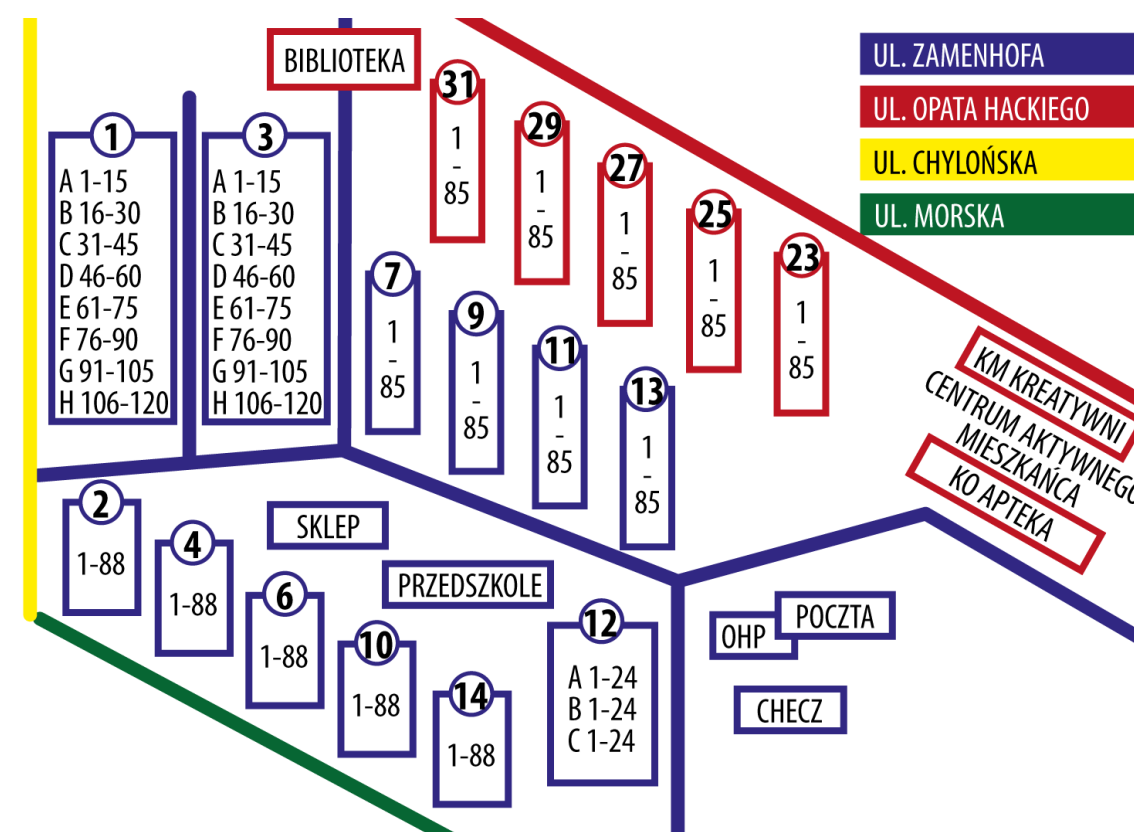
LOGISTYKA BADANIA

- Łącznie do zrealizowania jest 200 wywiadów indywidualnych
- Każdy ankieter realizuje ustaloną z Koordynatorem badania liczbę wywiadów z respondentami (ok. 30-40).
- Badanie potrwa 6 tygodni, będzie realizowane w dwutygodniowych etapach
- Każdy respondent otrzyma **PAKIET ANKIETERA** obejmujący:
 - Kwestionariusz
 - Pomocnicze „karty odpowiedzi” dla respondenta
 - Próbę – listę adresów mieszkań, w których należy zrealizować wywiad
 - Imienny identyfikator podpisany przez prezydenta Gdyni
 - Formularz zgody na wywiad z osobą niepełnoletnią
 - Instrukcję dla ankietera
- Każdy ankieter otrzyma od koordynatora swój numer identyfikacyjny (ID). Każdy kwestionariusz powinien być oznaczony numerem ankietera (w pierwszej rubryce ankiety)
- Wizyty ankietera poprzedzi wysyłka listów do respondentów podpisanych przez Prezydenta Gdyni z informacją nt. badania oraz zapowiedzią wizyty konkretnego ankietera w ustalonym przedziale czasowym.
- Badanie jest realizowane na próbie losowej dwustopniowej. Na osiedlu wylosowano próbę 200 mieszkań. W każdym z nich ankieter korzystając z opisanej niżej procedury wybiera jedną osobę (respondenta), z którą chcemy przeprowadzić wywiad.
- Ankieter otrzymuje od Koordynatora „próbę” - listę adresów mieszkań wylosowanych do realizacji wywiadu. Listy uporządkowane są w „wiązki” obejmujące dla wygody mieszkania z jednego bloku.
- Ankieter jest odpowiedzialny za samodzielne dotarcie do wylosowanych mieszkań i przeprowadzenie wywiadów w terminach wskazanych przez Koordynatora - powinien podjąć co najmniej 3 próby dotarcia do mieszkania i 3 próby dotarcia do wylosowanego w mieszkaniu respondenta. Dopiero w przypadku niepowodzenia wszystkich prób lub w przypadku potwierdzenia w którejś z tych prób, że dany wywiad nie może być zrealizowany (np. respondent nie mieszka już pod wskazanym adresem, odmawia udziału w badaniu, zmarł lub z innej przyczyny nie może uczestniczyć w badaniu), ankieter powinien skontaktować się z Koordynatorem (podczas spotkania kończącego tygodniowy okres badania), który przydzieli mu respondentów z listy rezerwowej.
- Co tydzień będą odbywać się zebrania z Koordynatorem (we wcześniej ustalonym miejscu i czasie), podczas których należy powiadomić o stanie realizacji i przekazać

wypełnione kwestionariusze. Wtedy też będzie możliwość zgłoszenia ewentualnych niepowodzeń – na tej podstawie do wywiadu mogą zostać wylosowane inne mieszkania.

- Ankieter powinien na bieżąco odznaczać stan realizacji przydzielonej sobie liczby wywiadów w dedykowanym dokumencie zamieszczonym w sieci www przez Koordynatora badania.
- Żadne z materiałów badania (zwłaszcza wypełnione kwestionariusze) nie mogą być udostępniane/przekazywane osobom trzecim na żadnym etapie badania. Należy zwrócić szczególną uwagę, aby materiały były przechowywane w bezpiecznym miejscu i aby nikt niepowołany nie miał do nich dostępu.
- Koordynator będzie kontrolować jakość wywiadów – co dziesiąty wywiad zostanie sprawdzony poprzez kontakt z respondentem i skonfrontowanie z nim treści wywiadu. W przypadku niezgodności Koordynator może wyciągnąć konsekwencje.

MAPA OSIEDLA

I. Sytuacja wywiadu

- Wywiady będą odbywać się najczęściej w mieszkaniu respondenta, ewentualnie w innej przestrzeni, w której umówiony będzie wywiad. Niewskazane jest prowadzenie wywiadu w obecności innych osób. Ważne, by w miarę możliwości zapewnić respondentowi prywatność i anonimowość.
- Na pytania respondent powinien odpowiadać osobiście (za wyjątkiem pytań wyraźnie wskazanych w kwestionariuszu). Nie wolno dopuszczać do sytuacji, gdy inni mieszkańcy „pomagają” respondentowi udzielać odpowiedzi. W sytuacji, gdy wywiad przeprowadzany jest w obecności innej osoby/osób, do kwestionariusza wpisuj wyłącznie odpowiedzi udzielane przez wytypowanego do badania respondenta. Jeżeli taka osoba udziela odpowiedzi na pytania “za” respondenta, należy zwrócić jej uwagę, by tego nie robiła i pamiętać, by dopytać samego respondenta o jego zdanie w danej kwestii (o ile to możliwe).
- Przed realizacją wywiadów przeczytaj dokładnie cały kwestionariusz i instrukcję do niego, oraz obejrzyj karty odpowiedzi. Przygotuj się do wywiadu tak, aby móc zrealizować go zgodnie z ustalonymi wytycznymi i móc w trakcie wywiadu skoncentrować się wyłącznie na respondencie i jego odpowiedziach.
- Rozmowę z respondentem rozpocznij od krótkiego wprowadzenia w sytuację badania (przedstawienia się, wyjaśnienia celu badania), zgodnie z instrukcjami zapisanymi w kwestionariuszu, oraz od potwierdzenia chęci udziału respondenta w badaniu (P83 na końcu kwestionariusza). Pokaż respondentowi identyfikator poświadczający Twoją rolę w badaniu, który otrzymasz od Koordynatora badania.
- W sytuacji gdy wywiad przeprowadzany jest z osobą niepełnoletnią, należy uzyskać zgodę opiekuna. W pakiecie dla ankietera znajduje się formularz zgody na wywiad z osobą niepełnoletnią, który przed przeprowadzeniem wywiadu dać do podpisu opiekunowi.
- Upewnij się, że respondent dysponuje odpowiednią ilością czasu na udział w badaniu (około godziny) i że sytuacja badania jest dla niego komfortowa.

II. Formularz rekrutacyjny (pierwsza strona kwestionariusza)

- Formularz służy do wyboru respondenta oraz zbiera podstawowe informacje o realizacji wywiadu
- Lp. ankietera – liczba porządkowa ankietera określona przez Koordynatora

- Lp. mieszkania według próby: tę informację znajdziesz na kartce zatytułowanej „próba”, którą otrzymasz od Koordynatora badania.
- Pozostałe informacje (kolejne próby kontaktu, data, godzina wywiadu) wpisz zgodnie ze stanem w momencie przeprowadzania wywiadu.
- Respondenta należy wybrać korzystając z następującej reguły:

KROK 1. Stwórz listę wszystkich osób mieszkających pod danym adresem. Zapisz ich płeć i wiek (od osoby najstarszej do najmłodszej). Jako osobę mieszkającą pod danym adresem rozumiemy kogoś kto: zazwyczaj spędza tu czas przeznaczony na odpoczynek (nocuje) niezależnie od czasowych nieobecności oraz przebywa tu co najmniej 6 miesięcy w ciągu roku.

Lp. osoby	Płeć (K-kobieta, M-mężczyzna)	Rok urodzenia	Czy osoba ukończyła 13 rok życia?	Liczba losowa z próby	Wylosowana osoba
1	K ☒ M ☐	1 9 6 9	T ☐ N ☐		☐
2	K ☐ M ☒	1 9 7 0	T ☐ N ☐		☐
3	K ☐ M ☒	1 9 9 4	T ☐ N ☐		☐
4	K ☒ M ☐	2 0 0 3	T ☐ N ☐		☐
5	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
6	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
7	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
8	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐

KROK 2. Zaznacz osoby, które ukończyły 13 rok życia.

Lp. osoby	Płeć (K-kobieta, M-mężczyzna)	Rok urodzenia	Czy osoba ukończyła 13 rok życia?	Liczba losowa z próby	Wylosowana osoba
1	K ☒ M ☐	1 9 6 9	T ☒ N ☐		☐
2	K ☐ M ☒	1 9 7 0	T ☒ N ☐		☐
3	K ☐ M ☒	1 9 9 4	T ☒ N ☐		☐
4	K ☒ M ☐	2 0 0 3	T ☐ N ☒		☐
5	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
6	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
7	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
8	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐

KROK 3. Jeśli w mieszkaniu mieszka tylko jedna osoba należy wykonać z nią wywiad. Jeśli w lokalu mieszka więcej osób respondenta należy wylosować. W tym celu odczytaj liczbę losową z kartki „próba”. Wybierz odpowiednią liczbę losową (w zależności od tego ile mieszkańców ukończyło 13 rok życia). W powyższym przykładzie w lokalu mieszkają cztery osoby, ale tylko 3 ukończyło 13 rok życia. Dlatego liczbę losową odczytujemy z kolumny „3 os.”.

Lp. mieszkania	Adres	Liczba losowa (wybierz z odpowiedniej kolumny – w zależności od liczby mieszkańców powyżej 13 roku życia)						
		2 os.	3 os.	4 os.	5 os.	6 os.	7 os.	8 os.
0143	Zamenhofa XX/XX	2	3	1	4	2	5	7

KROK 4. Przepisz liczbę losową do odpowiedniej kratki w kwestionariuszu i wybierz osobę oznaczoną tym numerem (patrz kolumna Lp. osoby)

Lp. osoby	Płeć (K-kobieta, M-mężczyzna)	Rok urodzenia	Czy osoba ukończyła 13 rok życia?	Liczba losowa z próby	Wylosowana osoba
1	K ☒ M ☐	1 9 6 9	T ☒ N ☐	3	☐
2	K ☐ M ☒	1 9 7 0	T ☒ N ☐		☐
3	K ☐ M ☒	1 9 9 4	T ☒ N ☐		☒
4	K ☒ M ☐	2 0 0 3	T ☐ N ☒		☐
5	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
6	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
7	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐
8	K ☐ M ☐		T ☐ N ☐		☐

- Przyczyna nie przeprowadzenia wywiadu: jeśli respondent nie wyrazi zgody na wzięcie udziału w badaniu, opisz przyczynę.

II. Praca z kwestionariuszem

- Kwestionariusz badania jest narzędziem dla ankietera - nie należy pokazywać go respondentowi.
- Do pokazywania respondentowi przeznaczone są natomiast ponumerowane **karty odpowiedzi** (w liczbie 22. Karty należy wykorzystywać przy zadawaniu wybranych pytań z kwestionariusza - w notatkach dla ankietera przy kolejnych pytaniach kwestionariusza znajdują się informacje o przyporządkowaniu poszczególnych kart wybranym pytaniom).

UWAGA: Niektóre karty odpowiedzi są wykorzystywane kilka razy:

- Karta 8: P8, P9
 - Karta 11: P11, P12
 - Karta 27: P27, P28, P31
 - Karta 40: P40, P41
- Na końcu wywiadu znajduje się sekcja **GOSPODARSTWO DOMOWE**. Do jej wypełnienia należy poprosić najlepiej poinformowaną w kwestiach związanych ze sprawami gospodarstwa domowego osobę i zadać jej pytania z sekcji dotyczącej stanu gospodarstwa domowego. Resztę kwestionariusza przeprowadza się z wylosowaną osobą.

III. Zadawanie pytań i korzystanie z kart odpowiedzi

- Po potwierdzeniu przez respondenta chęci udziału w badaniu, zacznij zadawać kolejno pytania znajdujące się w kwestionariuszu. Nie czytaj tytułów poszczególnych działów pytań.
- Przy poszczególnych pytaniach znajdują się wskazówki dla ankietera dotyczące sposobu zadawania pytań lub ukryte dla respondenta kategorie odpowiedzi. Wskazówki są bardzo ważne, ponieważ zawierają informacje m.in. o tym, że przy odpowiadaniu na dane pytanie respondent powinien korzystać z karty odpowiedzi (kartę z odpowiednim numerem wręcza ankieter) lub jakie pytanie powinno być zadane jako następne. **Wskazówki dla ankietera oznaczone są kolorem jasnoszarym – nie należy ich czytać respondentowi.** Mogą one dotyczyć:
 - Bezpośrednio pod pytaniami** – podpowiedzi dla ankietera dotyczące interpretacji poszczególnych pytań (podpowiedzi te znajdują się pod pytaniami).
 - Pod kafeteriami odpowiedzi na poszczególne pytania** – kategorie odpowiedzi („Trudno powiedzieć”, „Odmowa odpowiedzi”), których nie należy odczytywać respondentowi w trakcie wywiadu, ale należy je zaznaczyć, jeśli respondent sam udzieli takich odpowiedzi.
 - Obok niektórych kategorii odpowiedzi na część pytań, kursywą i szarą czcionką** wyróżniono tzw. „filtry” – informacje dla ankietera o tym, do którego kolejnego pytania należy przejść, jeśli respondent wybrał właśnie tę odpowiedź.
- Przy większości pytań znajduje się opcja odpowiedzi „Trudno powiedzieć” - nie należy jednak czytać jej respondentowi. **Mimo że czasami jest dostępna, odpowiedź ta nie znajduje się też na żadnej z kart odpowiedzi.** Zaznaczaj ją jedynie w przypadku, gdy respondent udzieli takiej odpowiedzi spontanicznie i nie wybierze żadnej innej odpowiedzi proponowanych w danym pytaniu lub gdy nie jest w stanie wskazać jednej odpowiedzi na to pytanie (np. mówi „Nie wiem”). Nie zaznaczaj jej także, gdy respondent otwarcie odmówi odpowiedzi na dane pytanie (patrz: poniżej).
- W przypadku odmowy przez respondenta udzielenia odpowiedzi na wybrane pytanie, zapisz w kwestionariuszu przy danym pytaniu ręcznie: „Odmowa odpowiedzi”. W przypadku części pytań jest możliwość zaznaczenia w kwestionariuszu. **Nie zaznaczaj w takich przypadkach opcji „Trudno powiedzieć”.**
- W przypadku, gdy do pytania dołączona jest karta odpowiedzi, najpierw pokaż ją respondentowi i dokładnie wytłumacz zasadę odpowiedzi, dopiero potem zacznij czytać samo pytanie.
- Nad niektórymi pytaniami - sugestie dotyczące sposobu rozpoczęcia nowego wątku wywiadu lub poruszenia nowego tematu. Zachęcamy do ich odczytywania lub (lepiej) nauczenia się ich na pamięć i posługiwania się nimi w trakcie wywiadu.

- Zwróć uwagę i reaguj elastycznie na możliwości respondenta, związane np. z jego stanem zdrowia. Przykładowo, nie podawaj kart odpowiedzi osobom mającym kłopoty ze wzrokiem - w takich sytuacjach odczytuj respondentowi możliwe warianty odpowiedzi (poza “Trudno powiedzieć” i “Odmową odpowiedzi”).
- W przypadku pytań otwartych, zapisuj dokładnie odpowiedzi respondenta stosując się do instrukcji pod pytaniami (np. dopytując, o ile wydaje ci się, że respondent ma jeszcze coś do powiedzenia). Jeśli respondent stosuje skróty i nie masz pewności, co one oznaczają, poproś o ich rozszyfrowanie i zapisz rozwiniętą odpowiedź. Jeśli respondent podaje kilka szczegółowych odpowiedzi na dane pytanie, zapisz każdą z nich od nowego myślnika.

SZCZEGÓŁOWE INSTRUKCJE DO PYTAŃ

Część I. O OSIEDLU

P1: *Od ilu lat mieszka Pan/i na tym osiedlu?*

W przypadku, gdy respondent przeprowadzał się z obecnej dzielnicy zamieszkania i do niej powracał, prosimy o podanie łącznej liczby lat

P4 i P6: *Co to za miejsce/a?*

Zapisz dokładnie wszystkie odpowiedzi respondenta, każde działanie zapisz od nowego myślnika.

P14: *Proszę spojrzeć na poniższe stwierdzenia i powiedzieć, które Pana/Panią dotyczą. W minionym roku ...*

Pamiętaj, by zachować delikatność pytając o tego typu kwestie.

Część II: CZAS WOLNY

P21. *Jak często czyta Pan/Pani gazety codzienne...*

W wypadku potwierdzenia, ważne, by dopytać, czy respondent czyta wersję papierową czy cyfrową i jak często którą.

Część III: DZIAŁANIA SPOŁECZNE

P26. *Przeczytam panu(i) dwie opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) pan(i) tę opinię, która jest bliższa pana(i) poglądom.*

Pamiętaj, że respondent może wybrać tylko jedną z dwóch odpowiedzi.

P29. *Czy w Pana(i) najbliższej okolicy, NA TERENIE OSIEDLA, działają jakieś organizacje społeczne lub grupy mieszkańców?*

Chodzi zarówno o formalne jak i nieformalne grupy działające na rzecz mieszkańców – zarówno tych z terenu Chylonii, jak i działających na szerszą skalę. Rozszyfruj wraz z respondentem ewentualne podawane przez niego skróty/akronimy nazw organizacji i zapisz ich pełną nazwę.

P32. *Wymienię teraz różne rodzaje działań lub wydarzeń. Proszę powiedzieć, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy:*

Na karcie odpowiedzi (Karta 30) Dla każdego wiersza zadaj kolejno pytania A, B i C. Jeśli w pytaniu padła odpowiedź „nie”, zaznacz ją w kolumnie A „nie” i przejdź do następnego wiersza.

P37. *Niektórzy ludzie uważają, że mają całkowicie wolny wybór i w pełni kontrolują sposób, w jaki układa się im życie, inni czują, że to co robią, nie ma żadnego realnego wpływu na to, co im się przydarza. Używając tej skali -na której 1 oznacza brak wpływu a 10 oznacza maksymalny wpływ - proszę powiedzieć jak Pan/i/ ocenia swoje możliwości swobodnego układania sobie życia.*

Pamiętaj, że respondent może wybrać tylko jedną odpowiedź, dokładnie wytłumacz co symbolizuje „1”, a co „10”.

Część IV: STOSUNKI Z RODZINĄ, PRZYJACIÓŁMI, SĄSIADAMI

P46. *Jak często widuje się Pan(i) z: ...*

W przypadku, gdy respondent nie ma rodzeństwa, rodziców, teściów, dzieci, dziadków itd, lub ci nie żyją, zaznaczamy opcję „nie dotyczy”.

P47. *Jak układają się Pana(i) relacje z:*

Warto wziąć pod uwagę odpowiedzi z pytania P45 w przypadku opcji „nie dotyczy” i nie czytać ich ponownie w P46. W tym przypadku możemy zaznaczyć opcję „nie dotyczy”.

Część V: KLUB OSIEDLOWY „APTEKA”

P57. *Czy słyszał/a Pan/i o działającym na osiedlu klubie „Apteka”?*

Jeśli respondent odpowie w tym pytanie „nie”, nie czytaj pytań P57 – P60.

P61: *Dlaczego Pan/i tak sądzi?*

Zapisz dokładnie wszystkie odpowiedzi respondenta, nie filtruj ich w żaden sposób. Każdą kwestię zapisz od nowego myślnika.

Część VI: METRYCZKA

P63-P66

Nie czytaj odpowiedzi, jedynie pytanie. Zaznacz odpowiedź w kwestionariuszu samodzielnie, na podstawie odpowiedzi respondenta.

P67: Czy w okresie ostatnich dwóch lat był/a Pan/i bezrobotny (tzn. nie pracował/a Pan(i) ale szukał/a pracy)? Ile miesięcy łącznie był/a Pan/i bezrobotna w ciągu ostatnich dwóch lat?

Za osobę bezrobotną uznajemy tu osobę, która nie pracuje ale szuka pracy.

Część VI: GOSPODARSTWO DOMOWE

P72: Proszę pomyśleć o Pana/i gospodarstwie domowym. Kto wchodzi w skład tego gospodarstwa?

Na podstawie opisu członków gospodarstwa oraz ich relacji pokrewieństwa przyporządkuj i to gospodarstwo do jednej z wymienionych w kwestionariuszu odpowiedzi.

- P73: Z jakich źródeł utrzymania korzysta Pana(i) gospodarstwo domowe? Proszę wziąć pod uwagę przychody wszystkich członków gospodarstwa.
- P74: A co jest głównym źródłem przychodu Pana(i) gospodarstwa domowego?

Te dwa pytania zadaj razem, poprzedzając pokazaniem karty odpowiedzi. Najpierw zadaj pytanie P74, a na podstawie odpowiedzi twierdzących dopytaj o główne źródło utrzymania.

W P75: Które z wymienionych określń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

można wybrać tylko jedną odpowiedź.

Bardzo dziękujemy za Twój udział w przeprowadzeniu ankiety.

Życzymy powodzenia w realizacji badania!

LIST PRZEWODNI

Szanowny Panie, Szanowna Pani

Już wkrótce na terenie ulic Zamenhofa i Opata Hackiego rozpoczniemy działania inwestycyjne, będące wynikiem prowadzonych przez ostanie lata dyskusji z mieszkańcami. Zapraszam Pana/Panią serdecznie do udziału w roli eksperta, w najnowszym gdyńskim działaniu, którego adresatami są mieszkańcy osiedla w rejonie ulic Zamenhoffa i Opata Hackiego. Ma ono formę badania ankietowego i pozwoli jeszcze bardziej ofertę działań kierowaną przez miasto dostosować do Państwa potrzeb. Badanie jest częścią projektu „**Puls dzielnicy. Tu mieszkam, tu działam, tu zmieniam**”, realizowanego przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni”, we współpracy z miastem Gdynia oraz Pracownią Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Badanie ankietowe, do którego Pana/Panią zapraszam, będzie okresowo powtarzane. W ciągu najbliższych kilku lat będziemy zwracać się do Pana/Pani z prośbą o udzielenie odpowiedzi na pytania kluczowe dla kształtowania w tym rejonie Gdyni rozwiązań dobrych dla mieszkańców. Kierujemy je do 200 osób mieszkających na osiedlu w rejonie ulic Zamenhoffa i Opata Hackiego, by dowiedzieć się **jaka jest jakość życia na tym terenie oraz co może wpływać na jej podnoszenie**. Stąd, ankieta dotyczyć będzie kwestii związanych z tym, jak Panu/Pani żyje się na osiedlu – z jakością życia, kwestiami bezpieczeństwa, oceną otoczenia społecznego i przestrzeni osiedla.

Pana/Pani udział w tym projekcie jest bardzo ważny! Poszukujemy mieszkańców, którzy dostarczą informacji i opinii ułatwiających miejskim instytucjom dopasowanie działań do potrzeb mieszkańców, a w dalszej perspektywie – dbanie o coraz lepszą jakość ich życia. Mamy nadzieję, że uczestnictwo w badaniu w ramach projektu „Puls Dzielnicy” stanie się dla Pana/Pani źródłem poczucia współautorstwa nowych miejskich rozwiązań i, podobnie jak w wielu krajach europejskich - okaże się to jednym ze skuteczniejszych mechanizmów wpływania na jakość życia mieszkańców Pana/Pani najbliższego otoczenia. Warto zaznaczyć, że badanie w takiej formule organizowane jest dopiero po raz drugi w Polsce (pierwszym było przeprowadzone w Gdyni w 2012 roku badanie jakości życia seniorów).

Przeprowadzi ją z Panem/Panią – doświadczony w tego typu badaniach ankieter, który **odwiedzi Pana/Panią w pomiedzy a** .

Jeżeli nie zechce Pan/Pani wziąć udziału w badaniu, będziemy wdzięczni za poinformowanie o tym koordynatorki projektu **Małgorzaty Jesion**, reprezentującej Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni”, drogą telefoniczną **pod numerem 514 292 128 lub mailową pod adresem innowacje@fundajakreatywni.pl**. Pod powyższy numer prosimy kierować też wszelkie pytania i wątpliwości dotyczące tego projektu.

Z poważaniem,

Ludzie się integrują, mogą coś zmienić, polepszyć, poprawić.

Autorzy raportu:

Maria Nowak
Katarzyna Starzyk
Łukasz Ostrowski

Pozostałe osoby zaangażowane w planowanie, realizację i podsumowanie badania:

Małgorzata Jesion
Aleksandra Mróz-Wykusz
Adrian Staniszewski

Ankieterzy:

Joanna Rompa
Anna Marcinkowska
Jarosław Wykusz
Dorota Janik
Joanna Szymańska
Izabella Szefel

Wsparcie w pracach nad raportem:

Zofia Komorowska
Jan Herbst

Autorzy raportu chcą bardzo podziękować ankieterom i innym osobom aktywnie wspierającym proces zbierania danych, a także uczestnikom warsztatów: mieszkańcom i przedstawicielom instytucji działających na terenie Osiedla.

Raport powstał w ramach projektu *Puls dzielnicy. Tu mieszkam, tu działam, tu zmieniam* realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG

